

ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามความผิด
เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า

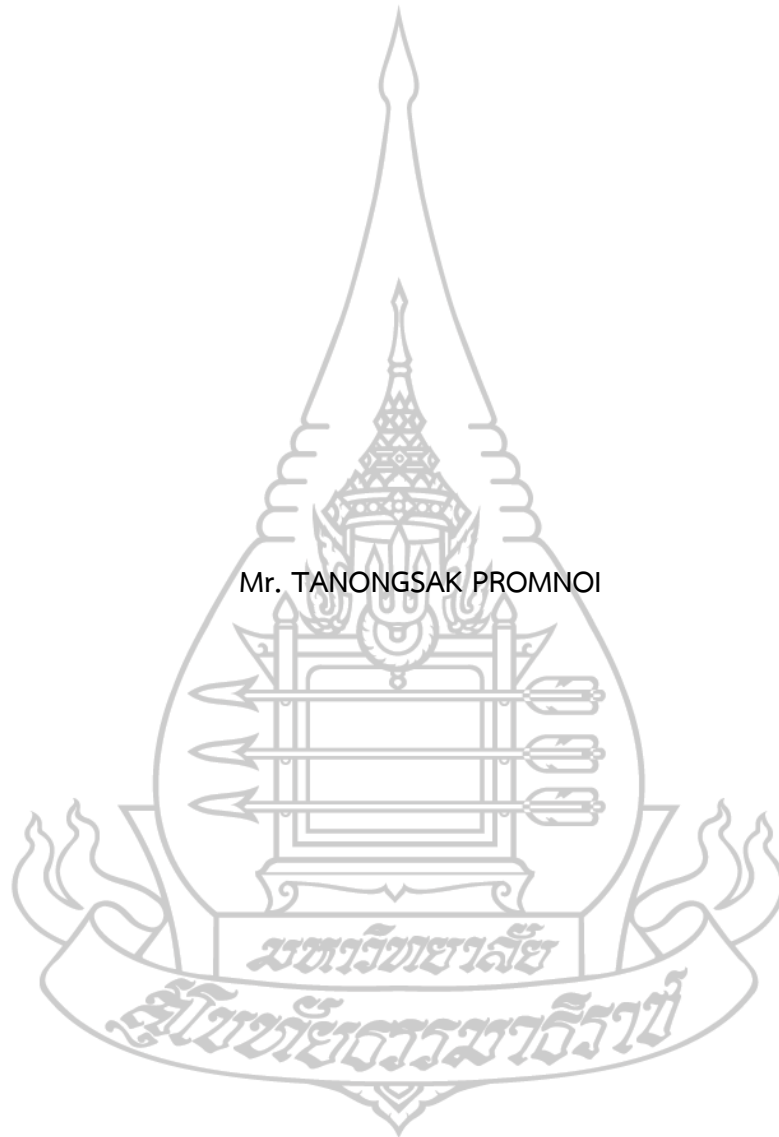

นายทองศักดิ์ พรหมน้อย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Legal Issues in the Prevention and Suppression
of Trademark Infringement

Mr. TANONGSAK PROMNOI

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice
School of Law Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า
ชื่อและนามสกุล	นายทงศักดิ์ พรหมน้อย
แขนงวิชา / วิชาเอก	กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีณี ไพรทอง

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย)
รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายการเงินและทรัพย์สิน
รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา คำนคว่ำอิสระ ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามความผิด เกี่ยวกับ
เครื่องหมายการค้า

ผู้ศึกษา นายทองศักดิ์ พรหมน้อย รหัสนักศึกษา 2654002134

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีณี ไพรทอง ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาคำนคว่ำอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า (2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า การป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าทั้งกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของสหรัฐอเมริกา และสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี (3) ศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย (4) เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

การศึกษาคำนคว่ำอิสระเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย ข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง หนังสือคำอธิบายกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ เอกสารงานวิจัย คำพิพากษาศาลฎีกา รวมทั้งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคำนคว่ำเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า (1) เครื่องหมายการค้ามีขึ้นเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่มาหรือเจ้าของสินค้านั้น ๆ แสดงออกถึงคุณภาพ ตลอดจนภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการ (2) การนำสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไปลงขายผู้บริโภครู้ว่าเป็นสินค้าของตนเองนั้นเป็นความผิดและมีโทษทางอาญาด้วย สำหรับในประเทศไทย มีพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนดความผิดและโทษทางอาญาไว้ ส่วนในสหรัฐอเมริกาและสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี มีประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกาและพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 ที่กำหนดความผิดและโทษทางอาญาไว้เช่นเดียวกัน (3) การศึกษาวิเคราะห์พบปัญหาว่า กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวยังคงมีบทบัญญัติของกฎหมายบางประการ เช่น ปัญหาความซ้ำซ้อน ปัญหาความไม่ชัดเจนและครอบคลุมเกี่ยวกับเนื้อหาและการวินิจฉัยองค์ประกอบการกระทำความผิด และปัญหาอัตราโทษ (4) เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 โดยกำหนดให้ความผิดและโทษทางอาญาเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เพียงฉบับเดียว และบัญญัติเนื้อหาให้มีความชัดเจนและครอบคลุมเกี่ยวกับองค์ประกอบการกระทำความผิด ตลอดจนแก้ไขอัตราโทษให้มีความเหมาะสมกับการกระทำความผิด เพื่อให้สามารถนำกฎหมายมาบังคับใช้ได้อย่างแท้จริงและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ การละเมิดเครื่องหมายการค้า ความรับผิดทางอาญา การป้องกันและปราบปราม

Independent Study title: “Legal Issues in the Prevention and Suppression of Trademark Infringement”

Author: “Mr. TANONGSAK PROMNOI”; ID: “2654002134”;

Degree: Master of Laws

Independent Study Advisor: Dr. Pawinee Praithong, Associate Professor; Academic year: 2023

Abstract

This independent study aims to (1) study a historical background, concepts, and theories of trademark protection, (2) study both Thai and United States of America, Federal Republic of Germany measures for protecting trademark rights and for protecting and suppressing trademark crimes, (3) study problems in enforcement of laws relating to the prevention and suppression of trademark crimes in Thailand, (4) find an approach to improve the enforcement of laws relating to the prevention and suppression of trademark crimes in Thailand to be more effective and updated.

The independent study on this title is a qualitative research using a documentary method based on documents both in Thai and other languages. It includes searching, collecting, and further analyzing information from relevant legal provisions, international agreements, legal books, academic articles, research documents, and judgments of the Supreme Court, and from electronic media sources for the purpose of developing the approach to improve the enforcement of laws relating to the prevention and suppression of trademark crimes in Thailand to be more effective and updated.

This study found that (1) Trademarks are used to identify an origin or ownership of goods and to assure the quality and identity of certain goods and services; (2) An act of passing off: selling products with an unauthorized use of another person’s trademark to deceive a consumer as to such products belong to oneself is a criminal offense and is subjected to criminal penalties. In Thailand, the Trademark Act B.E. 2534 and the Criminal Code prescribe such action as criminal offenses as well as the United States Code and the German Trademark Act of 1994 in the United States of America and the Federal Republic of Germany respectively. (3) The analysis indicated some issues with the provisions of both aforementioned Thai laws such as duplication, ambiguity and limited scope regarding the subject matter and elements of the offenses, and problematic penalty rates. Thus, (4) this study proposes amendments to make only the Trademark Act B.E. 2534 include all criminal offenses relating to trademark infringement, to revise its provisions about the offenses to become clearer and more comprehensive, and to adjust the penalty rates to be more proportionate to the offenses such that the laws can be enforced truly and most effectively.

Keywords : Trademark infringement, Criminal liability, Prevention and suppression

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีณี ไพรทอง ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับผู้ศึกษา และสละเวลาอันมีค่าในการมอบความรู้ คำปรึกษา และคำแนะนำต่างๆ ในการจัดทำการศึกษาครั้งนี้ว่าอิสระฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อาจารย์ มีอินทร์เกิด มีสิทธิ์ ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบการศึกษาครั้งนี้ว่าอิสระ และสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่มอบความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งข้าพเจ้าได้นำมาปรับใช้ในการจัดทำการศึกษาครั้งนี้ด้วย

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ขอบคุณภรรยาและบุตรสาว ผู้เป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของข้าพเจ้า และขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาทุกท่านที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ข้าพเจ้า ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและจัดทำการศึกษาครั้งนี้ ท้ายที่สุดนี้ ผู้ศึกษาหวังว่าการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการไม่มากนักน้อย และหากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้ศึกษาขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นายทนงศักดิ์ พรหมน้อย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
3. สมมติฐานการศึกษา	3
4. ขอบเขตการศึกษา	4
5. ระเบียบวิธีวิจัย	4
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิดการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และทฤษฎีทางกฎหมายอาญา เกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้า	6
1. แนวคิดการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	6
2. ทฤษฎีทางกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้า	12
2.1 ทฤษฎีการจัดการอาชญากรรมในการละเมิดเครื่องหมายการค้า	12
2.1.1 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)	12
2.1.2 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (The Due Process Model)	12
2.2 ทฤษฎีการลงโทษในทางอาญา	13
2.2.1 พิจารณาในเชิงทฤษฎีการลงโทษ	13
2.2.2 พิจารณาในเชิงนิติเศรษฐศาสตร์	17
2.3 หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย	18
บทที่ 3 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ความรับผิดทางอาญาและการปราบปรามการละเมิด เครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ	21
1. การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และความรับผิดทางอาญากรณีการละเมิด เครื่องหมายการค้าตามข้อตกลงระหว่างประเทศ	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1.1 มาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standard)	22
1.2 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination)	22
1.3 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	24
1.4 หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา	24
2. การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ความรับผิดทางอาญา และการปราบปรามการละเมิด เครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทย	25
2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	25
2.2 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534	26
2.2.1 ความหมายของเครื่องหมายการค้า	26
2.2.2 ประเภทของเครื่องหมายการค้า	28
2.2.3 การได้มาซึ่งความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า	31
2.2.4 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนได้	32
2.2.5 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน	36
2.2.6 ระยะเวลาการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	37
2.2.7 ความรับผิดทางอาญา	37
2.3 ประมวลกฎหมายอาญา	39
2.4 หน่วยงานปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า	42
2.4.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	42
2.4.2 กรมสอบสวนคดีพิเศษ	44
2.4.3 กรมศุลกากร	45
3. การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ความรับผิดทางอาญา และการปราบปรามการละเมิด เครื่องหมายการค้าตามกฎหมายต่างประเทศ	47
3.1 สหรัฐอเมริกา	47
3.1.1 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	47
3.1.2 ความรับผิดทางอาญา	50
3.1.3 หน่วยงานปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	56
3.2.1 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	56
3.2.2 ความรับผิดทางอาญา	58
3.2.3 หน่วยงานปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า	61
4. เปรียบเทียบความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า	65
4.1 กฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า	65
4.2 บทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า	66
4.3 อัตราโทษจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า	68
4.4 ข้อดีของประมวลกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา	74
4.5 ข้อดีของพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994	74
บทที่ 4 ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ตามกฎหมายไทย	76
1. ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย	76
2. ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาและองค์ประกอบการกระทำความผิด	79
3. ปัญหาอัตราโทษ	84
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	92
1. บทสรุป	92
2. ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	99
ประวัติผู้ศึกษา	104

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	
เปรียบเทียบความรับผิดชอบทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า ในประเทศไทยกับต่างประเทศ.....	70

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 3.1 เครื่องหมายการค้ารถยนต์ TESLA	29
ภาพที่ 3.2 เครื่องหมายบริการเว็บไซต์ Google (www.Google.com)	29
ภาพที่ 3.3 เครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาล	30
ภาพที่ 3.4 เครื่องหมายร่วมกลุ่มเซ็นทรัล	30
ภาพที่ 4.1 สินค้ากระเป๋าลอมเครื่องหมายการค้าของอีฟ แซงท์ โลรองท์	81
ภาพที่ 4.2 สินค้าแก้วน้ำที่เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้า ของอีฟแซงท์ โลรองท์ มาใช้หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า	82
ภาพที่ 4.3 แผนภูมิแสดงจำนวนข้อหาคดีทรัพย์สินทางปัญญา (อาญา) ที่พิพากษาเสร็จไป สูงสุด 5 อันดับ ของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ประจำปี พ.ศ. 2565	86
ภาพที่ 4.4 จำนวนข้อหาคดีทรัพย์สินทางปัญญา (อาญา) ที่พิพากษาเสร็จไปสูงสุด 5 อันดับ ของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ประจำปี พ.ศ. 2565	87
ภาพที่ 4.5 จำนวนจำเลยที่ต้องโทษในรอบปี จำแนกตามการกำหนดโทษตามสัญญาติ อายุ เพศ สภาพบุคคลของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้า ระหว่างประเทศกลาง ประจำปี พ.ศ. 2565	88
ภาพที่ 4.6 จำนวนการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาลชั้นต้นมลรัฐของสหรัฐอเมริกาตามลักษณะคดี และความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงสินค้า (Forgery and Counterfeiting) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 จนถึงปี ค.ศ.2022	89

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นกรณีการละเมิดเครื่องหมายการค้าประเภทเสื้อผ้าและกระเป๋าสานต่างประเทศ หรือการละเมิดลิขสิทธิ์ภาพยนตร์หรือสัญญาณการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาต่างประเทศผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งสามารถทำได้ง่ายและรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้อาจทำให้ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในบัญชีประเทศที่ต้องจับตามอง (Watch List : WL) จากสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญของประเทศไทย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นด้านการค้าการลงทุนของประเทศ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก โดยจากการศึกษากฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ในเบื้องต้นพบว่ายังมีบทบัญญัติของกฎหมายบางประการที่อาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าไม่ได้ประสิทธิภาพ ไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์และรูปแบบของการละเมิดเครื่องหมายการค้า ได้แก่

ปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า มีอยู่ด้วยกัน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา หากมีการนำเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่มีการจดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักร มาใช้กับสินค้า จำพวกเดียวกันกับที่ได้จดทะเบียนไว้ การกระทำดังกล่าวจะเป็นความผิดตามมาตรา 108 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ฐานปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ตลอดจนหากผู้ใดมีพฤติการณ์นำเข้ามราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่าย ซึ่งสินค้าตามมาตรา 108 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 การกระทำดังกล่าว จึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 110 ด้วย

หากมีการนำเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนไว้ในราชอาณาจักรไปใช้กับสินค้าจำพวกที่มีได้จดทะเบียนไว้ การกระทำดังกล่าวจะเป็นความผิดเกี่ยวกับการค้า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272 (1) ฐานผู้ใดเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า หีบ ห่อ วัตถุที่ใช้ห่อหุ้ม แฉงความ รายการแสดงราคา จดหมาย เกี่ยวกับการค้าหรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่นนั้น

หรือหากผู้ใดมีพฤติการณ์นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้ามาตรา 272 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา การกระทำความผิดดังกล่าวจึงเป็นความผิดเกี่ยวกับการค้า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 275 ด้วย ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจึงต้องนำกฎหมายหลายฉบับ มาบังคับใช้ประกอบกันทั้งที่กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวมุ่งบังคับใช้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม ความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 275 จะมีลักษณะเป็นการบัญญัติ องค์ประกอบการกระทำความผิดว่าผู้ใดมีพฤติการณ์นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอ จำหน่ายซึ่งสินค้ามาตรา 272 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่มาตราดังกล่าวมิได้บัญญัติ องค์ประกอบการกระทำความผิด “หรือมีไว้เพื่อจำหน่าย” ดังเช่นมาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ด้วย หากผู้กระทำความผิดมีสินค้าตามมาตรา 272 (1) แห่งประมวล กฎหมายอาญา ไว้ในการครอบครองจำนวนมาก ซึ่งเป็นพฤติการณ์ “มีไว้เพื่อจำหน่าย” มิได้มี พฤติการณ์นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอจำหน่าย ตามที่กฎหมายบัญญัติความผิด ทางอาญาและโทษไว้ ทำให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามความผิด เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าไม่สามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดและยึดสินค้านำเข้าดังกล่าวได้ เนื่องจาก มิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิด

นอกจากนี้ ความผิดตามมาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ที่กำหนดให้เป็นความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็น ความผิดทางอาญาในลักษณะของการละเมิดเครื่องหมายการค้าโดยอ้อม ยังไม่มีการบัญญัติความผิด รวมถึงการหาประโยชน์จากการนำหีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นมาใช้ เพื่อลงขายสินค้าของตนเอง (Refilling) ตามมาตรา 109/1 ด้วย ทำให้ไม่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับ องค์ประกอบการกระทำความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า ในกรณีต่างๆ อีกทั้งยังมิได้บัญญัติองค์ประกอบการกระทำความผิดเกี่ยวกับ “การส่งออก ไปนอกราชอาณาจักร” หากมีกรณีที่ผู้กระทำความผิดใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตและส่งออกสินค้าละเมิด เครื่องหมายการค้าไปยังประเทศอื่นๆ จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของประเทศ และต่อการป้องกันและปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้

อีกทั้งยังพบปัญหากรณีผู้ประกอบการสามารถนำเข้าสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า จากต่างประเทศได้ในราคาถูก ประกอบกับผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้า มากขึ้นเพื่อแสดงสถานภาพทางสังคมของตนเอง ทำให้มีการจำหน่ายสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า เพิ่มขึ้นตามไปด้วยเนื่องจากได้ผลกำไรสูง แต่จากการศึกษาอัตราโทษความผิดเกี่ยวกับการละเมิด เครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และความผิดเกี่ยวกับการค้า

ตามประมวลกฎหมายอาญา พบว่ามีอัตราโทษน้อย จึงอาจทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวในการกระทำความผิดหรืออาจกลับมากระทำความผิดซ้ำได้

ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้น ผู้ศึกษาจึงได้มุ่งศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า โดยจะศึกษาถึงมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายเมื่อมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า โดยจะนำหลักการ แนวคิดทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศมาเปรียบเทียบ และนำเสนอมาตรการและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า
- 2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า การป้องกัน และปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าทั้งกฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศ
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย
- 2.4 เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปราม ความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

3. สมมติฐานการศึกษา

ปัจจุบันประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองการละเมิดเครื่องหมายการค้า ความรับผิดทางอาญาและการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าอยู่ด้วยกัน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งยังคงมีบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวบางประการที่อาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าไม่ได้ประสิทธิภาพ ไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์และรูปแบบของการละเมิดเครื่องหมายการค้าในปัจจุบัน เช่น ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

เนื่องจากจะต้องมีการนำกฎหมายหลายฉบับมาบังคับใช้ประกอบกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าปัญหาความไม่ชัดเจนและครอบคลุมเกี่ยวกับเนื้อหาและการวินิจฉัยองค์ประกอบ การกระทำความผิด หรือปัญหาอัตราโทษที่อาจทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวในการกระทำความผิด ดังนั้น การกำหนดให้บทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าอยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน โดยบัญญัติเนื้อหาให้มีความชัดเจนและครอบคลุมเกี่ยวกับองค์ประกอบการกระทำความผิดตลอดจนแก้ไขอัตราโทษให้มีความเหมาะสม อาจแก้ไขปัญหาดังกล่าวและสามารถนำกฎหมายมาบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. ขอบเขตการศึกษา

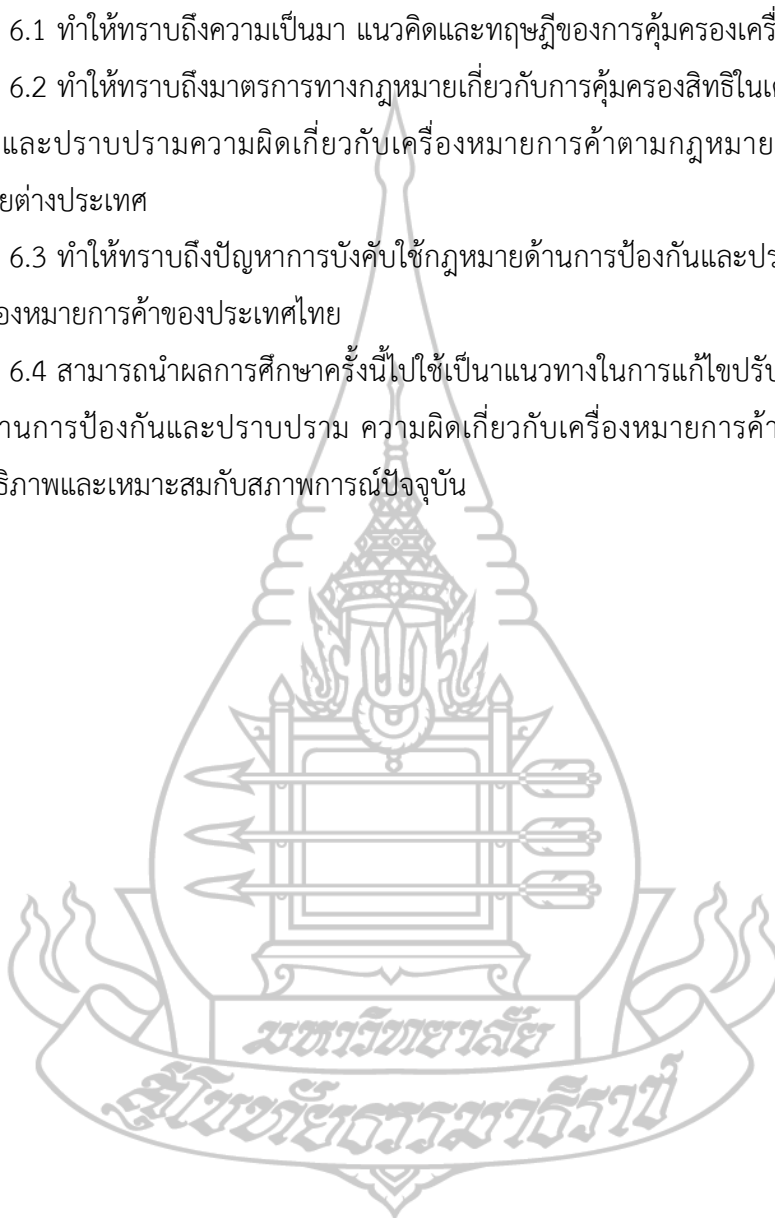
การศึกษานี้มุ่งศึกษาความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการละเมิดเครื่องหมายการค้า ตลอดจนความรับผิดทางอาญาและการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทย เช่น พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร (Document Research) ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย ข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง หนังสือคำอธิบายกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ เอกสารงานวิจัย คำพิพากษาศาลฎีกา รวมทั้งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ากฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศ และข้อตกลงระหว่างประเทศ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า
- 6.2 ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า การป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศ
- 6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย
- 6.4 สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมาย ด้านการป้องกันและปราบปราม ความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

บทที่ 2

แนวคิดการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และทฤษฎีทางกฎหมายอาญา เกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้าถือเป็นสิ่งที่สำคัญในการค้าขายสินค้ามาตั้งแต่ยุคโบราณ เนื่องจากเครื่องหมายการค้าทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะสินค้าได้ว่าสินค้านั้นคือผู้ใดเป็นเจ้าของสินค้า และสินค้ามาจากแหล่งผลิตใด ตลอดจนคุณภาพของสินค้า จึงมีการริเริ่มและพัฒนาการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามาเป็นลำดับ ในบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงความเป็นมาและแนวคิดการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ตลอดจนทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการละเมิดเครื่องหมายการค้า เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของเครื่องหมายการค้าและความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า

1. แนวคิดการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้าอันแรกเริ่มเริ่มเป็นการใช้เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน เพื่อแยกแยะทรัพย์สินตนเองออกจากทรัพย์สินของผู้อื่น และเพื่อให้ง่ายต่อการติดตามเอาคืนหากมีการสูญหาย ต่อมาเมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การค้าขายการใช้เครื่องหมายการค้าจึงเปลี่ยนมาเป็นการใช้กับสินค้าเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสินค้าหรือแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่มาหรือเจ้าของสินค้านั้นๆ แสดงออกถึงคุณภาพ ตลอดจนคุณภาพลักษณะของสินค้าและบริการ ทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการที่จะซื้อสินค้าหรือรับบริการ จนพัฒนาไปสู่ความเชื่อมั่นในสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าอันติดอยู่ (Brand Loyalty) ส่งผลให้เจ้าของสินค้าและบริการสามารถนำเสนอสินค้าและบริการภายใต้เครื่องหมายการค้าของตนเองออกสู่ตลาดเพื่อแสดงความแตกต่างระหว่างสินค้าของตนเองกับสินค้าของบุคคลอื่น และทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างสินค้าเพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริโภคสินค้า เครื่องหมายการค้าจึงถือเป็นตัวช่วยให้ผู้บริโภคแยกแยะความแตกต่างระหว่างสินค้าที่เหมือนกันได้อันเป็นการป้องกันการสับสนและการลวงขายได้¹

¹ สฤกษ์ดี เรื่องต่อวงศ์. ปัญหาการใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเจ้าของเครื่องหมายการค้า ที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร. 2553. หน้า 16-17.

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้าได้ปรากฏครั้งแรกตามกฎหมายของสหราชอาณาจักร ชื่อว่า “The Bakers Marking Law” ซึ่งออกมาในปี ค.ศ. 1266 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ที่ขายขนมปัง ต้องทำการประทับเครื่องหมายไว้ที่ขนมปัง (Loaf)² ที่ตนเป็นผู้ผลิต ต่อมาในปี ค.ศ. 1353 ได้มีกฎหมายที่กำหนดให้มีการทำเครื่องหมายติดไว้กับเสื้อผ้า และในปี ค.ศ. 1363 ก็ได้มีกฎหมายกำหนดให้มีการทำเครื่องหมายติดไว้กับสินค้าประเภทโลหะ โดยได้มีการออกกฎหมายทำนองเดียวกันนี้ให้ทำเครื่องหมายไว้กับสิ่งของอื่นๆ ด้วย โดยนักกฎหมายให้ความเห็นว่า กฎหมายเหล่านี้ได้ออกมาเพื่อคุ้มครองสาธารณะ โดยเป็นการแยกแยะและจำกัดสินค้าที่ไม่มีเครื่องหมายการค้าซึ่งไม่มีคุณภาพออกจากตลาด เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถทราบและสามารถแยกแยะคุณภาพระหว่างสินค้าได้³

ต่อมาจนถึงช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรมภายหลังศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา การติดต่อค้าขาย ได้พัฒนามากขึ้นทั้งการค้าภายในประเทศและการค้าระหว่างประเทศ จึงทำให้มีการใช้เครื่องหมายการค้ากันอย่างแพร่หลาย และในขณะเดียวกันก็มีการใช้เครื่องหมายการค้าโดยมิชอบมากขึ้นตามไปด้วยส่งผลให้สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ออกกฎหมาย Factory, Manufacture and Workplace Act ขึ้น เมื่อวันที่ 20 เมษายน ค.ศ. 1803 โดยกฎหมายฉบับนี้มุ่งเน้นไปการควบคุมไม่ให้มีการใช้เครื่องหมายการค้าที่ซ้ำซ้อนกัน วางระบบการจดทะเบียนและเงื่อนไขในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตลอดจนกำหนดให้การนำสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไปลงขายผู้บริโภคว่าเป็นสินค้าของตนเองนั้น เป็นความผิดและมีโทษทางอาญาด้วย

ดังนั้น จึงทำให้มีแนวคิดที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เนื่องจากต้องการที่จะ ให้ความคุ้มครองทั้งในด้านประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้าและให้ความคุ้มครองในด้าน ประโยชน์สาธารณะ โดยในส่วนการให้ความคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น หากกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้เครื่องหมายการค้าอื่นๆ เพื่อให้เจ้าของ เครื่องหมายการค้าได้มีแรงจูงใจในการพัฒนาและรักษามาตรฐานคุณภาพสินค้าเพื่อรักษาชื่อเสียง และความนิยมในสินค้าอันเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่เครื่องหมายการค้าของตนเอง สำหรับในส่วน ของการให้ความคุ้มครองประโยชน์แก่สาธารณะนั้น หากกฎหมายให้ความคุ้มครองสินค้าต่างๆ ที่มี เครื่องหมายการค้าแล้วก็จะเป็นตัวช่วยให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างสินค้าที่เหมือน คล้ายกันได้อันเป็นการป้องกันการสับสนและการลงขายได้ ทำให้ผู้บริโภคจดจำสินค้าที่มีคุณภาพ และปลอดภัยได้ง่ายขึ้น อันเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการอุปโภคและบริโภคสินค้า

² พรพิชา บัวชุม. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำที่กระทบสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 17.

³ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 17

ความเป็นมาในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย

กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยนั้นมีความเป็นมาและการพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองและสภาพความจำเป็นทางเศรษฐกิจตามลำดับ ดังนี้

1) ในปี พ.ศ. 2452 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งมีบทบัญญัติอันเกี่ยวกับความผิดฐานปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า ปรากฏอยู่ในหมวดที่ 8 ความผิดฐานกระทำทุจริตในทางการค้าขาย มาตรา 235 ถึง มาตรา 238 และในปี พ.ศ. 2453 จึงมีการจัดตั้ง “หอทะเบียนเครื่องหมายการค้า” ขึ้นในกระทรวงเกษตรราธิการ

2) ในปี พ.ศ. 2457 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะเครื่องหมายการค้าและยี่ห้อการค้าขาย พ.ศ. 2457 ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับแรกของประเทศไทยที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ เนื่องจากในสมัยนั้นมีต่างชาติเข้ามาลงทุนทำกิจการในประเทศไทยมากขึ้นและมีการใช้เครื่องหมายการค้าอย่างแพร่หลายจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับเพื่อจัดระเบียบเครื่องหมายการค้า โดยกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดเพียงรายละเอียดที่เกี่ยวกับการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน และการสิ้นสุดหรือเพิกถอนทางทะเบียนเท่านั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2466 จึงมีการจัดตั้ง “กรมทะเบียนการค้า” ขึ้นในกระทรวงพาณิชย์ และได้โอนงานรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจากกระทรวงเกษตรราธิการมาเป็นหน้าที่รับผิดชอบของกรมทะเบียนการค้า

3) ในปี พ.ศ. 2474 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 แทนพระราชบัญญัติลักษณะเครื่องหมายการค้าและยี่ห้อการค้าขาย พ.ศ. 2457 ที่ถูกยกเลิกไป โดยกฎหมายฉบับนี้ส่วนใหญ่ได้นำความเดิมจากพระราชบัญญัติลักษณะเครื่องหมายการค้าและยี่ห้อการค้าขาย พ.ศ. 2457 มาใช้ แต่มีการแก้ไขให้ทันสมัยขึ้น เนื่องจากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วยการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม (Berne Convention, of September 9, 1886, for the Protection of Literary and Artistic Works)⁴

⁴ ไซยยศ เหมะรัชตะ. ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พื้นฐานความรู้ทั่วไป). (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม. 2555. หน้า 15.

โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้นำหลักการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของสหราชอาณาจักร คือ Trade Mark Act 1905 มาใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2474 ให้ความคุ้มครอง เฉพาะเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้ว มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียน เครื่องหมายการค้า แต่ยังไม่ได้ระบุถึงเครื่องหมายอื่น เช่น เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรองและไม่ได้ บัญญัติถึงการล่วงสิทธิหรือละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าให้เป็นความผิดทางอาญา⁵ โทษทางอาญา เกี่ยวกับการคุ้มครองการปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า จึงยังคงต้องอาศัยกฎหมายลักษณะ อาญา ร.ศ. 127

บทลงโทษทางอาญาในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 ปรากฏ อยู่เพียงมาตราเดียวในมาตรา 45 “ผู้ใดแสดงเครื่องหมายการค้าซึ่งมิได้จดทะเบียนว่าเป็นเครื่องหมาย จดทะเบียนแล้วก็ดี หรือขาย หรือเสนอขายสินค้าซึ่งมีเครื่องหมายการค้าที่ตนรู้หรือเชื่อว่าเป็นเท็จเช่นว่า มานี้ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ส่วนสินค้าที่ใช้เครื่องหมายเท็จนั้น ท่านให้ริบโดยไม่คำนึงว่าจะมีค่าตัดสินลงโทษผู้ใดหรือไม่” ซึ่งเป็นการลงโทษปรับและริบทรัพย์ ผู้ที่แสดงเครื่องหมายการค้าที่ยังมิได้จดทะเบียนนั้น โดยอ้างว่าเป็นเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้ว หรือขาย หรือเสนอขายสินค้านั้น

4) ในปี พ.ศ. 2500 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้ถูกยกเลิกและมีประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแทน แต่ยังคงมีบทบัญญัติในเรื่องความผิดฐานปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า อยู่เช่นเดิม⁶ จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นบทบัญญัติคุ้มครองสาธารณชนในเรื่องความผิดเกี่ยวกับการค้า ที่สืบเนื่องหลักการมาจากกฎหมายลักษณะอาญา ประกอบกับรัฐบาลไทยในขณะนั้นได้ทำสนธิสัญญา กับต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น ฯลฯ ในฐานะที่ประเทศไทย เป็นคู่สัญญาที่มีหน้าที่ที่จะเข้าเป็นภาคีแห่งข้อตกลงระหว่างประเทศ (Union Convention for the Protection of Industrial Property, Paris, March 20th) ใน ค.ศ. 1883 (พุทธศักราช 2426) เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม โดยรัฐบาลจะต้องแก้ไขกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งรัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณา ร่างกฎหมายในเรื่องดังกล่าว โดยร่วมทำงานกับกระทรวงต่างประเทศในการร่างกฎหมายใหม่เกี่ยวกับ สิทธิบัตร แก้ไขกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้าและเรื่องอื่นๆ ซึ่งจะออกเป็นกฎหมายพิเศษ⁷ โดยมึ ความเห็นเกี่ยวกับการร่างกฎหมาย ดังนี้

⁵ วัส ดิงสมิตร. คำอธิบายกฎหมายเครื่องหมายการค้า. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม. 2545. หน้า 1.

⁶ ไชยยศ เหมะรัชตะ. ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พื้นฐานความรู้ทั่วไป). หน้า 24.

⁷ เสาวลักษณ์ จุลพงศธร. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2530. หน้า 65.

(1) เจตนารมณ์ของกฎหมายในหมวดความผิดเกี่ยวกับการค้านั้นมีเพื่อคุ้มครองการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้า แต่เนื่องจากในร่างมาตรา 235 มีข้อความบัญญัติว่า “ผู้ใดเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้...” คำว่า รูป รอยประดิษฐ์ นั้นมีความหมายอย่างกว้าง โดยคณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ได้ถอดความมาจากคำว่า “Device” ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงเครื่องหมายการค้า โดยรวมทั้งเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วและเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียน ในการพิจารณาร่างคณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มีความเห็นว่า ไม่ควรคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียนเพราะจะขัดกับหลักการของพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 แต่เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายในมาตรานี้ ก็เพื่อคุ้มครองการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้า ประกอบกับหลักกฎหมายอาญาที่มุ่งคุ้มครองสุจริตชนและลงโทษคนชั่ว คณะอนุกรรมการฯ จึงมีมติให้มาตรานี้ผ่านการพิจารณา⁸

(2) ความผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้าตามร่างมาตรา 236 มีองค์ประกอบของความผิดว่า “ผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนทั้งภายในประเทศหรือภายนอกราชอาณาจักร...” ในชั้นพิจารณาร่าง คณะอนุกรรมการฯ ได้มีความเห็นว่า การร่างกฎหมายเช่นนี้ทำให้เครื่องหมายการค้าของต่างประเทศซึ่งไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย มีสิทธิดีกว่าเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย และจะไม่สอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 ที่กำหนดให้คุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าเฉพาะที่จดทะเบียนแล้ว แต่เนื่องจากเวลานั้นประเทศไทยกำลังจะเข้าเป็นภาคีในข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อป้องกัน Industrial Properties คณะอนุกรรมการฯ จึงคงหลักการในเรื่องการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนในเรื่องการปลอมแปลงไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศดังกล่าว

(3) องค์ประกอบความผิดในเรื่องการเลียนเครื่องหมายการค้าตามมาตรา 237 ตามเจตนารมณ์เดิมนั้นคณะอนุกรรมการฯ เห็นว่าจะต้องเป็นการเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้ว แต่เพื่อให้สอดคล้องกับร่างมาตรา 236 จึงได้เพิ่มเติมคำว่า “ไม่ว่าจดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร” เข้าไปในร่างมาตรา 237 ด้วย โดยผู้กระทำจะต้องมีเจตนาพิเศษ เพื่อให้คนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นด้วย

(4) ร่างมาตรา 238 ในความผิดฐานนำเข้า จำหน่าย หรือเสนอขายสินค้าตามมาตรา 235 (1) มาตรา 236 หรือมาตรา 237 นั้น คณะอนุกรรมการฯ เห็นว่าผู้ใดกระทำความผิดตามมาตราใดก็ให้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น

⁸ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 71.

โดยข้อความตามร่างมาตรา 235 ร่างมาตรา 236 ร่างมาตรา 237 และร่างมาตรา 238 ก็ได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในหมวดความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ตามมาตรา 272 ถึงมาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ที่มีการประกาศใช้

5) ในปี พ.ศ. 2534 ได้มีพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 ที่บังคับใช้มาเป็นเวลานานนับพันปี จึงล้ำสมัยและไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้เพียงพอ ประกอบทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง และสัญญาอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายบริการ ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่แพร่หลายและได้รับความคุ้มครองในกฎหมายของต่างประเทศหลายประเทศ ยังไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไทย โดยกฎหมายฉบับนี้ได้มีการนำเอาบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ในความผิดเกี่ยวกับการปลอมเครื่องหมายการค้าและการเลียนเครื่องหมายการค้า มาบัญญัติเป็นบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ด้วย เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับกฎหมายเครื่องหมายการค้าของนานาประเทศ พันธกรณีตามข้อตกลงระหว่างประเทศ และเหตุผลเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในประเทศและการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ

ในปี พ.ศ. 2535 รัฐบาลในขณะนั้นได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่ และกิจการบริหารบางส่วนของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ และของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็นของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ โดยกำหนดให้มีการโอนอำนาจหน้าที่กิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงินงบประมาณของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เฉพาะในส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร และของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ ไปเป็นของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้เพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2543 และในปี พ.ศ. 2559 ตามลำดับ

การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้านอกจากจะเป็นการให้ความคุ้มครองในด้านประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้าและให้ความคุ้มครองในด้านประโยชน์สาธารณะแล้วยังมีเหตุผลเกี่ยวกับประโยชน์ของรัฐและประโยชน์ทางเศรษฐกิจด้วย เพราะเมื่อเครื่องหมายการค้ากลายเป็นส่วนสำคัญสำหรับธุรกิจต่างๆ ทำให้ประเทศมหาอำนาจซึ่งเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงทั้งหลายพยายามผลักดันให้ประเทศที่มีอัตราการละเมิดเครื่องหมายการค้าในระดับสูงแก้ไขกฎหมายและให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในระดับเช่นเดียวกับประเทศของตน โดยนำผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศมาเป็นเครื่องมือในการต่อรองและกดดันประเทศเหล่านั้น ดังนั้น การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้านั้นก็เพื่อที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยต่อสายตานานาประเทศ โดยเป็นการแสดงว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าในระดับสากล ทำให้ต่างชาติไม่สามารถ

ยกเหตุผลเรื่องข้อบกพร่องและความด้อยประสิทธิภาพทางกฎหมายมาเป็นข้อต่อรองและกดดันประเทศไทยได้ โดยแนวคิดในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ก็เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนต่างชาติว่าประเทศไทยพร้อมที่จะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิของเขาเหล่านั้นได้ในระดับสากล ส่งผลให้การค้าและการลงทุนในประเทศไทยขยายตัวทำให้เศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศเจริญเติบโตขึ้นด้วย⁹ จึงได้มีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองเครื่องหมายการค้าขึ้นทั้งในระดับประเทศ หรือระดับระหว่างประเทศ

2. ทฤษฎีทางกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้า

2.1 ทฤษฎีการจัดการอาชญากรรมในการละเมิดเครื่องหมายการค้า

เนื่องจากการละเมิดเครื่องหมายการค้ากฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอาญาเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของความตกลงทริปส์ ดังนั้น รัฐจึงต้องมีมาตรการหรือวิธีจัดการกับผู้กระทำผิดดังกล่าว เนื่องจากเป็นแนวทางให้รัฐกำหนดนโยบายในทางอาญา (Criminal Policy) ให้เป็นไปตามสภาพสังคมว่าต้องการใช้กฎหมายอาญาเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ไปในทิศทางใด ก่อนมีการบัญญัติกฎหมายขึ้น โดยศาสตราจารย์ เฮอร์เบิร์ต แอล. แพคเกอร์ (Professor Herbert L. Packer) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน ได้มีการกล่าวถึงทฤษฎีการจัดการอาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไว้ 2 รูปแบบด้วยกัน¹⁰ คือ

2.1.1 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)

เป็นรูปแบบที่เน้นการส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งที่การควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมหรือจับกุมอาชญากรรมมาลงโทษตามกฎหมายได้เป็นสำคัญ หากรัฐต้องการใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามอาชญากรรมอย่างรวดเร็วหรืออาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการปราบปรามอาชญากรรม รัฐก็อาจกำหนดกฎหมายอาญาไปในทิศทางที่เน้นการควบคุมอาชญากรรมมากกว่าการคำนึงถึงการกระทบสิทธิของประชาชน เพื่อประสิทธิภาพในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพราะถ้าหากกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้แล้ว การไม่เคารพต่อกฎหมายก็จะเพิ่มมากขึ้นจนก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม การควบคุมปราบปรามอาชญากรรมจึงถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของกระบวนการทางอาญา เพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขของสังคม

⁹ พรพิชา บัวชุม. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำที่กระทบสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 16-17.

¹⁰ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทยการพิมพ์. 2529. หน้า 2.

2.1.2 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model)

เป็นรูปแบบที่เน้นคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลว่าการดำเนินคดีจะต้องกระทำลงไปโดยไม่ให้ความผิดพลาด และการจะลงโทษบุคคลใดได้นั้นต้องผ่านการตัดสินของศาล ผู้บริสุทธิ์จะต้องได้รับการคุ้มครองมากกว่าการที่มุ่งเน้นการปราบปรามอาชญากรรมอย่างเช่นทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) โดยหากรัฐไม่ต้องการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการปราบปรามอาชญากรรม อาจกำหนดนโยบายทางอาญาที่คำนึงถึงสิทธิของบุคคลที่พึงมีตามกฎหมายเป็นสำคัญ (Legal Rights) โดยยึดถือหลักที่ว่าผู้ที่ถูกสงสัยว่ากระทำความผิดจริงยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะได้พิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้ที่กระทำผิดจริงตามฟ้องโดยสิ้นสงสัย (Beyond Reasonable Doubt)

การกำหนดนโยบายทางอาญาไม่จึงสามารถใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งได้โดยเฉพาะ เนื่องจากการควบคุมอาชญากรรมอย่างเด็ดขาดไม่อาจปราศจากความชอบด้วยกฎหมายได้ ดังนั้นการกำหนดนโยบายอาญาในปัจจุบันจึงเป็นการผสมผสานของทั้งทฤษฎีเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้นด้วย แต่อย่างไรก็ตามทั้งสองทฤษฎีก็มีวัตถุประสงค์ที่เป็นจุดหมายเดียวกันคือ เป็นการกระทำให้บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ของกระบวนการทางอาญาที่สามารถคุ้มครองผู้บริสุทธิ์และลงโทษผู้กระทำผิดอันจะนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในสังคมได้¹¹

2.2 ทฤษฎีการลงโทษในทางอาญา

เมื่อบุคคลใดในสังคมกระทำการฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ที่เป็นความผิดตามกฎหมาย บุคคลนั้นย่อมสมควรได้รับการลงโทษ การลงโทษนั้นจึงมีความสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างยิ่งทั้งในประเด็นการยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำผิด และการปรับเปลี่ยนนิสัยเพื่อให้เกิดความเช็ดหลาบ และการลงโทษยังส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งจะทำให้คนในสังคมเกิดความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาจึงจำเป็นต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของการกระทำผิดและจะต้องพิจารณาทฤษฎีการลงโทษทางอาญาประกอบด้วยดังนี้

2.2.1 พิจารณาในเชิงทฤษฎีการลงโทษ

ทฤษฎีการลงโทษเป็นการอธิบายหลักการของการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด แบ่งออกเป็น 3 ทฤษฎี ดังนี้คือ

1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

ในอดีตที่ผู้มีอำนาจปกครอง จะใช้วิธีการลงโทษเพื่อตอบแทนที่ผู้กระทำความผิดให้สาสมกับความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำลงไปด้วยวิธีการลงโทษที่รุนแรงในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน

¹¹ ปวีณี ไพรทอง. บทสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2561. หน้า 235.

เช่น การประหารชีวิต รวมถึงการทรมานด้วยรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดรับสารภาพ และรู้สำนึกถึงความผิดของตน โดยทฤษฎีนี้มาจากพื้นฐานความคิดที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีเหตุผล มีอิสระที่จะคิด มีเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆ ภายใต้ความคิด ความเชื่อ และการตัดสินใจของตนเอง รวมทั้งความสามารถในการใช้เหตุผลในการกระทำของตนเอง ดังนั้น เมื่อบุคคลใดมีการตัดสินใจทำสิ่งใดลงไปแล้วจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้นๆ หากการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดี แต่หากการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ดีหรือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ของสังคม บุคคลนั้นย่อมสมควรได้รับการดำเนินหรือได้รับการลงโทษจากสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การลงโทษจึงเป็นการทดแทนการกระทำผิดนั่นเอง ซึ่งในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์สำคัญ ดังนี้¹²

(1) ผู้ที่กระทำความผิดเท่านั้นที่จะถูกลงโทษ การที่จะลงโทษบุคคลใดจะต้องมีการกระทำความผิดและมีความผิดเกิดขึ้นก่อนถึงจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ดังนั้น การลงโทษจึงลงโทษได้เฉพาะตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น และตราบใดที่บุคคลนั้นยังมิได้กระทำความผิดจะลงโทษเขาไม่ได้

(2) ผู้กระทำความผิดทุกคนต้องถูกลงโทษโดยไม่ข้อยกเว้น การลงโทษตามทฤษฎีนี้มุ่งรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใครก็ตาม หากเป็นผู้ละเมิดกฎเกณฑ์แห่งความยุติธรรมก็ต้องถูกลงโทษทุกๆ คน แม้ว่าการลงโทษบุคคลนั้นจะไม่เกิดประโยชน์ต่อสังคมก็ตาม

(3) จำนวนโทษต้องพอเหมาะกับความผิด การลงโทษตามทฤษฎีนี้มุ่งหมายที่จะลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป ดังนั้นการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงต้อง “สาสม” กับความผิด คือ มีความหนักเบาเท่าๆ กับความผิดนั้น

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) จึงเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยมองถึงการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดแล้วจึงพิจารณาโทษเท่านั้น การลงโทษไม่ได้พิจารณาไปถึงขนาดว่าเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษแล้วผลจะเป็นอย่างไร หรือการลงโทษนั้นจะมีผลเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้นั้นหรือบุคคลอื่นการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีกหรือไม่

2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการลงโทษนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้งผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษและบุคคลอื่นที่เห็นตัวอย่างการลงโทษแล้วจะเกิดความเกรงกลัวโทษจนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ ประการแรก เพื่อยับยั้ง

¹² ธีรรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีการลงโทษ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2564. หน้า 16.

ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษไม่ทำให้กระทำความผิดซ้ำอีกเพราะเกิดความกลัวเกรงในโทษที่ได้รับซึ่งจะลดโอกาสที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก (Incapacitation) และประการที่สอง เพื่อยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด เนื่องจากได้เห็นผลร้ายของการกระทำความผิดและโทษที่ได้รับจนไม่อยากจะกระทำความผิด เพราะเกรงกลัวต่อโทษนั้น โดย Cesare Beccaria (ซีซาร์ เบ็คคาเรีย) นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลี ได้อธิบายไว้ว่า การลงโทษที่จะสามารถข่มขู่และยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ต้องมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- (1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว (Swiftness of punishment)
- (2) การลงโทษต้องมีความแน่นอน (Certainty of punishment)
- (3) การลงโทษต้องมีความเคร่งครัดและรุนแรง (Severity of punishment)

ในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนั้น จะต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์สำคัญ ดังนี้ด้วย¹³

ก. การลงโทษต้องมีความ “เท่าเทียม” หรือ “พอดี” กับอาชญากรรม หรือที่เรียกว่า การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด (Proportionality) และการลงโทษต้องไม่ใช้วิธีการที่รุนแรงเกินกว่าอาชญากรรม เพราะการลงโทษที่รุนแรงมากเกินไปจะเป็นเหตุจูงใจให้ผู้กระทำความผิดประกอบอาชญากรรมที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกันหากการลงโทษไม่เท่ากับอาชญากรรมก็จะกลายเป็นการสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรม

ข. การลงโทษจะไม่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ หากการลงโทษนั้นไม่เป็นที่รับรู้โดยทั่วไปของสาธารณชน (Public Knowledge) การลงโทษจึงต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว จนสามารถทำให้สาธารณชนเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการลงโทษกับอาชญากรรมนั้นได้ และการลงโทษควรเหมาะสมทางสัญลักษณ์กับอาชญากรรมเพื่อให้สาธารณชนเกิดการเปรียบเทียบระหว่างแรงจูงใจจากการประกอบอาชญากรรมกับโทษที่จะได้รับ

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)) จึงเป็นการลงโทษเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดลงมือกระทำความผิดฐานเดียวกันอีกและเกิดความหลาบจำและเกรงกลัวโทษที่จะได้รับจนไม่กล้ากระทำความผิดอีกและในขณะเดียวกันผลของการลงโทษผู้กระทำความผิดรายหนึ่งก็จะส่งผลเป็นการยับยั้งไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดได้เช่นกัน อันเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอาญาขึ้นอีกในอนาคต มิใช่เพื่อเป็นการแก้แค้นผู้กระทำความผิดเท่านั้น

¹³ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 24.

3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีและไม่ให้กลับมากระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรม การฝึกอาชีพให้เพียงพอที่จะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมถึงการพยายามช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สึกรังเกียจจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว ในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์สำคัญ ดังนี้¹⁴

- (1) หลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดต้องประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา
- (2) ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น เช่น การกักขังแทนค่าปรับ การรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ หรือการคุมประพฤติ เพราะการลงโทษจำคุกระยะสั้นไม่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแต่กลับยังทำให้ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษกลายเป็นผู้ร้ายถาวร เพราะผ่านการจำคุกมาแล้ว
- (3) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำความผิดเป็นรายบุคคล เพราะต้องพิจารณาระยะเวลาการลงโทษกับระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิด ไม่ใช่พิจารณาจากความหนักเบาของการกระทำความผิด
- (4) เมื่อผู้กระทำความผิดได้ทำการแก้ไขให้ติดใจแล้วควรหยุดการลงโทษ
- (5) ต้องมีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง เนื่องจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีแนวคิดว่าจะคืนผู้กระทำความผิดกลับไปสู่สังคม จึงต้องหาวิธีการช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ดังนั้น ในระหว่างที่มีการลงโทษควรมีการฝึกอาชีพ หรือให้ความรู้ในเรื่องที่จำเป็นต้องนำไปใช้ในสังคม เพราะเมื่อพ้นโทษไปแล้วจะสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ทำให้ไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) จึงเป็นการลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับมามีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและกลับมาปฏิบัติตามกฎหมาย อีกทั้งยังพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

¹⁴ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 31-32.

2.2.2 พิจารณาในเชิงนิติเศรษฐศาสตร์

แนวคิดหลักทางนิติเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์การกระทำความผิด¹⁵ ก็คือ ทฤษฎีการก่ออาชญากรรมโดยเลือกอย่างมีเหตุผล (rational choice theory of crime) ซึ่งกล่าวว่า บุคคลจะตัดสินใจกระทำความผิดก็ต่อเมื่อประโยชน์ที่เขาคาดคะเน (expected benefits) จากการกระทำความผิดสูงกว่าต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (expected costs) การที่เราใช้ค่าคาดคะเน (expected value) ก็เนื่องจากการกระทำความผิดมีความไม่แน่นอน (uncertainty) จากการดำเนินการสำเร็จ และการถูกลงโทษ จึงต้องนำความน่าจะเป็นที่ประโยชน์และต้นทุนจะเกิดขึ้นมาพิจารณาด้วย โดยประโยชน์ที่คาดคะเนไว้ก็คือประโยชน์ที่บุคคลคาดว่าจะได้จากการกระทำความผิด เช่น ในการลักทรัพย์ ประโยชน์ที่คาดคะเนคือมูลค่าทรัพย์คุณกับความน่าจะเป็นที่จะลักทรัพย์ผู้อื่นสำเร็จ เป็นต้น ส่วนต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือ ความน่าจะเป็นที่บุคคลที่กระทำความผิดจะถูกจับกุมด้วยบทลงโทษสำหรับฐานความผิดที่กระทำ เช่น ค่าปรับ หรือต้นทุนจากการถูกจำคุก เป็นต้น นอกจากนี้ ต้นทุนของผู้กระทำความผิดยังอาจรวมถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสจากเวลาที่ใช้ไปในการเตรียมการกระทำความผิด และรายจ่ายที่ใช้ในการเตรียมการกระทำความผิด หากพิจารณาตามแนวคิดดังกล่าวแล้ว แนวทางในการป้องปรามการกระทำความผิด คือ การลดประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดคาดหวัง และการเพิ่มต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ภายใต้กรอบของนิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการป้องปรามอาชญากรรม¹⁶ ความสัมพันธ์ระหว่างสองปัจจัยหลักที่ร่วมกันกำหนดระดับการป้องปรามอาชญากรรม (level of deterrence) หรือค่าปรับที่อาชญากรคาดคะเนไว้ (expected fine) คือ การกำหนดขนาดค่าปรับหรือบทลงโทษที่เหมาะสมจะต้องผสมผสานกับโอกาสในการจับกุมคนผิดมาลงโทษอย่างลงตัว กล่าวคือ ระดับการป้องปรามอาชญากรรมที่เท่ากัน หากโอกาสในการจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษมีน้อยค่าปรับต้องสูงขึ้นไปมากเพื่อเป็นการชดเชยให้คนไม่กล้ากระทำความผิด แต่หากกฎหมายกำหนดค่าปรับไว้ในระดับต่ำ กระบวนการยุติธรรมต้องสร้างโอกาสในการจับคนผิดมาลงโทษได้สูง มิเช่นนั้น กฎหมายก็จะมีผลป้องปรามอาชญากรรม แต่ในความเป็นจริงแล้ว คนมักมีลักษณะไม่ชอบความเสี่ยงหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (risk aversion) โดยจะให้ค่ากับขนาด

¹⁵ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, ทรงพล สงวนจิตร, อิศร์กุล อุณหเกตุ, ธราธร รัตนนฤมิตร และปวีศร เลิศธรรมเทวี. นิติเศรษฐศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย. ใน *รายงานการศึกษาระบบยุติธรรมในโครงการการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านเศรษฐศาสตร์ เล่มที่ 1*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2554 หน้า 18.

¹⁶ ปกป้อง จันวิทย์. การวิเคราะห์กฎหมายด้วยหลักเศรษฐศาสตร์ : แนวคิดและวรรณกรรมปริทัศน์. ใน *รายงานการศึกษาระบบยุติธรรมในโครงการการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาด้านเศรษฐศาสตร์ เล่มที่ 2*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2554 หน้า 32-33.

ของค่าปรับในการตัดสินใจเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะโอกาสในการถูกจับกุมจะมีมากน้อยเพียงใด ก็ไม่กล้าเสี่ยง กระทำความผิดเพราะกลัวค่าปรับในระดับสูง ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากรณีที่ค่าปรับอยู่ในระดับสูงที่สุด จะส่งผลต่อการป้องปรามอาชญากรรมมากที่สุดและหากวิเคราะห์ต้นทุนของการเพิ่มขนาดของบทลงโทษ และการเพิ่มโอกาสในการจับกุมคนร้ายมาลงโทษ จะพบว่า การปรับเงินไม่ก่อให้เกิดต้นทุนต่อสังคม เพราะเป็นการถ่ายโอนทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดสู่ภาครัฐเท่านั้น

กฎหมายอาญามีจุดประสงค์เพื่อแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพื่อไม่ให้ กระทำผิดซ้ำอีก ป้องปรามไม่ให้เกิดกระทำผิด ฟันฟูแก้ไขผู้กระทำความผิด และแก้แค้นตอบได้ การกระทำผิดนั้น อย่างไรก็ตาม ค่าปรับที่เหมาะสมที่สุดตามหลักนิติเศรษฐศาสตร์¹⁷ ถือว่าการกำหนด ค่าปรับที่เหมาะสมที่สุดในคดีอาญาและค่าเสียหายที่เหมาะสมที่สุดในคดีละเมิดก็เป็นหลักเดียวกัน คือ การมุ่งให้เกิดระดับการป้องปรามที่เหมาะสมที่สุด (optimal deterrence) ซึ่งหมายถึงการป้องปราม ที่ไม่มากหรือน้อยเกินไป และเพื่อที่จะอธิบายแนวคิดในการคิดค่าเสียหายที่เหมาะสมที่สุดดังกล่าวข้างต้น จึงขอตัวอย่างประกอบ ดังนี้ สมมติว่า โรงงานอุตสาหกรรมที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ทำให้คนงานบาดเจ็บโดยได้รับความเสียหายคิดเป็นเงิน 10,000 บาท ศาลอาจ กำหนดค่าเสียหาย หรือค่าปรับได้หลายระดับ เช่น 5,000 บาท 10,000 บาท หรือ 15,000 บาท หากศาล กำหนดค่าเสียหายหรือค่าปรับที่ 5,000 บาท โรงงานที่สร้างความเสี่ยงมูลค่า 10,000 บาท จะมีต้นทุนต่ำกว่ามูลค่าความเสียหายที่ตนก่อขึ้น ในกรณีนี้การกำหนดค่าเสียหายต่ำกว่ามูลค่า ความเสียหายจริงที่เกิดขึ้นจึงทำให้เกิดการป้องปรามน้อยเกินไป (under deterrence)

ปัจจุบันจึงพบว่า ในบางกรณีค่าปรับยังไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้อง กับแนวคิดทฤษฎีค่าปรับต้องสะท้อนมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงจากการกระทำความผิด ทำให้เกิด การป้องปรามอาชญากรรมที่น้อยเกินไป รัฐจึงสามารถลดต้นทุนการบังคับใช้กฎหมายได้ โดยการเพิ่มค่าปรับให้สูงยิ่งขึ้นไปอีก เนื่องจากค่าปรับในปัจจุบันยังคงต่ำมากเมื่อเทียบกับทรัพย์สิน ของผู้กระทำความผิด¹⁸

2.3 หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย

กฎหมายอาญา เป็นกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล เนื่องด้วยโทษ ของกฎหมายอาญานั้น มีตั้งแต่โทษประหารชีวิต โทษจำคุก โทษกักขัง โทษปรับ และโทษริบทรัพย์สิน ซึ่งบังคับกับชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ดังนั้น กฎหมายอาญา จึงต้องมีการบัญญัติถึงการกระทำที่เป็นความผิดไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนรู้ว่าการกระทำ อย่างไม่มีความผิดและเมื่อกระทำการนั้นแล้วจะต้องรับโทษอย่างไร

¹⁷ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. นิติเศรษฐศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย. หน้า 81.

¹⁸ ปกป้อง จันวิทย์. การวิเคราะห์กฎหมายด้วยหลักเศรษฐศาสตร์ : แนวคิดและวรรณกรรมปริทัศน์. หน้า 37.

จากเหตุผลดังกล่าว จึงเกิดหลักที่สำคัญที่สุดในกฎหมายอาญา คือ “หลักไม่มี ความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (Nullum crimen, nulla poena sine lege) ซึ่งเป็นแนวคิด ตามหลักสากลที่นักปรัชญาตะวันตกได้นำมาใช้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา โดยหลักดังกล่าวเป็นหลัก กฎหมายอาญาที่มีมาแต่ยุคโบราณซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมโลกนับแต่อดีตถึงปัจจุบันจนเป็นที่มา ของกฎหมายอาญาว่า บุคคลกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งจะเป็นความผิดทางอาญาได้ก็ต่อเมื่อ มีกฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติเท่านั้น การกล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิดโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติ รองรับไว้ย่อมกระทำมิได้ และอีกประการหนึ่ง กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติเท่านั้นที่สามารถกำหนดโทษ สำหรับการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้¹⁹

หากผู้มีอำนาจปกครองใช้อำนาจในการตัดสินผู้อื่นตามอำเภอใจและไม่มีกฎหมายใดๆ กำหนดเอาไว้ว่าเป็นความผิด แต่กลับนำตัวมารับโทษที่ตนไม่ได้ก่อหรือบุคคลใดเคยกระทำการอย่างใด อย่างหนึ่งในอดีตแล้ว ต่อมาภายหลังได้มีกฎหมายกำหนดขึ้นว่าการกระทำที่ผ่านมาเป็นความผิด จึงนำตัวบุคคลที่กระทำการในอดีตมารับโทษที่บัญญัติขึ้นในปัจจุบัน ย่อมสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่ใต้ การปกครอง “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” จึงเป็นหลักการรับรองคุณธรรมของผู้มี อำนาจปกครองที่ใช้อำนาจโดยอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมืออย่างถูกต้องเที่ยงธรรม เพื่อให้เกิด การเคารพยำเกรงและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองว่าตราบใดที่ตนไม่ได้กระทำ ผิดย่อมได้รับประโยชน์ตามที่กฎหมายรับรองและได้รับคุ้มครองจากรัฐ

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลด้านกฎหมายจากประเทศตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยการยกร่างกฎหมายไทยขึ้นมาใหม่และนำมาบังคับใช้ในรูปแบบของประมวลกฎหมายฉบับแรก เรียกว่ากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) ด้วยการนำเอา “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” มาบัญญัติไว้ ตามมาตรา 7 ว่า “บุคคลควรรับอาญาต่อเมื่อมันได้กระทำการอัน กฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และอาญาที่จะใช้ ลงโทษผู้กระทำผิดนั้นก็ไม่ควรใช้อาญาอย่างอื่นนอกจากอาญาที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย” จนกระทั่งยกเลิกไปเมื่อมีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันในปี พ.ศ. 2500 ซึ่งยังคงปรากฏ “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” อยู่ในมาตรา 2 โดยบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติ เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” หลักดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 อันเป็น กฎหมายสูงสุด (suprematie de la Constitutione crite) และมีศักดิ์เหนือกฎหมายอื่นที่กฎหมายใด

¹⁹ คณิต ธิ นคร. *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม)*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 87.

จะขัดหรือแย้งมิได้ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

ในทางกฎหมายกฎหมายอาญาจึงเป็นกฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษและให้หมายความรวมถึงกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำอย่างใดจะถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย หรืออีกนัยหนึ่ง กฎหมายอาญา คือ บรรดากฎหมายทั้งหลายที่ระบุถึงความผิดอาญา โทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัยและมาตรการบังคับทางอาญาอื่นและเป็นกฎหมายที่กำหนดให้ความผิดอาญาเป็นเงื่อนไขของการใช้โทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัยและมาตรการบังคับทางอาญาอื่นนั้น²⁰ การมีบทลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดนั้นจึงมีเจตนารมณ์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ทำให้บุคคลที่จะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิด และป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกในสังคม

จากการศึกษาแนวคิดการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และทฤษฎีทางกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า จึงทำให้มีแนวคิดที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ทั้งการให้ความคุ้มครองในด้านประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้าและให้ความคุ้มครองในด้านประโยชน์สาธารณะ จึงก่อให้เกิดการกำหนดความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับละเมิดเครื่องหมายการค้าขึ้น อย่างไรก็ตาม การกำหนดความรับผิดทางอาญาและการลงโทษผู้กระทำผิดจะต้องอาศัยกรอบแนวคิดจากทฤษฎีทางกฎหมายอาญามาเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดความรับผิดทางอาญาและการลงโทษให้ชัดเจน เหมาะสม และได้สัดส่วนกับลักษณะความผิดและพฤติการณ์ของความผิดด้วย เพื่อให้การลงโทษทางอาญามีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง โดยจะได้ทำการศึกษาศึกษาการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ความรับผิดทางอาญา และการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศในบทต่อไป

²⁰ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 49

บทที่ 3

การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ความรับผิดทางอาญา และการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

จากที่ได้กล่าวถึงแนวคิดการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และทฤษฎีทางกฎหมายอาญา เกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ตลอดจนทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่นำมาเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจในการกำหนด ความรับผิดทางอาญาและการลงโทษให้ชัดเจน เหมาะสม และได้สัดส่วนกับลักษณะความผิด และพฤติการณ์ของความผิด ในบทนี้จะศึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ความรับผิดทางอาญา และการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทยและกฎหมาย ต่างประเทศ ตลอดจนการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการละเมิด เครื่องหมายการค้าภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศด้วยว่ามีการกำหนดความรับผิดทางอาญาและการลงโทษ ไว้อย่างไร

1. การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และความรับผิดทางอาญากรณีการละเมิด เครื่องหมายการค้าตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

ข้อตกลงทริปส์ หรือ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement)²¹ เป็นหนึ่งในข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization หรือ WTO) เป็นเอกสารกฎหมายระหว่างประเทศฉบับแรกของโลกที่ได้บรรจุหลักการและมาตรฐานขั้นต่ำ ในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไว้ทุกๆ ประเภทตั้งแต่ลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง เครื่องหมายการค้า การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ สิทธิบัตร การคุ้มครองพันธุ์พืช การออกแบบผังภูมิวงจรรวม และความลับทางการค้า²²

²¹ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement)

²² ปวีศร เลิศธรรมเทวี. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2565. หน้า 25.

กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศญี่ปุ่น มีบทบาทอย่างสูงในการผลักดันแนวความคิดและเนื้อหาของบทบัญญัติต่างๆ ของข้อตกลงทริปส์ จึงได้จัดให้มีการเจรจาเพื่อทำข้อตกลงทริปส์ในช่วงการเจรจการค้าหลายฝ่าย รอบอุรุกวัย (Uruguay Round) โดยประเทศสมาชิกความตกลงแกตต์ (The General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) ซึ่งเป็นการนำกฎระเบียบเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเข้ามาสู่ระบบการค้าหลายฝ่ายเป็นครั้งแรก โดยให้ประเทศสมาชิกลงไปอนุวัติกฎหมายภายในของประเทศตนเอง และสามารถที่จะกำหนดมาตรฐานในการคุ้มครองให้สูงกว่าที่ความตกลงทริปส์กำหนดไว้ก็ได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของข้อตกลงทริปส์ ข้อตกลงทริปส์จึงเปรียบเสมือนธรรมนูญของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาโลกที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระดับระหว่างประเทศ

ภายใต้หลักการของข้อตกลงทริปส์ จึงก่อให้เกิดการปรับปรุงระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาทั่วโลก รวมทั้งของประเทศไทยด้วย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 มาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standard)²³

มาตรา 1 ของข้อตกลงทริปส์ (The TRIPS Agreement) กล่าวถึงมาตรฐานขั้นต่ำที่ประเทศสมาชิกรวมทั้งประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตาม โดยได้วางกรอบปฏิบัติไว้ว่า

“บรรดาสมาชิกจะดำเนินการให้บทบัญญัติของความตกลงนี้มีผลใช้บังคับ แม้บรรดาสมาชิกจะไม่ผูกพันตามความตกลงนี้ที่จะให้ความคุ้มครองมากกว่าที่กำหนดไว้ แต่อาจจะอนุวัติการในกฎหมายของตนที่จะให้ความคุ้มครองมากกว่าที่กำหนดไว้ได้ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่า การคุ้มครองดังกล่าวไม่ขัดต่อบทบัญญัติของความตกลงนี้ บรรดาสมาชิกจะมีอิสระในการกำหนดวิธีที่เหมาะสมในการปฏิบัติตามบทบัญญัติของความตกลงนี้ภายในระบบและแนวปฏิบัติทางกฎหมายของตน”

จะเห็นได้ว่า ข้อตกลงทริปส์ ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) จะต้องปฏิบัติตามในเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งนี้รัฐสมาชิกอาจกำหนดกฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้มีความครอบคลุมมากกว่าที่ข้อตกลงทริปส์กำหนดก็ได้ การกำหนดบทบัญญัติดังกล่าวส่งผลให้ระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาทั่วโลกเกิดการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานของข้อตกลงทริปส์

1.2 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination)²⁴

เพื่อรองรับความเสมอภาคในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศสมาชิกอย่างแท้จริง ข้อตกลงทริปส์ได้กำหนดให้มีการปรับใช้หลักการที่สำคัญของกฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ใช้บังคับมาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 ภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยศุลกากร

²³ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 26.

²⁴ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 28.

และการค้า หรือแอกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการคือ

- 1) หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT) (TRIPS Art 3)
- 2) หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ (Most-Favoured Nations : MFN) (TRIPS Art 4)

ตามกฎว่าด้วยการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ มาตรา 3 วางกรอบไว้ว่าสมาชิกจะให้แก่คนชาติของสมาชิกอื่นซึ่งการปฏิบัติที่ไม่ต้องไปกว่าที่ให้กับคนชาติของตนเองในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา หลักการดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญที่รองรับว่ารัฐสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) จะต้องปฏิบัติในเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแก่รัฐสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) อื่น ไม่ต้องไปกว่าที่ปฏิบัติกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาภายในรัฐตน

สำหรับหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ (Most-Favoured Nations : MFN) ที่ปรากฏภายใต้มาตรา 4 ได้วางกรอบไว้ว่ารัฐสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศสมาชิกไม่ต้องไปกว่าที่ปฏิบัติกับประเทศสมาชิกอื่นใด ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยออกกฎหมายให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า กฎหมายดังกล่าวจะต้องปรับใช้กับรัฐสมาชิกอื่นขององค์การการค้าโลก (WTO) ด้วย โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ

หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ (Most-Favoured Nations : MFN) เป็นการรองรับว่ารัฐสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) จะไม่มีการกีดกันทางการค้าในเรื่องการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับรัฐสมาชิกใดเป็นการเฉพาะทั้งทางกฎหมาย (de jure) และทางการปฏิบัติ (de facto)²⁵ หลักการทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นเป็นหลักการสำคัญของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศที่ปรากฏมาตั้งแต่ก่อนข้อตกลงทริปส์ มีผลบังคับใช้ โดยถูกบรรจุภายใต้อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม ปี ค.ศ. 1883 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) อนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ปี ค.ศ. 1886 (Bern Convention for the Protection of Literary and Artistic Works) และอนุสัญญากรุงโรมว่าด้วยการคุ้มครองนักแสดง ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง และองค์การแพร่เสียงแพร่ภาพ ปี ค.ศ. 1961 (Rome Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations) ตามลำดับ

²⁵ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 29.

1.3 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ตามข้อตกลงทริปส์ ปรากฏอยู่ในมาตรา 15 ถึงมาตรา 21 โดยมีการกำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองงานทรัพย์สินอุตสาหกรรมมาบังคับใช้โดยอนุโลมในเรื่องของเครื่องหมายการค้าด้วย

ภายใต้บังคับของข้อตกลงทริปส์รัฐสมาชิก WTO จะต้องให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ใช้ในทางการค้าสำหรับสินค้าและบริการ ไม่ว่าจะเป็ น คำ ตัวเลข ภาษาใดๆ สัญลักษณ์ ชื่อของบุคคล การรวมกันของสีหรือภาพ หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถจำแนกสินค้าและบริการได้ และการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจะต้องจดทะเบียน โดยสามารถต่ออายุการคุ้มครองได้ทุก ๆ 7 ปี นับแต่วันที่ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

สำหรับเกณฑ์การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าปรากฏอยู่ในมาตรา 15 ซึ่งวางมาตรฐานไว้ว่าเครื่องหมายการค้าที่สามารถขอรับการจดทะเบียนและได้รับความคุ้มครองจะต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะและแตกต่างจากที่มีอยู่เดิม จะเห็นได้ว่า สิ่งที่สามารถขอรับความคุ้มครองในเรื่องเครื่องหมายการค้ามีขอบเขตกว้างขวางมาก ซึ่งอาจครอบคลุมทั้งสี เสียง และกลิ่น ก็อาจจะได้รับ ความคุ้มครองเป็นเครื่องหมายการค้าชนิดใดก็ได้หากมีลักษณะบ่งเฉพาะและแตกต่างจากที่มีอยู่เดิม

ส่วนหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิในการใช้เครื่องหมายการค้าปรากฏอยู่ในมาตรา 16 ซึ่งวางมาตรฐานไว้ว่า “เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนจะมีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะป้องกันมิให้บุคคลที่สามทั้งปวง ซึ่งมีได้รับความยินยอมจากเจ้าของเครื่องหมายการค้าใช้เครื่องหมายเหมือนกัน หรือคล้ายกันในการค้ากับสินค้าหรือบริการที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับสินค้าหรือบริการที่ได้ จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หากการใช้ดังกล่าวอาจเป็นเหตุที่น่าจะก่อให้เกิดความสับสนขึ้นได้ ในกรณีที่มีการใช้เครื่องหมายการค้าเหมือนกันกับสินค้าหรือบริการเหมือนกัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า อาจก่อให้เกิดความสับสนขึ้นได้”

1.4 หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา

การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา ตามข้อตกลงทริปส์ ปรากฏอยู่ในมาตรา 61 ซึ่งวางมาตรฐานไว้ว่า “ประเทศภาคีต้องจัดให้มีกระบวนการดำเนินคดีอาญา และมีกำหนดโทษอาญาอย่างน้อยสำหรับการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าหรือการละเมิด ลิขสิทธิ์ที่เป็นการกระทำอย่างจงใจและโดยมีขนาดของการกระทำผิดเพื่อการพาณิชย์ บทกำหนดโทษ ต้องรวมถึงโทษจำคุกและ/หรือโทษปรับที่เพียงพอในการยับยั้งการกระทำผิด โดยโทษอาญา ต้องสอดคล้องกับระดับของการกระทำผิดที่มีความรุนแรงลักษณะใกล้เคียงกันในกรณีที่เหมาะสม การเยียวยาที่มีต้องรวมถึงการยึด รับ หรือทำลายสิ่งของที่ละเมิดและรวมถึงสิ่งของหรือส่วนประกอบ ที่เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องใช้ในการกระทำความผิดนั้น

ประเทศภาคีอาจจะจัดให้มีกระบวนการดำเนินคดีอาญาและมีกำหนดโทษอาญาสำหรับการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างอื่นอีกที่เป็นการกระทำผิดอย่างจงใจและโดยมีขนาดของการกระทำผิดเพื่อการพาณิชย์” โดยความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาเลยแม้ว่ากฎหมายภายในประเทศของประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่มีบทกำหนดโทษอาญาของการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาบางประเภทอยู่บ้างแล้ว ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าข้อตกลงทริปส์เป็นความตกลงระหว่างประเทศฉบับแรกที่บัญญัติถึงการดำเนินคดีอาญาไว้²⁶

จะเห็นได้ว่า ข้อตกลงทริปส์ มิได้วางหลักเกณฑ์เฉพาะแต่ในเรื่องมาตรฐานของการคุ้มครองเท่านั้น หากแต่ยังได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับเรื่องขอบเขตของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท การบังคับใช้กฎหมาย การระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิก และองค์กรกำกับดูแลการปฏิบัติการตามข้อตกลงทริปส์ด้วย ซึ่งเป็นการยกระดับและวางกรอบมาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standards) ต่อการให้ความคุ้มครองที่มีประสิทธิผลและเพียงพอต่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในระดับสากลโลก ดังนั้น ประเทศสมาชิกของข้อตกลงทริปส์จึงมีพันธกรณีในการอนุวัติกฎหมายและระเบียบข้อบังคับภายในประเทศให้สอดคล้องกับหลักการของข้อตกลงทริปส์ด้วย

2. การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ความรับผิดทางอาญา และการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทย

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่สามารถใช้หาประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินประเภทอื่นๆ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นสิทธิตามกฎหมายที่ผู้ทรงสิทธิซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าของตามกฎหมายมีสิทธิเด็ดขาดแต่ผู้เดียวในการหาประโยชน์ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองผลผลิตทางภูมิปัญญาของผู้สร้างสรรค์และตอบแทนความอุตสาหะในการสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาให้กับสังคม แนวคิดดังกล่าวจึงมีอิทธิพลต่อการบัญญัติรับรองสิทธิในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยที่มี

²⁶ จุมพล ภิณฺโญสินวัฒน์. *หลักเหตุผลของการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2552. หน้า 210.

บทบัญญัติกล่าวถึงทรัพย์สินทางปัญญาไว้²⁷ โดยบัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิด เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

อย่างไรก็ตาม แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศไทยจะไม่ได้กล่าวถึงทรัพย์สินทางปัญญาไว้โดยตรง แต่ได้มีการบัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคม และเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ ตลอดจนการบัญญัติรับรองสิทธิในทรัพย์สิน²⁸ ซึ่งย่อมรวมถึงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาด้วยเช่นกัน

2.2 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 บัญญัติขึ้นโดยมีความมุ่งหมายเพื่อสร้างการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมด้วยการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง และเครื่องหมายรวม ที่มีลักษณะบงบอกแหล่งที่มา แยกแยะความแตกต่างระหว่างสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายนั้นกับสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายของผู้อื่น ทำให้ทราบถึงความเกี่ยวข้องของระหว่างสินค้าหรือบริการกับเจ้าของเครื่องหมาย และสามารถบงบอกคุณภาพของสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายนั้นได้

2.2.1 ความหมายของเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้า (Trade-marks) เป็นการผสมผสานคำระหว่างคำว่า “เครื่องหมาย” (Marks) ซึ่งหมายถึง ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงวัตถุ เสียง หรือสิ่งเหล่านี้ได้อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน กับคำว่า “การค้า” (Trade) ซึ่งหมายถึง การตกลงแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ หรือทั้งสองอย่าง จะเห็นได้ว่า เครื่องหมายการค้าที่กฎหมายคุ้มครอง หมายถึง เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าเพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้าแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น²⁹

²⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 86(2)

²⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 37

²⁹ ปวีริศ เลิศธรรมเทวี. *ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2565. หน้า 131

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property หรือ WIPO) ได้กำหนดความหมายของเครื่องหมายการค้าไว้ในคู่มือทรัพย์สินทางปัญญาว่า “เครื่องหมายการค้า” คือสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายอย่างใดๆ ซึ่งสามารถถูกใช้เพื่อบ่งบอกหรือแยกแยะสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบกิจการรายหนึ่งออกจากผู้ประกอบกิจการรายอื่น³⁰ ซึ่งสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับบทนิยามตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 4 วรรคสอง ซึ่งได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าไว้ว่า

“เครื่องหมายการค้า” หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้า เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น” โดยเมื่อพิจารณาบทนิยามดังกล่าวแล้วเห็นว่า เครื่องหมายการค้า จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 1) มีลักษณะเป็นเครื่องหมาย
- 2) ที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้า
- 3) เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น

แตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น

โดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของคำว่าเครื่องหมาย ไว้ว่า

“เครื่องหมาย” หมายความว่า ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ เสียง หรือสิ่งเหล่านี้อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้³¹

- 1) ภาพถ่าย คือ ภาพที่เกิดขึ้นจากกระบวนการถ่ายภาพจากสิ่งที่ปรากฏอยู่
- 2) ภาพวาด คือ ภาพที่เกิดขึ้นจากการวาดภาพเหมือนจากสิ่งที่ปรากฏอยู่ หรือเป็นการวาดขึ้นเองตามจินตนาการ หรือสร้างจากคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมืออื่นใด
- 3) ภาพประดิษฐ์ คือ ภาพที่สร้างขึ้น จัดทำขึ้นโดยให้แตกต่างจากสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือที่มีอยู่ทั่วไป
- 4) ตรา คือ เครื่องหมายที่มีลวดลาย และทำเป็นรูปต่างๆ
- 5) ชื่อ คือ คำที่ใช้เรียกขานบุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือองค์กรใดๆ

³⁰ WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO). *WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use*. 6 April 2024. Retrieved from <https://tind.wipo.int/record/28661?v=pdf>

³¹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. *คู่มือการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าฉบับปี พ.ศ. 2565*. 6 เมษายน 2567. สืบค้นจาก https://www.ipthailand.go.th/images/3534/2565/TM/TM_2565.pdf.

- 6) คำ คือ พยางค์และสระที่ประกอบเข้าด้วยกัน โดยจะมีความหมายหรือไม่ก็ตาม
 - 7) ข้อความ คือ เนื้อความตอนหนึ่งๆ ใจความสั้นๆ
 - 8) ตัวหนังสือ คือ ตัวอักษรในภาษาใดๆ
 - 9) ตัวเลข คือ ตัวเลขในภาษาใดๆ
 - 10) ลายมือชื่อ คือ ลายเส้นที่แสดงถึงชื่อของบุคคลธรรมดา
 - 11) กลุ่มของสี คือ สีที่มีการรวมกันเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 สีขึ้นไป โดยไม่จำกัดว่าจะ เป็นสีอ่อน หรือสีแก่
 - 12) รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ คือ เครื่องหมายที่มีลักษณะเป็นรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุที่แสดงถึงด้านกว้าง ด้านยาว ด้านลึก
 - 13) เสียง อาจเป็นได้ทั้งเสียงของมนุษย์ เสียงสัตว์ เสียงดนตรี และเสียงอื่นๆ
 - 14) เครื่องหมายตาม 1-13 อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน
- มีข้อสังเกตว่าถึงแม้ว่าคำว่า “เครื่องหมาย” จะมีความหมายกว้างกว่าคำว่า “เครื่องหมายการค้า” สิ่งใดที่เป็นเครื่องหมายไม่ได้หมายความว่าสิ่งนั้นจะเป็นเครื่องหมายการค้าเสมอไป แต่ในทางกลับกันสิ่งใดที่เป็นเครื่องหมายการค้าแล้วสิ่งนั้นต้องเป็นเครื่องหมายมาก่อนเสมอ

2.2.2 ประเภทของเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้า สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทย่อย ได้แก่

1) เครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายที่ใช้เพื่อแยกแยะหรือแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้า นั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น³² โดยเครื่องหมายการค้า นั้นสามารถปรากฏรูปร่างหรือลักษณะได้ทั้งในรูปแบบภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประติมากรรม ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ เสียง ชื่อบุคคล ตัวอักษร ตัวเลข ส่วนประกอบของภาพ การรวมกันของสีหรือสิ่งเหล่านี้ อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน แต่การที่จะเจาะจงว่าเครื่องหมายใดจะเป็นเครื่องหมายการค้าได้นั้น จะต้องพิจารณาต่อไปด้วยว่าเครื่องหมายนั้นได้ใช้เพื่อสินค้าหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการ อันทำให้สามารถจำแนกสินค้าหรือบริการนั้น ออกจากสินค้าหรือบริการของผู้อื่นหรือไม่

³² กรมทรัพย์สินทางปัญญา. ทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับผู้ประกอบการ เครื่องหมายการค้า. 6 เมษายน 2567. สืบค้นจาก https://www.ipthailand.go.th/images/Promote/3_book_TM.pdf

ดังนั้น ในการพิจารณาว่าสิ่งใดจะเป็นเครื่องหมายการค้าจึงต้องพิจารณาจากประการแรก ลักษณะทางกายภาพ คือมีเครื่องหมายที่อาจเห็นได้ด้วยสายตาหรือสามารถได้ยินด้วยหู และประการถัดมา ลักษณะทางวัตถุประสงค์ คือมีเจตนาที่จะใช้กับสินค้าหรือบริการเพื่อจำแนกสินค้า ดังนั้นเครื่องหมายซึ่งใช้หรือจะใช้กับทรัพย์สินนั้นอาจจะเป็นเครื่องหมายการค้าหรือไม่ก็ได้ หากทรัพย์สินนั้นเป็นสินค้าเครื่องหมายนั้นก็อาจจะเป็นเครื่องหมายการค้าได้ แต่ถ้าทรัพย์สินนั้นไม่ใช่สินค้าเครื่องหมายนั้นก็ไม้อาจจะเป็นเครื่องหมายการค้าได้ เนื่องจากเจตนารมณ์อันแท้จริงของเครื่องหมายการค้าก็เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ผลิตสินค้าเป็นหลัก

TESLA

ภาพที่ 3.1 เครื่องหมายการค้ารถยนต์ TESLA

ที่มา: www.Google.com

2) เครื่องหมายบริการ

เครื่องหมายที่ใช้เพื่อแยกแยะหรือแสดงว่าบริการที่ใช้เครื่องหมายบริการนั้นแตกต่างกับบริการที่ใช้เครื่องหมายบริการของบุคคลอื่น

ภาพที่ 3.2 เครื่องหมายบริการเว็บไซต์ Google (www.Google.com)

ที่มา: www.Google.com

3) เครื่องหมายรับรอง

เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองใช้เพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือ คุณลักษณะอื่นใด ของสินค้านั้น หรือเพื่อรับรองเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ ชนิด หรือ คุณลักษณะอื่นใดของบริการนั้น ว่าเป็นสินค้าหรือบริการที่มีคุณสมบัติสอดคล้องและได้มาตรฐานตามที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองนั้นกำหนดขึ้น³³

ภาพที่ 3.3 เครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาล

ที่มา: www.Google.com

4) เครื่องหมายร่วม

เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการที่ใช้โดยบริษัทหรือวิสาหกิจในกลุ่มเดียวกัน หรือโดยสมาชิกของสมาคม สหกรณ์ สหภาพ สมาพันธ์ กลุ่มบุคคลหรือองค์กรของรัฐ หรือเอกชน เพื่อแยกแยะสินค้าหรือบริการ ของกลุ่มกิจการที่ใช้เครื่องหมายร่วมกันนอกจากสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่น ทั้งนี้ กลุ่มกิจการดังกล่าวสามารถใช้เครื่องหมายร่วมควบคู่ไปกับเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายบริการของตนได้ด้วยเช่นกัน

(กลุ่มเซ็นทรัล)

ภาพที่ 3.4 เครื่องหมายร่วมกลุ่มเซ็นทรัล

ที่มา: www.Google.com

³³ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 6.

2.2.3 การได้มาซึ่งความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า

การได้มาซึ่งสิทธิของเครื่องหมายการค้า มี 2 ประการ คือ³⁴

1) การได้มาซึ่งสิทธิโดยการใช้

การได้มาซึ่งสิทธิโดยการใช้ คือ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนำเครื่องหมายการค้าดังกล่าวออกมาใช้กับผลิตภัณฑ์สินค้าของตนก่อนบุคคลอื่น อันจะมีผลทำให้บุคคลผู้นั้นได้สิทธิในเครื่องหมายการค้าดังกล่าวดีกว่าบุคคลอื่น เพราะเครื่องหมายการค้านั้นมีหน้าที่ในการจำแนกสินค้าเพื่อแสดงความแตกต่างจากของผู้ประกอบการรายอื่น และเป็นประโยชน์แก่ตัวเจ้าของเครื่องหมายการค้า เว้นแต่จะมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าให้แก่บุคคลอื่น ซึ่งเจ้าของที่แท้จริงจะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อพิสูจน์ความเป็นเจ้าของผู้มีสิทธิดีกว่าต่อไป

หากในขณะนั้นไม่มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้แก่ผู้ใด เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถแสดงความเป็นเจ้าของและใช้เครื่องหมายการค้าของตนได้โดยชอบธรรม แต่การได้มาซึ่งสิทธิของเครื่องหมายการค้าในลักษณะนี้จะได้รับความคุ้มครองทางแพ่งเท่านั้น

2) การได้มาซึ่งสิทธิโดยการจดทะเบียน

การได้มาซึ่งสิทธิโดยการจดทะเบียน คือ ต้องเป็นการได้สิทธิในเครื่องหมายการค้าโดยชัดเจน โดยการนำเครื่องหมายการค้าของตนนั้นไปจดทะเบียนไว้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ โดยระบบการจดทะเบียนจะมีหลักฐานที่ปรากฏไว้ชัดเจนและแน่นอน และบุคคลอื่นสามารถตรวจสอบได้หากบุคคลใดนำเครื่องหมายการค้าดังกล่าวไปใช้ก็จะเป็นการละเมิดสิทธินั้น และจะได้รับความคุ้มครองทั้งทางแพ่งและทางอาญาด้วย

หลักเกณฑ์เบื้องต้นสำหรับการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า มีดังนี้

(1) เครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้นั้น ผู้ขอจดทะเบียนเพื่อเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น หรือตัวแทนต้องมีสำนักงานหรือสถานที่ที่นายทะเบียนสามารถติดต่อได้ตั้งอยู่ในประเทศไทย ตามมาตรา 10

(2) การขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จะต้องขอจดทะเบียนสำหรับสินค้าเฉพาะอย่างในจำพวกเดียวกันหรือต่างจำพวกกันก็ได้ แต่ต้องระบุรายการสินค้าที่ประสงค์จะได้รับความคุ้มครองแต่ละอย่างโดยชัดแจ้ง ตามมาตรา 9

³⁴ จริญญา ภักดีธนากุล. คู่มือการศึกษาวិชาการกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา. 2546. หน้า 206.

ปัจจุบันได้มีประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการกำหนดจำพวกสินค้าและบริการ ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 โดยแบ่งจำพวกออกเป็น 45 จำพวก ประกอบด้วย จำพวกสินค้ามี 34 จำพวก และจำพวกบริการมี 11 จำพวก³⁵

การที่เครื่องหมายการค้าใดจะได้รับการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 นอกจากจะต้องพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นเครื่องหมายหรือไม่ หากสิ่งนั้นเป็นเครื่องหมายแล้วจะเป็นเครื่องหมายการค้าตามนิยามของมาตรา 4 ได้หรือไม่ หากตรวจสอบแล้วพบว่าเป็นเครื่องหมายการค้าได้ ก็ต้องนำมาพิจารณาลักษณะประกอบกับหลักเกณฑ์ตามมาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 8 ด้วย

2.2.4 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนได้

เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนได้ นอกจากต้องเป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะข้างต้นแล้ว ยังต้องประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

1) เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ ตามมาตรา 7

ลักษณะบ่งเฉพาะ หมายความว่า มีลักษณะพิเศษที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัวเพียงพอที่จะทำให้ผู้ใช้สินค้าหรือบริการนั้นทราบและเข้าใจได้ว่าสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นแตกต่างจากสินค้าหรือบริการอื่น แต่ทั้งนี้ลักษณะพิเศษดังกล่าวต้องไม่สื่อความหมายโดยตรงเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้น หรือกล่าวได้ว่าต้องไม่เป็นคำหรือสิ่งที่ใช้กันสามัญทั่วไปหรือเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่ใช้กับสินค้าหรือบริการอื่น (มีความสามารถในการแยกแยะความเป็นเจ้าของของสินค้าอย่างเดียวกัน) ลักษณะบ่งเฉพาะ มี 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) ลักษณะของเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ ตามมาตรา 7 วรรคสอง คือ เครื่องหมายการค้าที่มีหรือประกอบด้วยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ก. ชื่อตัวหรือชื่อสกุลของบุคคลธรรมดาที่ไม่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ชื่อเต็มของนิติบุคคล หรือชื่อในทางการค้า โดยชื่อดังกล่าวต้องแสดงลักษณะพิเศษและไม่บรรยายถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าหรือบริการ

³⁵ จำพวก หมายถึง หมวดหมู่หรือรายการของสินค้าหรือบริการที่แบ่งตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการกำหนดจำพวกสินค้าและบริการ

ข. คำหรือข้อความที่ไม่บรรยาย (เล็ง) ถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าหรือบริการ และไม่เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์

ค. กลุ่มของสีที่แสดงโดยลักษณะพิเศษ ตัวหนังสือ ตัวเลข หรือคำที่ประดิษฐ์ขึ้น

ง. ลายมือชื่อของผู้จดทะเบียนหรือเจ้าของเดิมของกิจการของผู้จดทะเบียนและในกรณีเป็นลายมือชื่อของบุคคลอื่นจะต้องมีหนังสือให้ความยินยอม

จ. ภาพถ่ายหรือภาพวาดของผู้จดทะเบียนหรือของบุคคลอื่นโดยได้รับอนุญาตจากบุคคลนั้นแล้ว หรือของบุคคลที่เสียชีวิตแล้วโดยได้รับอนุญาตจากบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือคู่สมรสของบุคคลนั้น

ฉ. ภาพวาดหรือภาพที่สร้างขึ้นจากจินตนาการที่ไม่บรรยายถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าหรือบริการ

ช. รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ หมายถึง เครื่องหมายการค้าที่แสดงถึงด้านกว้าง ด้านยาวด้านลึก และต้องไม่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง

(2) ลักษณะบ่งเฉพาะโดยการใช้ ตามมาตรา 7 วรรคสาม กล่าวคือ เมื่อเครื่องหมายการค้าไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะตามมาตรา 7 วรรคสอง (1) ถึง (11) หากผู้ขอได้มีการจำหน่าย เผยแพร่ หรือโฆษณาสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นจนแพร่หลายแล้วตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และหลักฐานนั้นสามารถพิสูจน์ได้ว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามหลักเกณฑ์นั้นแล้ว ให้ถือว่ามีความบ่งเฉพาะ³⁶ เช่น เครื่องหมายการค้าสำหรับผงซักฟอก ยี่ห้อ แฟ็บ (FAB) ซึ่งเจ้าของสินค้าได้ใช้ชื่อ “แฟ็บ” มาอย่างยาวนานจนประชาชนเข้าใจว่าหมายถึงผงซักฟอกแต่ความจริงแล้วเป็นเพียงยี่ห้อเครื่องหมายการค้าหนึ่งเท่านั้น

2) เป็นเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา 8

เครื่องหมายที่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย คือ เครื่องหมายที่ประกอบด้วยลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้³⁷

(1) เหมือนหรือคล้ายกับตราแผ่นดิน พระราชลัญจกร ลัญจกรในราชการ ตราจักรี ตวงตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตราประจำตำแหน่ง ตราประจำกระทรวง ทบวง กรม หรือตราประจำจังหวัด

(2) เหมือนหรือคล้ายกับธงชาติของประเทศไทย ธงพระอิสริยยศ หรือธงราชการ

³⁶ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. คู่มือการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าฉบับปี พ.ศ. 2565. หน้า 34.

³⁷ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. ทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับผู้ประกอบการ เครื่องหมายการค้า. หน้า 20-23.

(3) เหมือนหรือคล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย พระปรมาภิไธยย่อ พระนามาภิไธยย่อ หรือนามพระราชวงศ์

(4) เหมือนหรือคล้ายกับพระบรมฉายาลักษณ์หรือพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ พระราชินี หรือรัชทายาท

(5) เหมือนหรือคล้ายกับชื่อ คำ ข้อความ หรือเครื่องหมายใด อันแสดงถึงพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือพระราชวงศ์

(6) เหมือนหรือคล้ายกับธงชาติหรือเครื่องหมายประจำชาติของรัฐต่างประเทศ ธงหรือเครื่องหมายขององค์การระหว่างประเทศ ตราประจำประมุขของรัฐต่างประเทศ เครื่องหมายราชการ และเครื่องหมายควบคุมและรับรองคุณภาพสินค้าของรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ หรือชื่อและชื่อย่อของรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศนั้น

(7) เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายราชการ เครื่องหมายกาชาด นามกาชาด หรือกาเจนีวา

(8) เหมือนหรือคล้ายกับเหรียญ ใบสำคัญประกาศนียบัตร หนังสือรับรอง หรือเครื่องหมายอื่นใดอันได้รับเป็นรางวัลในการแสดงหรือประกวดสินค้าที่รัฐบาลไทย ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐของประเทศไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ ได้จัดให้มีขึ้น เว้นแต่ผู้จดทะเบียนจะได้รับเหรียญ ใบสำคัญ หนังสือรับรอง ประกาศนียบัตร หรือเครื่องหมายเช่นนั้นเป็นรางวัลสำหรับสินค้านั้นและใช้เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องหมายการค้านั้น แต่ทั้งนี้ต้องระบุปฏิทินที่ได้รับรางวัลด้วย

(9) ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือรัฐประศาสนบาย

(10) เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปจนอาจทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในความเป็นเจ้าของหรือแหล่งกำเนิดของสินค้า ไม่ว่าเครื่องหมายที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปนั้นจะได้จดทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ก็ตาม

(11) เหมือนหรือคล้ายกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ตัวอย่างเช่น ไฉ่เค็มไฮยา มะขามหวานเพชรบูรณ์ ข้าวหอมมะลิสุรินทร์ เป็นต้น

(12) เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติไทย ได้แก่ ข้างไทย ศาลาไทย และดอกจันทน์หรือคุณทังนี้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2544

3) ไม่เป็นเครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น ตามมาตรา 13³⁸

เมื่อพิจารณาลักษณะบ่งเฉพาะและลักษณะต้องห้ามแล้ว ลำดับต่อมาคือ การพิจารณาเปรียบเทียบความเหมือนคล้ายกับเครื่องหมายของบุคคลอื่นที่ยื่นคำขอจดทะเบียนก่อน ซึ่งผู้ที่ยื่นคำขอจดทะเบียนก่อนเป็นผู้ที่มีสิทธิได้รับการจดทะเบียนก่อน ตามหลัก “First to File”

การพิจารณาเปรียบเทียบว่าเครื่องหมายการค้าเหมือนหรือคล้ายกันหรือไม่นั้นเป็นปัญหากฎหมาย คำว่า “เหมือน” หมายถึง เครื่องหมายมีลักษณะตรงกัน คำว่า “คล้าย” หมายถึง เครื่องหมายมีลักษณะใกล้เคียงกันจนอาจทำให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิด ในความเป็นเจ้าของหรือแหล่งกำเนิดของสินค้าโดยพิจารณาภาพรวมของเครื่องหมายการค้า เปรียบเทียบกับเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นว่ามีความเหมือนหรือคล้ายกันในสาระสำคัญ หรือในลักษณะเด่นของเครื่องหมายการค้าหรือไม่ ไม่ใช่พิจารณาเปรียบเทียบเฉพาะรูป หรือคำ หรือข้อความที่ปรากฏเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาองค์ประกอบรวมทุกส่วนของเครื่องหมายการค้า ทั้งสำเนียงเสียงเรียกขาน รายการสินค้าที่ขอจดทะเบียนไว้เพื่อใช้กับเครื่องหมายการค้าว่าเป็นสินค้า จำพวกเดียวกัน หรือเป็นสินค้าต่างจำพวกกันแต่มีลักษณะอย่างเดียวกัน รวมทั้งพิจารณาว่า สาธารณชนกลุ่มผู้ใช้สินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้าว่าเป็นกลุ่มเดียวกันและมีความรู้เพียงพอที่จะ แยกแยะความแตกต่างของสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้าทั้งสองได้ดีหรือไม่เพียงใดประกอบกันด้วย³⁹ ดังนี้

(1) พิจารณาจากภาพรวมของเครื่องหมายทั้งเครื่องหมาย มิใช่ส่วนใดส่วนหนึ่ง เท่านั้น โดยจะต้องไม่มีสาระสำคัญที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายของบุคคลอื่น ดังนี้

ก. พิจารณาส่วนประกอบหลักหรือสาระสำคัญของเครื่องหมายการค้า เมื่อส่วนประกอบหลักหรือสาระสำคัญของเครื่องหมายการค้าเหมือนหรือคล้ายกันแล้ว แม้ส่วนปลีกย่อยจะแตกต่างกัน ก็ถือว่าคล้ายกัน

ก) เครื่องหมายรูป พิจารณาจากรูปภาพของเครื่องหมาย

ข) เครื่องหมายคำ พิจารณาจากตัวอักษรหรือพยัญชนะที่ประกอบขึ้นเป็นคำนั้นๆ อาจใช้การเทียบเสียงเรียกขานคำดังกล่าวประกอบด้วยก็ได้

ข. คำเดียวกันแต่เขียนต่างกัน ตัวพิมพ์ใหญ่ ตัวพิมพ์เล็ก หรือตัวเขียน ถือได้ว่าเป็นเครื่องหมายที่คล้ายกัน ตัวอย่าง RONOMA คล้าย ronoma หรือ Zebra คล้าย ZEBRA

³⁸ ไชยยศ เหมะรัชตะ, ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พื้นฐานความรู้ทั่วไป). หน้า 306

³⁹ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 3271/2560 และ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 8156/2560

(2) พิจารณาเสียงเรียกขานการเทียบเสียงเรียกขานสามารถใช้พิจารณาความเหมือนคล้ายได้ โดยอาจใช้เหตุผลนี้เหตุผลเดียว หรือใช้ประกอบเหตุผลอื่นก็ได้ ตัวอย่าง “DIOR” คล้าย “ดีออร์” เนื่องจาก มีเสียงเรียกขานคล้ายกัน

(3) พิจารณารายการสินค้าที่ขอจดทะเบียน

ดังนั้น เครื่องหมายการค้าที่สามารถรับจดทะเบียนได้ต้องประกอบด้วยลักษณะทั้ง 3 ประการข้างต้น จะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ซึ่งลักษณะตาม (1) และ (2) เป็นลักษณะของตัวเครื่องหมายเอง ส่วนลักษณะตาม (3) เป็นการเปรียบเทียบความเหมือนคล้ายกับเครื่องหมายของบุคคลอื่น⁴⁰ และจะต้องพิจารณาส่วนประกอบของเครื่องหมายการค้าทั้งหมดรวมกัน โดยนายทะเบียนจะต้องใช้ดุลพินิจในการพิจารณาเครื่องหมายการค้าที่มีผู้มายื่นขอจดทะเบียนเป็นกรณีๆ ไป

2.2.5 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน

เมื่อได้รับการจดทะเบียนแล้ว เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิ ดังนี้⁴¹

1) สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้เครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าของตนตามรายการที่ได้ขอจดทะเบียนไว้ รวมถึงการโอนหรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้เครื่องหมายการค้าของตนที่ได้จดทะเบียนไว้ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ และโดยจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ได้สิทธิที่จะป้องกันไม่ให้บุคคลอื่นจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการที่เหมือนหรือคล้ายกันโดยใช้เครื่องหมายการค้าที่อาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหรือหลงผิด รวมทั้งมีสิทธิในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ละเมิดเครื่องหมายการค้าของตน หรือฟ้องเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของตนได้

2) สิทธิที่จะโอนหรือรับมรดกสิทธิกันโดยการโอนหรือรับมรดกพร้อมกับกิจการที่เกี่ยวกับสินค้าที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ก็ได้ โดยจะต้องจดทะเบียนต่อนายทะเบียน และในกรณีที่เครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้เป็นเครื่องหมายชุดจะต้องโอนหรือรับมรดกสิทธิกันทั้งชุด

3) สิทธิในการดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญากับผู้ละเมิดเครื่องหมายการค้า ทั้งนี้ สิทธิดังกล่าวยังมีข้อจำกัดตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ได้แก่สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการใช้เครื่องหมายการค้านี้จำกัดเฉพาะแต่สำหรับสินค้าที่ได้จดทะเบียนในจำพวกเดียวกันกับที่ขอจดทะเบียนการใช้เครื่องหมายการค้าเท่านั้น

⁴⁰ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. คู่มือการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าฉบับปี พ.ศ. 2565. หน้า 11.

⁴¹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. ทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับผู้ประกอบการ เครื่องหมายการค้า. หน้า 29.

2.2.6 ระยะเวลาการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

สำหรับประเทศไทยเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์⁴² ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แล้วจะมีอายุการให้ความคุ้มครอง 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน และสามารถต่ออายุได้คราวละ 10 ปี โดยไม่จำกัดจำนวนครั้ง แต่การยื่นคำขอต่ออายุต้องดำเนินการภายใน 90 วัน ก่อนวันที่เครื่องหมายการค้า นั้นสิ้นอายุ ในกรณีที่เครื่องหมายการค้ามิได้ยื่นคำขอต่ออายุภายในเวลาที่กำหนดข้างต้น ถือว่าเครื่องหมายการค้า นั้นได้ถูกเพิกถอนการจดทะเบียน

2.2.7 ความรับผิดทางอาญา

ความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้ามีการบัญญัติไว้ในมาตรา 108 ถึงมาตรา 110

1) การปลอมเครื่องหมายการค้า

กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 108 ดังนี้ “บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้ว ในราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีหรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

- (1) การกระทำที่เป็นการปลอม
- (2) เครื่องหมายที่ถูกปลอมนั้นได้จดทะเบียนในประเทศไทย

2) การเลียนเครื่องหมายการค้า

กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 109 ดังนี้ “บุคคลใดเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้ว ในราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

- (1) การกระทำที่เป็นการเลียน
- (2) เครื่องหมายที่ถูกเลียนนั้นได้จดทะเบียนในประเทศไทย
- (3) เจตนาพิเศษ

จะเห็นได้ว่าความผิดฐานเลียนนั้น มีองค์ประกอบความผิดที่เป็นเจตนาพิเศษด้วย คือ จะต้องเป็นการเลียนเครื่องหมายเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นด้วย คำว่า “ประชาชน” ตามความหมายในมาตรา 109 แห่งพระราชบัญญัติ

⁴² “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 30.

เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 หมายถึงบุคคลอื่นโดยทั่วๆ ไปเท่านั้นไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าเป็นคนใดคนหนึ่งหรือเป็นคนไทยหรือคนต่างประเทศแต่อย่างใด ดังเช่นศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า⁴³ แม้ข้อเท็จจริงจะได้ความว่าสินค้าที่จำเลยทั้งสามผลิตโดยใช้เครื่องหมายการค้าซึ่งเป็นการเลียนเครื่องหมายการค้าของโจทก์ร่วมจะไม่มีกรวางจำหน่ายในประเทศไทยโดยจำเลยทั้งสามส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศทั้งหมดก็ตาม แต่เจตนาพิเศษที่จำเลยทั้งสามได้กระทำขึ้นเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของโจทก์ร่วมนั้น เป็นเจตนาพิเศษของจำเลยทั้งสามที่เกิดขึ้นเมื่อจำเลยทั้งสามเลียนเครื่องหมายการค้าของโจทก์ร่วมอันเป็นผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าเมื่อมีผู้พบเห็นแล้วจะได้หลงเชื่อในเครื่องหมายการค้าที่จำเลยทั้งสามได้เลียนแบบเครื่องหมายการค้าของโจทก์ร่วม

มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่าความผิดฐานปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 และมาตรา 109 มีความใกล้เคียงกันอย่างมาก แต่ยังไม่มีการบัญญัติความหมายของคำว่า ปลอม และ เลียน ไว้ในกฎหมายดังกล่าว มีเพียงความเห็นของนักกฎหมายที่ได้ให้ความหมายคำว่า “ปลอม” ไว้ว่า ทำให้เหมือนของจริงที่มีอยู่แต่ไม่จำเป็นต้องเหมือนทุกประการ และให้ความหมายคำว่า “เลียน” ไว้ว่า ไม่ได้ทำให้เหมือนแต่ทำให้คล้ายคลึงกับของที่แท้จริงโดยทำให้มีข้อแตกต่างกันบ้าง⁴⁴

3) การนำหีบห่อ หรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นมาใช้เพื่อลวงขายสินค้าของตนเอง

กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 109/1 ดังนี้ “บุคคลใดนำหีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักรมาใช้สำหรับสินค้าของตนเองหรือของบุคคลอื่น เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายร่วม หรือเชื่อว่าเป็นสินค้าที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือ ปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดในลักษณะของการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้ เนื่องจากมิได้มีการทำปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้แล้ว แต่เป็นการนำหีบห่อหรือภาชนะซึ่งเป็นของแท้ที่แสดงเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้แล้ว มาบรรจุสินค้าในลักษณะของการเติม (Refill) สินค้าที่สร้างขึ้นโดยบุคคลซึ่งไม่ใช่เจ้าของเครื่องหมายการค้า

⁴³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2788/2545

⁴⁴ สหรัฐ กิติ ศุภการ. *หลักและคำพิพากษา : กฎหมายอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. 2560. หน้า 421.

ดังกล่าวในทึบห่อหรือภาชนะของจริงแล้วนำไปลงขายให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปเพื่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น เช่น นำขวดสุราเปล่าที่มีเครื่องหมายการค้า JOHNNIE WALKER ซึ่งจดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร มาบรรจุใส่สุราที่ผสมขึ้นเองแล้วนำออกจำหน่ายเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสุราเครื่องหมายการค้า JOHNNIE WALKER

4) การนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียน

กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 110 ดังนี้

“บุคคลใด

(1) นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอมตามมาตรา 108 หรือเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นตามมาตรา 109

(2) ให้บริการหรือเสนอให้บริการที่ใช้เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอมตามมาตรา 108 หรือที่เลียนเครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นตามมาตรา 109

ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ ”

บทบัญญัติข้างต้นเป็นความผิดที่สืบเนื่องจากมาตรา 108 และมาตรา 109 เนื่องจากการนำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่เกิดจากมาตรา 108 และมาตรา 109 โดยการนำเข้า หมายถึง นำสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยไม่ว่าจะโดยทางบก ทะเล หรืออากาศ ส่วนการจำหน่าย หมายถึง การให้หรือแลกเปลี่ยนด้วยไม่ใช่เพียงเฉพาะการขายเท่านั้น และเนื่องจากการกระทำที่เป็นความผิดอันสืบเนื่องมาจากฐานความผิดมาตรา 108 ฐานปลอมเครื่องหมาย และมาตรา 109 ฐานเลียนเครื่องหมาย ฉะนั้น โทษสำหรับความผิดตามมาตรา 110 จึงใช้โทษดังที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 108 และมาตรา 109 แล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 110 มิได้มีการบัญญัติองค์ประกอบการกระทำความผิด “การส่งออกป็นราชอาณาจักร” ไว้ในกฎหมายดังกล่าวด้วย

2.3 ประมวลกฎหมายอาญา

เดิมการฟ้องคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า นั้นจะต้องอาศัยประมวลกฎหมายอาญาซึ่งคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนทั้งในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักรมาบังคับใช้ โดยปัจจุบันได้มีการบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แล้ว แต่ในขณะเดียวกันก็ได้มีการยกเลิกความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใด ดังนั้น มาตรการทางอาญาในการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า

ของประเทศไทย จึงยังคงปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้า
มาตรา 272 ถึงมาตรา 275 ด้วย

1) การปลอมเครื่องหมายการค้า

กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 273 ดังนี้

“ผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้
จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ” โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

(1) การกระทำที่เป็นการปลอมเครื่องหมายการค้า

(2) เครื่องหมายการค้าที่ถูกปลอมนั้นได้จดทะเบียนแล้วภายในหรือภายนอก
ประเทศ กล่าวคือ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ถูกปลอมนั้น อาจเป็นการจดทะเบียน
ภายในประเทศไทย หรือเป็นการจดทะเบียนแล้วในต่างประเทศโดยที่ยังไม่ได้จดทะเบียน
ภายในประเทศไทยก็ได้

(3) มีเจตนาปลอมโดยความผิดมาตรานี้สำเร็จเมื่อได้ปลอมเครื่องหมายการค้า
แม้จะยังไม่ได้มีการนำเครื่องหมายดังกล่าวไปใช้กับสินค้าก็ตาม⁴⁵

2) การเลียนเครื่องหมายการค้า

กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 274 ดังนี้

“ผู้ใดเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียน
ภายในหรือนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นนั้น
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” โดยมีองค์ประกอบ
ที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

(1) มีการกระทำที่เป็นการเลียนเครื่องหมายการค้า

(2) เครื่องหมายการค้าที่ถูกเลียนนั้นได้จดทะเบียนไว้แล้วในประเทศไทย
หรือต่างประเทศ

(3) มีเจตนาเลียนโดยความผิดมาตรานี้สำเร็จเมื่อได้เลียนเครื่องหมายการค้า
แม้จะยังไม่ได้มีการนำเครื่องหมายดังกล่าวไปใช้กับสินค้าก็ตาม

(4) ผู้เลียนมีเจตนาพิเศษเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า
ของผู้อื่น

⁴⁵ รัชชัย ศุภผลศิริ. คำอธิบายกฎหมายเครื่องหมายการค้า พร้อมด้วยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า
พ.ศ. 2534. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม. 2536. หน้า 192-195.

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 มาตรา 109 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 มาตรา 274 ล้วนแต่ไม่ได้มีการบัญญัตินิยามความหมายของคำว่า การปลอม และการเลียน ไว้ในกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวด้วยแต่อย่างใด

3) การเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) ดังนี้ “ผู้ใด เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า หีบ ห่อ วัตถุที่ใช้หุ้มห่อ แจ้างความ รายการแสดงราคา จดหมายเกี่ยวกับการค้าหรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- (1) เป็นการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้
- (2) จะต้องนำเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ให้เหมือนกันในลักษณะปลอม ไม่ใช่เพียงแค่เลียนแบบ
- (3) จะต้องเป็นการนำมาใช้กับเครื่องหมายที่ยังไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย หรือจดทะเบียนในประเทศไทยแล้วแต่ไม่ได้นำมาใช้กับสินค้าจำพวกเดียวกันกับที่ได้จดทะเบียนไว้
- (4) ผู้นำมาใช้มีเจตนาพิเศษเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่น

ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า⁴⁶ องค์ประกอบความผิดของมาตรา 272 (1) จะต้องเป็นการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ และมาตรา 275 เป็นการจำหน่ายหรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) โดยจะต้องเป็นการนำมาใช้ในชื่อหรือข้อความเดียวกัน หรือในรูป รอยประดิษฐ์ที่ตั้งใจให้เหมือนกันในลักษณะปลอมไม่ใช่เพียงแค่เลียนแบบ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเครื่องหมายการค้าของโจทก์กับเครื่องหมายการค้าของจำเลยทั้งสอง จะเห็นได้ว่าไม่เหมือนกัน จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสองนำเครื่องหมายการค้าของโจทก์มาใช้เป็นชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของจำเลยทั้งสอง การกระทำของจำเลยทั้งสอง จึงไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272 (1)

⁴⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8995/2560

ดังนั้น หากเป็นการนำเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเท่านั้นมาใช้กับสินค้าของตนเอง และเครื่องหมายการค้านั้นยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ผู้กระทำย่อมมีความผิดตามมาตรานี้ได้

มีข้อสังเกตว่ามาตรา 272 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีบทบัญญัติของคำว่า “ชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้า...” ที่ความหมายคล้ายกันกับบทบัญญัติคำว่า “ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ...” ซึ่งเป็นนิยามความหมายของคำว่าเครื่องหมาย ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

4) การนำเข้า จำหน่าย หรือเสนอจำหน่ายสินค้าที่บัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) มาตรา 273 หรือมาตรา 274

กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 275 ดังนี้

“ผู้ใดนำเข้าในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอจำหน่าย ซึ่งสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) หรือสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นตามความในมาตรา 273 หรือมาตรา 274 ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ ” มาตรานี้เป็นกรกระทำผิดทางอ้อม กล่าวคือผู้กระทำได้ทำการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้มิได้ทำปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น แต่มีพฤติการณ์นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าดังกล่าว

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 275 มิได้มีการบัญญัติองค์ประกอบกรกระทำผิด “หรือมิไว้เพื่อจำหน่าย” ดังเช่นมาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ด้วย

2.4 หน่วยงานปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า

การปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยนั้นมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

2.4.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้⁴⁷

(1) รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ

⁴⁷ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 6

(2) ดูแล ควบคุม และกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น

(3) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา

(4) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของราชอาณาจักร

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(6) ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

(7) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจตาม (1) (2) (3) (4) หรือ (5) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 รวมทั้งมีอำนาจในการการป้องกัน ปราบปราม สืบสวน และสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า คือ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ⁴⁸ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้⁴⁹

(1) รักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจทั่วราชอาณาจักร

(2) ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง

(3) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานสำคัญที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามสินค้าที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าซึ่งเป็นกระทำความผิดทางอาญาทั่วราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁴⁸ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. *อำนาจหน้าที่ในความรับผิดชอบ*. 30 มีนาคม 2567 สืบค้นจาก <https://ecd.police.go.th/>

⁴⁹ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ข้อ 3 2 กองบัญชาการ (12) กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (ฉ) กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

2.4.2 กรมสอบสวนคดีพิเศษ

กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกันการปราบปราม การสืบสวนและการสอบสวนคดีพิเศษที่ต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยใช้วิธีการพิเศษ ตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้⁵⁰

(1) รับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) ป้องกัน ปราบปราม สืบสวน และสอบสวนคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษและตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการคดีพิเศษประกาศกำหนดหรือตามมติของคณะกรรมการคดีพิเศษตลอดจนปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษ

(3) ศึกษา รวบรวม จัดระบบ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ และเพื่อป้องกัน ปราบปราม สืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ

(4) จัดให้มีการศึกษา อบรม และพัฒนาระบบงานการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษการพัฒนาความรู้และการประเมินสมรรถภาพการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของกรม และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะมิใช่ฐานะเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษหรือไม่

(5) ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หน่วยงานในกรมสอบสวนคดีพิเศษที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า คือ กองคดีทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้⁵¹

(1) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีพิเศษเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

(2) ปฏิบัติงานวิเคราะห์และพิสูจน์ความผิดที่อยู่ในความรับผิดชอบ

⁵⁰ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2560 ข้อ 2

⁵¹ “เรื่องเดียวกัน”. ข้อ 15

(3) ดำเนินการรวบรวม ศึกษา จัดระบบ และวิเคราะห์ข้อมูลการข่าว วางแผนงานบริหารจัดการ และประสานงานเพื่อการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีพิเศษที่อยู่ในความรับผิดชอบ

(4) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนผู้กระทำความผิดในคดีอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

(5) ดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรักษาพยานหลักฐานและของกลางในคดี

(6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานสำคัญที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามสินค้าที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าซึ่งมีลักษณะเป็นคดีพิเศษ⁵² กล่าวคือ เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้าที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 108 มาตรา 109 มาตรา 109/1 มาตรา 110 และมาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมที่มีหรือมีมูลค่าที่น่าเชื่อว่ามีผลกระทบต่อความผิดในลักษณะเป็นแหล่งผลิตแหล่งจำหน่ายสถานที่รับซื้อสถานที่เก็บสินค้าหรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดอันมีมูลค่าตามราคาท้องตลาดตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือ คดีที่น่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป”ที่วราชอาณาจักร ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.4.3 กรมศุลกากร

กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรจากการนำสินค้าเข้าและส่งออก และการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากร โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเสนอแนะนโยบายการจัดเก็บอากรต่อกระทรวง การส่งเสริม สนับสนุนการผลิต และการส่งออกและการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศและประชาชน โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้⁵³

⁵² ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ประกอบบัญชีท้ายประกาศฯ ข้อ 5

⁵³ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2562 ข้อ 2

(1) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) เสนอความเห็นต่อกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการจัดเก็บอากรในทางศุลกากร

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตและการส่งออกโดยมาตรการทางอากร

(4) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากร

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรมหรือตามที่คณะรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีมอบหมาย

หน่วยงานในกรมศุลกากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า คือ กองสืบสวนและปราบปราม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้⁵⁴

(1) กำหนดแนวทางหรือมาตรการในการสืบสวนปราบปรามการกระทำผิดทางศุลกากร

(2) สืบสวน ป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(3) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางศุลกากรเพื่อการควบคุมทางศุลกากร

(4) เป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือ เก็บรวบรวมและ แลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการสืบสวนและปราบปราม และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากร

(5) ดำเนินการเกี่ยวกับของกลางที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางศุลกากร

(6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

นอกจากกองสืบสวนและปราบปรามแล้วยังมีหน่วยงานอื่น⁵⁵ ในสังกัดกรมศุลกากรที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าด้วย เช่น ด้านศุลกากรตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด สำนักงานศุลกากรกรุงเทพ สำนักงานศุลกากรตรวจของผู้โดยสารท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ สำนักงานศุลกากรตรวจสินค้าท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

⁵⁴ “เรื่องเดียวกัน”. ข้อ 16

⁵⁵ “เรื่องเดียวกัน”. ข้อ 17 และ ข้อ 19-31

สำนักงานศุลกากรตรวจสินค้าลาดกระบัง สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง สำนักงานศุลกากรท่าเรือกรุงเทพ สำนักงานศุลกากรท่าอากาศยานดอนเมือง สำนักงานศุลกากรมาบตาพุด และสำนักงานศุลกากรภาคที่ 1 – 5

โดยกรมศุลกากรเป็นหน่วยงานสำคัญที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามสินค้าที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าซึ่งเป็นกระทำความผิดทางอาญา ณ จุดนำเข้า-ส่งออก ทั้งทางบก ทางเรือ ทางอากาศ และทางไปรษณีย์ที่พระราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3. การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ความรับผิดทางอาญา และการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายต่างประเทศ

ในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของเครื่องหมายการค้า การได้มาซึ่งความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า ตลอดจนบทกำหนดโทษทางอาญาที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3.1 สหรัฐอเมริกา

3.1.1 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

1) ความหมายของเครื่องหมายการค้า

สหรัฐอเมริกายู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) ที่นำคำพิพากษามาใช้เป็นที่มาของกฎหมายต่างๆ แต่ในบางกรณีอาจมีการบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นมาเพื่อเพิ่มเติมเสริมต่อหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักกฎหมายที่เกิดจากคำพิพากษาเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้าที่ได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา⁵⁶ ขึ้นใช้ ซึ่งได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “เครื่องหมายการค้า” ไว้ว่าหมายถึง คำ (word) ชื่อ (name) สัญลักษณ์ (symbol) หรือ ภาพ (device) หรือการรวมกันของสิ่งเหล่านั้น (any combination thereof) ซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีเจตนาโดยสุจริตเพื่อใช้ในการพาณิชย์ ประสงค์ให้ผู้ซื้อแยกแยะสินค้าของตนออกจากผลิตภัณฑ์ที่ผลิตหรือขายโดยผู้อื่น

⁵⁶ Office of the Law Revision Counsel. *United States Code (1988)*. April 6, 2024. Retrieved from <https://uscode.house.gov/>

รวมไปถึงมุ่งหมายให้เครื่องหมายการค้านั้นสามารถระบุแหล่งที่มาของสินค้าได้อย่างเจาะจง แม้ว่าจะไม่ปรากฏแหล่งที่มาบนสินค้าก็ตาม⁵⁷

2) การได้มาซึ่งความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า

การได้มาซึ่งความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามีได้สองวิธี กล่าวคือ วิธีการแรก คือ การใช้ และวิธีการที่สอง คือ การจดทะเบียน

(1) การใช้เครื่องหมายการค้าในทางการค้าอย่างแท้จริง (Actual Use)

จะได้รับคุ้มครองหากเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมีลักษณะบ่งเฉพาะและมีความเหมาะสมที่จะใช้ เป็นเครื่องหมายการค้า โดยความคุ้มครองอันเกิดขึ้นจากการใช้เครื่องหมายการค้า นั้นจะถูกจำกัดเฉพาะพื้นที่ที่มีการขายสินค้าที่ใช้เครื่องหมายดังกล่าวตามความเป็นจริง

นอกจากนี้ยังคุ้มครองสิ่งอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้า โดยตรงด้วย กล่าวคือการตกแต่งหรือการคุ้มครองเสริมเพิ่มเติมจากเครื่องหมายการค้าปกติ ได้แก่ รูปทรงของผลิตภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์และหีบห่อ (Packaging & Product Design)⁵⁸ ซึ่งหากผู้ใดใช้คำ ข้อความ ชื่อ สัญลักษณ์ เครื่องหมาย สิ่งประดิษฐ์ หรืออย่างใดอย่างหนึ่งที่กล่าวมา นี้รวมกัน หรือแสดงแหล่งกำเนิดของสินค้าที่เป็นเท็จหรือที่เป็นคำบรรยายหรือการแสดงข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้องหรือสับสนหลงผิดกับสินค้าหรือบริการหรือบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าในทางการค้า ซึ่งน่าจะก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดหรือน่าจะเป็นการลวงให้เข้าใจว่าผู้นั้นมีความเกี่ยวพันหรือเกี่ยวเนื่องกัน ในทางใดทางหนึ่งกับบุคคลอื่น เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด การให้ความช่วยเหลือ หรือการให้ความเห็นชอบ ในด้านสินค้า บริการ หรือกิจการค้าของบุคคลนั้นหรือแสดงออกโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในทางการค้าถึงคุณลักษณะ คุณภาพ หรือแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ในสินค้า บริการ หรือกิจการค้าของบุคคลนั้น หรือบุคคลอื่นที่เป็นเท็จ จะต้องมีความรับผิดชอบในทางแพ่งต่อบุคคลซึ่งได้รับหรือน่าจะได้รับความเสียหายจากการนั้นด้วย

⁵⁷ 15 U.S. Code §1127 (1988)

§1127 Construction and definitions; intent of chapter

“The term “trademark” includes any word, name, symbol, or device, or any combination thereof—

(1) used by a person, or

(2) which a person has a bona fide intention to use in commerce and applies to register on the

principal register established by this chapter,

to identify and distinguish his or her goods, including a unique product, from those manufactured or sold by others and to indicate the source of the goods, even if that source is unknown.”

⁵⁸ ปาณิตา บุญวิวัฒน์. การละเมิดเครื่องหมายการค้า: การนำหีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนเพื่อลวงขายสินค้าของตน (Refilling). (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร. 2557. หน้า 34.

โดยการได้รับความคุ้มครองจากการใช้เครื่องหมายการค้าในทางการค้าอย่างแท้จริง (Actual Use) นี้ จะได้รับความคุ้มครองทางแพ่งเท่านั้น⁵⁹

(2) การจดทะเบียนสิทธิเครื่องหมายการค้า จะทำให้สาธารณชนทราบถึงการอ้างสิทธิในการเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า อีกทั้งยังได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานทางกฎหมายของการเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าทั่วประเทศ และยังได้สิทธิในการใช้เครื่องหมายการค้าที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการที่ระบุไว้ในทะเบียนอีกด้วย

ระบบการจดทะเบียนสิทธิเครื่องหมายการค้าในสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็นสองระดับ กล่าวคือ การจดทะเบียนในระดับมลรัฐ (State Trademark Registration) และการจดทะเบียนในระดับรัฐบาลกลาง (Federal Trademark Registration) การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของรัฐบาลกลางจะทำให้ผู้จดทะเบียนสามารถอ้างสิทธิในเครื่องหมายการค้าได้ทั่วทั้งสหรัฐอเมริกา ในขณะที่การจดทะเบียนในระดับมลรัฐ เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะได้รับความคุ้มครองแต่เฉพาะในมลรัฐที่ตนได้จดทะเบียนเอาไว้เท่านั้น ประกอบกับสิทธิและการคุ้มครองตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าระดับมลรัฐ อาจแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ⁶⁰

ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ยังสามารถแบ่งออกได้อีกสองประเภทได้แก่⁶¹

ก. ระบบทะเบียนหลัก (Principal Register) คือ การจดทะเบียนเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ (Distinctiveness) โดยลักษณะของตัวเองหรือการใช้งานเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และเป็นของบุคคลผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งอาจเป็นลักษณะบ่งเฉพาะที่มีมาตั้งแต่เริ่มแรก

⁵⁹ 15 U.S. Code §1125 (a) (1988)

§1125 (a) False designations of origin, false descriptions, and dilution forbidden

(a) Civil action

(1) Any person who, on or in connection with any goods or services, or any container for goods, uses in commerce any word, term, name, symbol, or device, or any combination thereof, or any false designation of origin, false or misleading description of fact, or false or misleading representation of fact, which-

(A) is likely to cause confusion, or to cause mistake, or to deceive as to the affiliation, connection, or association of such person with another person, or as to the origin, sponsorship, or approval of his or her goods, services, or commercial activities by another person, or

(B) in commercial advertising or promotion, misrepresents the nature, characteristics, qualities, or geographic origin of his or her or another person's goods, services, or commercial activities, shall be liable in a civil action by any person who believes that he or she is or is likely to be damaged by such act.

⁶⁰ บารมี กวักทรัพย์. ปัญหาในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญา ศึกษาเฉพาะกรณี การปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2562. หน้า 40-41.

⁶¹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. กฎหมายเครื่องหมายการค้า - ประเทศสหรัฐอเมริกา. 6 เมษายน 2567.

สืบค้นจาก https://www.ipthailand.go.th/images/781/L_USA_8_mark.pdf

(Inherently Distinctiveness) หรือลักษณะบ่งเฉพาะที่ได้มาโดยสืบเนื่องจากการใช้ (Acquired Distinctiveness) นอกจากนี้เครื่องหมายดังกล่าวจะต้องเป็นเครื่องหมายที่ได้มีการใช้อยู่แล้ว ในสหรัฐอเมริกา หรือเจ้าของเครื่องหมายมีเจตนาโดยสุจริตที่จะใช้เครื่องหมายการค้านั้น

ข. ระบบทะเบียนรอง (*Supplemental Register*) เครื่องหมายที่จะจดทะเบียนในทะเบียนรองได้นี้ จะต้องเป็นเครื่องหมายที่สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายต่างกันได้ แต่เป็นเครื่องหมายที่ไม่อาจขอรับการจดทะเบียนในทะเบียนหลักได้ เนื่องจากไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ โดยจะอนุญาตให้จดทะเบียนเฉพาะเครื่องหมายที่ใช้งานจริงเท่านั้น และจากการที่สหรัฐอเมริกาเข้าร่วมพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ทำให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าภายใต้พิธีสารมาดริดสามารถขอรับความคุ้มครองในสหรัฐอเมริกาภายใต้คำขอดังกล่าวได้

3.1.2 ความรับผิดทางอาญา

สหรัฐอเมริกาได้บัญญัติให้การละเมิดเครื่องหมายการค้าเป็นความผิดทางอาญาไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 2320⁶² ซึ่งสามารถอธิบายองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

บุคคลใดเจตนากระทำความผิด

(1) คำสินค้าหรือบริการโดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอมบนสินค้าหรือบริการ หรือโดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการดังกล่าว

(2) คำฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หีบห่อ ตรา สัญลักษณ์ เหยี่ยว สิ่งประดับกล่อง ภาชนะบรรจุ กระจ่าง ปลอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดหรือลักษณะใดๆ

⁶² 18 U.S. Code §2320 (1988)

§2320 Trafficking in counterfeit goods or services

(a) Offenses.-Whoever intentionally-

(1) traffics in goods or services and knowingly uses a counterfeit mark on or in connection with such goods or services,

(2) traffics in labels, patches, stickers, wrappers, badges, emblems, medallions, charms, boxes, containers, cans, cases, hangtags, documentation, or packaging of any type or nature, knowing that a counterfeit mark has been applied thereto, the use of which is likely to cause confusion, to cause mistake, or to deceive, or attempts or conspires to violate any of paragraphs (1) through (4) shall be punished as provided in subsection (b).

(b) Penalties.-

(1) In general.-Whoever commits an offense under subsection (a)-

(A) if an individual, shall be fined not more than \$2,000,000 or imprisoned not more than 10 years, or both, and, if a person other than an individual, shall be fined not more than \$5,000,000; and

(B) for a second or subsequent offense under subsection (a), if an individual, shall be fined not more than \$5,000,000 or imprisoned not more than 20 years, or both, and if other than an individual, shall be fined not more than \$15,000,000.”

โดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอม ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสน ความผิดพลาด หรือหลอกลวง หรือการพยายามกระทำความผิดหรือสมคบกันกระทำความผิด จะต้องถูกลงโทษตามที่บัญญัติ

การกระทำดังกล่าว มีโทษดังนี้

(1) สำหรับการกระทำความผิดครั้งแรก ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 5,000,000 เหรียญสหรัฐสำหรับการกระทำโดยองค์การ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) สำหรับการกระทำความผิดครั้งที่สองหรือครั้งต่อมา ระวังโทษจำคุก สูงสุดไม่เกิน 20 ปี และปรับจำนวนเงินสูงสุดถึง 5,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 15,000,000 เหรียญสหรัฐ สำหรับการกระทำโดยองค์การ หรือทั้งจำทั้งปรับ

โดยประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 2320 (f)(1) ยังได้ให้นิยาม ความหมายของคำว่า “เครื่องหมายการค้าปลอม” ว่าเป็นเครื่องหมายปลอมที่⁶³

(1) ใช้ในการค้าเกี่ยวกับสินค้า บริการ ฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หนีบห่อ ตราสัญลักษณ์ เหรียญ สิ่งประดับ กล่อง ภาพขนบบรรจุ กระป๋อง ปกอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดหรือลักษณะใดๆ

⁶³ 18 U.S. Code §2320 (1988)

§2320 Trafficking in counterfeit goods or services

(f) DEFINITIONS.—For the purposes of this section—

(1) the term “counterfeit mark” means—

(A) a spurious mark—

(i) that is used in connection with trafficking in any goods, services, labels, patches, stickers, wrappers, badges, emblems, medallions, charms, boxes, containers, cans, cases, hangtags, documentation, or packaging of any type or nature;

(ii) that is identical with, or substantially indistinguishable from, a mark registered on the principal register in the United States Patent and Trademark Office and in use, whether or not the defendant knew such mark was so registered;

(iii) that is applied to or used in connection with the goods or services for which the mark is registered with the United States Patent and Trademark Office, or is applied to or consists of a label, patch, sticker, wrapper, badge, emblem, medallion, charm, box, container, can, case, hangtag, documentation, or packaging of any type or nature that is designed, marketed, or otherwise intended to be used on or in connection with the goods or services for which the mark is registered in the United States Patent and Trademark Office; and

(iv) the use of which is likely to cause confusion, to cause mistake, or to deceive

(2) คล้ายคลึงกันหรือไม่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนจากเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในระบบทะเบียนหลักในสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะจำเลยจะรู้หรือไม่ก็ตามว่าเครื่องหมายดังกล่าวได้รับการจดทะเบียนแล้ว

(3) นำไปใช้หรือใช้เกี่ยวเนื่องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าสหรัฐอเมริกา หรือนำไปใช้หรือประกอบไปด้วย ฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ ฟิล์มห่อ ตรา สัญลักษณ์ เทรียณ สิ่งประดับ กล่อง ภาชนะบรรจุ กระจปกป้อง ปลอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดหรือลักษณะใดๆ ก็ตาม ที่ได้รับการออกแบบวางจำหน่ายหรือตั้งใจที่จะใช้ในหรือเกี่ยวเนื่องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าสหรัฐอเมริกา และ

(4) การใช้ดังกล่าว อาจก่อให้เกิดความสับสน ความผิดพลาด หรือหลอกลวง

นอกจากนี้ มาตรา 2320 (f)(5) ยังให้คำนิยาม คำว่า “การค้า” ไว้ด้วยเช่นกัน โดยให้หมายถึง การขนส่ง ถ่ายโอน หรือจำหน่ายโดยประการอื่น ให้กับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ทางการค้า หรือผลประโยชน์ทางการเงิน หรือเพื่อผลิต นำเข้า ส่งออก ได้รับการควบคุม หรือครอบครอง โดยมีเจตนาในการขนส่ง ถ่ายโอน หรือจำหน่ายโดยประการอื่น⁶⁴

มีข้อสังเกตว่าการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดฐานละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของสหรัฐอเมริกานั้น กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้คู่กรณีสามารถตกลงยอมความกันได้

3.1.3 หน่วยงานปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า

1) สำนักงานตำรวจระดับมลรัฐและท้องถิ่น

สหรัฐอเมริกาประกอบด้วยมลรัฐต่างๆ จำนวน 50 มลรัฐ ซึ่งแต่ละมลรัฐจะมีอำนาจอธิปไตยของตนเอง โดยจะมีการออกกฎหมายและมืองค์กรบังคับใช้กฎหมายของตนเอง แยกต่างหากจากองค์กรของรัฐบาลกลาง ดังนี้⁶⁵

(1) สำนักงานตำรวจมลรัฐ (State Police) เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่สำคัญในระดับมลรัฐ มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรม

⁶⁴ 18 U.S. Code §2320 (1988)

§2320 Trafficking in counterfeit goods or services

(f) DEFINITIONS.—For the purposes of this section—

(5) the term "traffic" means to transport, transfer, or otherwise dispose of, to another, for purposes of commercial advantage or private financial gain, or to make, import, export, obtain control of, or possess, with intent to so transport, transfer, or otherwise dispose of; and

⁶⁵ สุพจน์ สุโรจน์. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง, หน่วยที่ 9, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2555. หน้า 16-18.

ทุกประเภทที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐและมีขอบเขตอำนาจจำกัดเฉพาะภายในมลรัฐของตนเท่านั้น

(2) *สำนักงานตำรวจเทศบาล (Municipal Police)* เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่สำคัญในระดับเมือง นครมหานคร มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทุกประเภทที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐและมีขอบเขตอำนาจจำกัดเฉพาะภายในท้องที่ของตนเท่านั้น

(3) *สำนักงานนายอำเภอ (Sheriff)* เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่สำคัญในระดับท้องที่ชนบท ที่ยังไม่เป็นเมืองใหญ่ มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทุกประเภทที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐและมีขอบเขตอำนาจจำกัดเฉพาะภายในท้องที่ของตนเท่านั้น ในบางรัฐอาจมีบทบาทร่วมกับตำรวจเทศบาลด้วย

(4) *ตำรวจพิเศษ (Special Police)* เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่สำคัญของทั้งในระดับมลรัฐและท้องถิ่น แต่มีอำนาจทางภูมิศาสตร์ที่จำกัด เช่น ตำรวจสนามบิน (Airport Police)

อย่างไรก็ตามหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและการสืบสวนคดีอาชญากรรมทุกประเภทที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐอาจรวมถึงคดีอาชญากรรมที่เป็นความผิดตามกฎหมายรัฐบาลกลางด้วย เพียงแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจมลรัฐไม่มีอำนาจสอบสวนคดีที่เป็นความผิดตามกฎหมายรัฐบาลกลาง เนื่องจากอยู่ในอำนาจรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐบาลกลางเท่านั้น

2) *สำนักงานสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation : FBI)*

จากการที่สหรัฐอเมริกามีการแบ่งแยกอำนาจระหว่างรัฐบาลกลางและมลรัฐต่างๆ ซึ่งในส่วนของรัฐบาลกลางก็มีการออกกฎหมายมาใช้บังคับในรัฐบาลกลางเองด้วย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายยาเสพติด กฎหมายศุลกากร กฎหมายความมั่นคงของประเทศ ฯลฯ เพื่อปกป้อง คุ่มครอง รักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศในภาพรวม และมีองค์กรบังคับใช้กฎหมายของตนเองแยกต่างหากจากมลรัฐเช่นเดียวกัน

โดยหน่วยงานของรัฐบาลกลางจะมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายเฉพาะกฎหมายของรัฐบาลกลาง ไม่มีอำนาจเข้าไปบังคับใช้กฎหมายของมลรัฐ เว้นแต่กรณีเมื่อมีการกระทำที่เป็นความผิดซึ่งมีความคาบเกี่ยวกันและไม่อยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจมลรัฐใดมลรัฐหนึ่ง อาจเรียกได้ว่าเป็นระบบคดีพิเศษ ซึ่งเป็นคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกลางของประเทศสามารถทำคดีได้ทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ โดยไม่คำนึงว่าเป็นกฎหมายของมลรัฐหรือกฎหมายของรัฐบาลกลาง⁶⁶

⁶⁶ วีรพันธ์ สีเหมือนทอง. *บทบาทและอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่คดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ* (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 2562. หน้า 64.

และเจ้าหน้าที่ตำรวจกลางที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเฉพาะกฎหมายของรัฐบาลกลางและทำคดีพิเศษ ดังกล่าวนี้นี้ คือ สำนักงานสอบสวนกลาง (FBI) กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่รักษากฎหมายสืบสวน สอบสวนคดีความผิดต่อกฎหมายของรัฐบาลกลาง ป้องกันการก่อการร้าย ต่อต้านการลักลอบหาข่าวจากต่างประเทศ และยังมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือต่อหน่วยงานรักษากฎหมายอื่น ทั้งในระดับรัฐบาลกลาง ระดับมลรัฐ รวมทั้งหน่วยงานรักษากฎหมายของต่างประเทศ

ในการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบสวนกลาง (FBI) นั้น⁶⁷ เมื่อมีคดีเกิดขึ้นจะให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมลรัฐหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องถิ่นเข้าทำการปฏิบัติหน้าที่ก่อน หากพ้นกำหนดระยะเวลา 24 ชั่วโมงแล้วยังไม่สามารถแก้ปัญหาหรือจับกุมคนร้ายได้ สำนักงานสอบสวนกลาง (FBI) จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนทันที ส่วนในเขตพื้นที่ทหารจะขยายระยะเวลาเป็น 48 ชั่วโมง เว้นแต่รัฐบาลกลางจะสั่งให้เข้าดำเนินการทันทีตั้งแต่เกิดเหตุ โดยอำนาจในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับความผิดต่างๆ ของสำนักงานสอบสวนกลาง (FBI) จะกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐและตามกฎหมายต่างๆ ที่ได้ให้อำนาจไว้ อาทิ

(1) Title 28, United States Code, Section 533 ให้อำนาจอัยการสูงสุดในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่พิเศษของสำนักงานสอบสวนกลาง (FBI) ทำการสืบสวนและฟ้องร้องอาชญากรต่อสหรัฐอเมริกา

(2) Title 18, United States Code, Section 3052 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่พิเศษของสำนักงานสอบสวนกลาง (FBI) เป็นการเฉพาะในการจับกุมพนักพาอาวุธและปฏิบัติการตามกฎหมายอาญา

ปัจจุบันสำนักงานสอบสวนกลาง (FBI) มีขอบเขตอำนาจในการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีข้อหาความผิดต่อรัฐบาลกลางกว่า 200 ประเภทคดี เช่น องค์กรอาชญากรรม คดียาเสพติด และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การฟอกเงิน การฉ้อโกงและภัยคุกคามเกี่ยวกับกิจการธนาคาร ฉ้อโกงรัฐบาล การทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการ คดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา ถือเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐบาลกลางที่อยู่ในอำนาจสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีของสำนักงานสอบสวนกลาง (FBI) ด้วย

⁶⁷ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 67.

3) สำนักงานศุลกากรและป้องกันชายแดนสหรัฐอเมริกา (U.S. Customs and Border Protection : CBP)

สำนักงานศุลกากรและป้องกันชายแดนสหรัฐอเมริกา (CBP)⁶⁸ เดิมคือ ศุลกากรสหรัฐอเมริกา (U.S. Customs Service) แต่ภายหลังจากเหตุการณ์ก่อการร้ายในปี 2001 สหรัฐอเมริกาได้มีการปรับระบบการทำงานของหน่วยงานรัฐบาลกลางที่ทำหน้าที่ป้องกันประเทศโดยรวมเอาหน่วยงานศุลกากร (U.S. Customs Services) หน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง (Immigration and Naturalization Service) หน่วยงานตรวจตราชายแดน (Border Patrol) และบางส่วนของหน่วยงานสุขอนามัยพืชและสัตว์ (Animal and Plant Health Inspection Service (APHIS) เข้าไว้ด้วยกันภายใต้กระทรวงความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ (Department of Homeland Security: DHS) โดยสำนักงานศุลกากรและป้องกันชายแดนสหรัฐอเมริกา (CBP) เป็นหน่วยงานของรัฐบาลกลางที่มีการปรับระบบการทำงานมาจากศุลกากรสหรัฐอเมริกา หรือ U.S. Customs Service ซึ่งเดิมมีภารกิจสำคัญในการปกป้องประเทศและอำนวยความสะดวกทางการค้า ให้มีหน้าที่ป้องกันประเทศโดยการตรวจหา ขัดขวาง ป้องกันการก่อการร้าย และอาวุธของผู้ก่อการร้ายที่จะเข้าสู่สหรัฐอเมริกาเพิ่มเติมจากการประเมินและเก็บภาษีค่าธรรมเนียมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการค้าระหว่างประเทศด้วย

สำนักงานศุลกากรและป้องกันชายแดนสหรัฐอเมริกา (CBP) จึงเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้า-ส่งออก มีหน้าที่หลักในการออกกฎหมาย ตรวจตรา และอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายของสินค้าที่ผ่านมายังท่านำเข้า (Port of Entry) และบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของสินค้า ยาเสพติด และสินค้าผิดกฎหมายอื่นๆ ที่จะเข้ามาสู่สหรัฐอเมริกาด้วย

กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมทางศุลกากรของสหรัฐอเมริกามีทั้งที่เป็นกฎหมายรัฐบาลกลางที่ใช้บังคับครอบคลุมไปทั่วประเทศ กฎหมายรัฐบาลมลรัฐที่ใช้บังคับเฉพาะแต่ละมลรัฐ และแม้กระทั่งกฎหมายท้องถิ่นหรือเมืองที่ใช้บังคับเฉพาะพื้นที่นั้นๆ ทั้งนี้ กฎหมายรัฐบาลกลางจะเป็นกฎหมายที่มีอำนาจเหนือทุกกฎหมายของรัฐบาลระดับล่างลงไปและเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ที่ด่านแรกของการนำเข้ามายังสหรัฐอเมริกา โดยกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้า-ส่งออก สำนักงานศุลกากรและป้องกันชายแดนสหรัฐอเมริกา (CBP) คือ กฎหมายว่าด้วยภาษีศุลกากรของสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1930 (Tariff Act of 1930) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจสำนักงานศุลกากรและป้องกันชายแดนสหรัฐอเมริกา (CBP) ในการตรวจค้นสินค้า

⁶⁸ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. การเริ่มต้นทำธุรกิจส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา. 11 มิถุนายน 2567. สืบค้นจาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/93333/93333.pdf

นำเข้าและสินค้าส่งออกทุกประเภท โดยสามารถดำเนินการยึดและริบสินค้าที่ลักลอบนำเข้า หรือหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร หรือเป็นสินค้าควบคุมหรือสินค้าต้องห้ามที่มีลักษณะดังนี้⁶⁹

- (1) สินค้าต้องห้ามนำเข้าตามกฎหมายเกี่ยวกับสาธารณสุขและความปลอดภัย
- (2) ยุทธภัณฑ์ทางทหาร
- (3) อาวุธปืน
- (4) สินค้าจากประเทศที่ถูกคว่ำบาตร
- (5) ทองคำ
- (6) ปลาและสัตว์ป่าบางชนิด
- (7) สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์มีลักษณะละเมิดลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า

หรือชื่อทางการค้า หรือละเมิดสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress Protections)

โดยประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ภาคที่ 19 ภาษีศุลกากร (United States Code (USC) Title 19 – Customs Duties) ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางศุลกากร ในกรณีต่างๆ และกฎหมายว่าด้วยภาษีศุลกากรของสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1930 (Tariff Act of 1930) มาตรา 1337 มีการบัญญัติถึงการระงับการนำเข้าของสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายทางการค้า สิทธิบัตร หรือลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาไว้ด้วย⁷⁰

3.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3.2.1 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

1) ความหมายของเครื่องหมายการค้า

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีอยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) ที่ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นที่มาสำคัญของกฎหมายต่างๆ โดยได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994⁷¹ ขึ้นใช้ ซึ่งได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “เครื่องหมายการค้า” ไว้ว่า ได้แก่ สัญลักษณ์

⁶⁹ U.S. Customs and Border Protection. *Prohibited and Restricted Items*. June 11, 2024.

Retrieved from <https://www.cbp.gov/travel/us-citizens/know-before-you-go/prohibited-and-restricted-items>

⁷⁰ สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงวอชิงตัน. *สรุปเรื่องการทำธุรกิจในสหรัฐอเมริกา*. 11 มิถุนายน 2567.

สืบค้นจาก <https://www.commercethaiusa.org/oca/wp-content/uploads/PDF/%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B8%9B%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B9%8D%E0%B8%B2%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2.pdf>

⁷¹ Federal Ministry of Justice. *German Trademark Act (1994)*. April 7, 2024.

Retrieved from https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_markeng/englisch_markeng.pdf

ทั้งปวง (alle Zeichen) ซึ่งมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะจำแนกสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบธุรกิจรายหนึ่ง ออกจากผู้ประกอบธุรกิจอีกรายหนึ่งได้ ไม่ว่าจะเป็น คำ รวมทั้ง ชื่อบุคคล ภาพต่างๆ (Abbildungen) ตัวอักษร ตัวเลข เสียง การออกแบบสามมิติซึ่งรวมไปถึงรูปทรง (Form) ของสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของสินค้า รวมทั้งการหีบห่อ (Aufmachungen) สีและกลุ่มของสี

สำหรับการพิจารณาว่าเครื่องหมายมีคุณสมบัติที่เพียงพอในการจำแนกสินค้าหรือไม่นั้น ให้พิจารณาว่าโดยลำพังแล้วเครื่องหมายดังกล่าวสามารถจำแนกสินค้าของผู้ประกอบธุรกิจสองรายออกจากกันได้หรือไม่ โดยมีพิกัดคำนึงถึงตัวสินค้าหรือบริการแต่อย่างใด ดังนั้น ลักษณะต่างๆ ของสินค้าที่สามารถแสดงที่มาของสินค้าได้ อาจได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าได้

2) การได้มาซึ่งความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน สำหรับเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนจะมีความซับซ้อนในการได้รับความคุ้มครองมากกว่าเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน อย่างไรก็ตาม เครื่องหมายการค้าที่จะได้รับความคุ้มครอง⁷² ต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ ไม่เจาะจงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้า และไม่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป ส่วนเครื่องหมายที่มีลักษณะที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือรัฐประศาสนโยบาย เครื่องหมายที่ใช้หรือสามารถนำมาใช้เพื่ออธิบายถึงลักษณะของสินค้าและบริการ และเครื่องหมายที่ไม่สามารถแสดงออกมาเป็นภาพหรือกราฟิกได้ จะถูกต้องห้ามไม่ให้ความคุ้มครอง

(1) เครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน (Unregistered Trademarks) จะได้รับการคุ้มครองนับแต่เมื่อมีการใช้งานครั้งแรกในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และความคุ้มครองจะเกิดขึ้นจากการใช้สัญลักษณ์ในทางการค้า หากได้ความว่าเมื่อพิจารณาจากสาธารณชนที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้าดังกล่าว (Verkehrskreise) สัญลักษณ์ดังกล่าวได้รับการรับรู้จากสาธารณชน (Verkehrsgeltung) ว่าเป็นเครื่องหมายแล้ว หรือเมื่อสัญลักษณ์ดังกล่าวเป็นเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป (notorische Bekanntheit)⁷³

⁷² กรมทรัพย์สินทางปัญญา. *กฎหมายเครื่องหมายการค้า - ประเทศเยอรมนี*. 7 เมษายน 2567.

สืบค้นจาก https://www.ipthailand.go.th/images/781/L_german_8_mark_1.pdf

⁷³ กัญจนศักดิ์ เพชรานนท์. *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัย การเสนอขายสินค้าเลียนแบบในฐานะการกระทำทางการค้าอันไม่เป็นธรรม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2564. หน้า 83.

(2) เครื่องหมายการค้าจดทะเบียน (Registered Trademarks) เครื่องหมายใดๆ ที่สามารถแสดงลักษณะบ่งเฉพาะได้ โดยเฉพาะคำ (Words) ตัวเลข (Numbers) ภาพกราฟิก (Graphical Devices) และรูปทรงสามมิติ (Three-Dimensional Shapes) ส่วนสัญลักษณ์อื่นๆ จะจดทะเบียนได้ต่อเมื่อเครื่องหมายดังกล่าวสามารถแสดงภาพได้ เช่น ส่วนผสมของสี (Combinations Color) เสียง (Sound Sequences) และกลิ่น (Scents) ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะสินค้าหรือบริการของกิจการหนึ่งออกจากกิจการหนึ่งได้ จะได้รับความคุ้มครองเมื่อได้รับการจดทะเบียนในฐานะเครื่องหมายการค้าจากสำนักงานทะเบียนเครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญาแห่งเยอรมนี (The German Patent and Trade Mark Office - DPMA) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงยุติธรรมที่รับผิดชอบการจดสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์คิดค้น เครื่องหมายการค้า และการออกแบบ รวมถึงบริหารจัดการไม่ให้เกิดการละเมิด

3.2.2 ความรับผิดทางอาญา

การพิจารณาความรับผิดทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น จะต้องนำสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 มาตรา 14 (2)(4)⁷⁴ มาพิจารณาประกอบกันด้วย

⁷⁴ Section 14

Exclusive right of the proprietor of a trade mark, claim for injunctive relief, compensation claim

(2) A third party shall be prohibited in trade, with regard to goods or services, without the consent of the proprietor of the trade mark, from

1. using a sign which is identical to the trade mark for goods or services which are identical to those for which it enjoys protection;

2. using a sign if the sign is identical or similar to a trade mark and is used for goods or services that are identical or similar to those covered by the trade mark and there is a likelihood of confusion on the part of the public, including the likelihood of association between the sign and the trade mark; or

3. using a sign identical with or similar to the trade mark for goods or services if the trade mark is a trade mark which has a reputation in Germany and the use of the sign without due cause takes unfair advantage of, or is detrimental to, the distinctive character or the repute of the trade mark which has a reputation.

(4) Third parties shall be furthermore prohibited in trade without the authorisation of the proprietor of the trade mark

1. to affix a sign that is identical to the trade mark or a similar sign on wrappings or packaging or on means of identification such as labels, tags, badges or the like,

2. to offer, put on the market or stock for the listed purposes wrappings, packaging or means of identification which bear a sign that is identical to the trade mark or to a similar sign, or

3. to import or export wrappings, packaging or means of identification which bear a sign that is identical to the trade mark or to a similar sign

จากนั้นจึงมาพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 143⁷⁵ ซึ่งได้บัญญัติองค์ประกอบการกระทำความผิดทางอาญาเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าไว้ โดยสามารถอธิบายองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

บุคคลใดประกอบการค้าโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(1) ใช้เครื่องหมายที่เหมือนกันกับเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการที่ได้รับการคุ้มครอง หรือใช้เครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการที่ได้รับการคุ้มครอง ซึ่งความเหมือนกันหรือคล้ายกันดังกล่าวมีโอกาที่จะก่อให้เกิดความสับสนแก่สาธารณชน รวมทั้งความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครื่องหมายนั้นกับเครื่องหมายการค้าดังกล่าว โดยไม่ได้รับอนุญาต

(2) ใช้เครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยไม่มีเหตุอันควรและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือทำให้สูญเสียลักษณะบ่งเฉพาะหรือเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป โดยมีเจตนาที่จะแสวงหาประโยชน์หรือก่อให้เกิดผลเสียกับลักษณะบ่งเฉพาะหรือเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปนั้น โดยไม่ได้รับอนุญาต

(3) ตีตเครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับเครื่องหมายการค้าบนสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์หรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะในทางการค้า เช่น ฉลาก ป้าย ตรา หรือสิ่งที่คล้ายกันหรือเสนอจำหน่าย วางจำหน่าย มีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่ตีตเครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับเครื่องหมายการค้านั้น นำเข้าหรือส่งออกสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์หรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะในทางการค้าซึ่งมีเครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับเครื่องหมายการค้านั้น โดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ

⁷⁵ German Trademark Act (1994)

Section 143 Punishable infringement of signs

(1) Any person who, in trade, unlawfully

1. uses a sign contrary to section 14 (2) sentence 1 no. 1 or 2;

2. uses a sign contrary to section 14 (2) sentence 1 no. 3 with the intention to take advantage of or be detrimental to the distinctive character or the repute of a trade mark which has a reputation;

3. affixes a sign contrary to section 14 (4) no. 1 or offers, puts on the market, stocks, imports or exports contrary to section 14 (4) no. 2 or 3 a wrapping or packaging or a means of identification, in so far as to third parties the use of the sign shall be liable to imprisonment of up to three years or a fine

หากผู้กระทำความผิดกระทำในเชิงพาณิชย์หรือเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น เพื่อจุดประสงค์ในการกระทำความผิดดังกล่าว จะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนถึง 5 ปี หรือปรับ และหากบุคคลใดพยายามกระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่นกัน⁷⁶

สำหรับโทษทางอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในปัจจุบันกฎหมาย มุ่งเน้นการลงโทษปรับมากกว่าการลงโทษจำคุกเนื่องจากต้องการนำโทษปรับมาใช้แทนที่การลงโทษ จำคุกระยะสั้น ตามบทบัญญัติของ Criminal Law Reform Act 1969 มาตรา 47 นอกจากนี้โทษปรับ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียังเป็นโทษที่นำมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีที่เป็นการกระทำ ความผิดเล็กน้อย การกระทำความผิดเกี่ยวกับจราจร การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ และการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม⁷⁷

ดังนั้น อัตราการกำหนดโทษปรับของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะเป็นไป ตามความสัมพันธ์ทางฐานะและเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะ แตกต่างกัน แต่มีการกระทำความผิดที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันจะได้รับโทษปรับที่ต่างกัน แต่ได้รับ ผลกระทบจากการชำระค่าปรับที่เท่าเทียมกัน โดยปกติแล้วจำนวนวันที่จะปรับที่กำหนดไว้ ในสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนีเพื่อนำมาคำนวณค่าปรับ โดยบัญญัติไว้ที่ 5 วัน ถึง 360 วัน และในกรณีที่มีการ รวมโทษปรับเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดจำนวนวันที่จะปรับบัญญัติไว้ถึง 720 วัน อีกทั้งค่าปรับที่ใช้ ลงโทษผู้กระทำความผิดจะต้องไม่ต่ำกว่า 1 ยูโร และไม่เกิน 30,000 ยูโร⁷⁸

อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการกระทำความผิดอันถือเป็นการละเมิดเครื่องหมายการค้า โดยการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า การกระทำความผิดดังกล่าว จะถูกดำเนินคดีเฉพาะเมื่อ เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ทรงสิทธิได้ร้องทุกข์กล่าวโทษโดยขอต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ เว้นแต่พนักงานอัยการมีความเห็นว่าการกระทำความผิดนั้นมีความร้ายแรงส่งผลกระทบต่อสังคม และอยู่ในความสนใจของสาธารณชน พนักงานอัยการสามารถดำเนินคดีได้เท่าที่จำเป็นและสมควร⁷⁹

⁷⁶ German Trademark Act (1994)

Section 143 Punishable infringement of signs

(2) If the offender acts on a commercial basis or as a member of a gang formed for the purpose of the continued commission of such offences in cases coming under subsection (1), the penalty shall be imprisonment for between three months to five years.

(3) An attempt shall be punishable.

⁷⁷ กฤตยา อารีรักษ์. ความเหมาะสมในการนำ day fine มาใช้กับประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 119.

⁷⁸ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 121.

⁷⁹ German Trademark Act (1994)

3.2.3 หน่วยงานปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า

1) สำนักงานตำรวจรัฐ State Police Office (Landespolizei)⁸⁰

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประกอบด้วยรัฐต่างๆ จำนวน 16 รัฐ ซึ่งแต่ละรัฐจะมีอำนาจอธิปไตยของตนเอง โดยจะมีการออกกฎหมายและมืองค์กรบังคับใช้กฎหมายของตนเอง แยกต่างหากจากองค์กรของสหพันธ์รัฐ โดยรัฐต่างๆ จะเป็นผู้ดูแลเรื่องตำรวจของตนเองตามกฎหมายตำรวจของรัฐนั้นๆ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากการแบ่งอำนาจในลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้มีกองกำลังตำรวจของรัฐ 16 หน่วยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทยของรัฐ โดยมีอำนาจหน้าที่และขอบเขตภายในรัฐของตนเองเท่านั้น ดังนี้

- (1) ดูแลด้านความปลอดภัยสาธารณะและการวางกำลังเจ้าหน้าที่
- (2) การควบคุมและการดำเนินคดี
- (3) ความปลอดภัยทางถนน
- (4) การคุ้มครองผู้เสียหาย
- (5) การป้องกันปราบปรามและสืบสวนการกระทำความผิดอาญา เว้นแต่

ในบางกรณีถือเป็นเรื่องของสหพันธ์ เช่น เป็นความผิดอาญาที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมหรือเป็นการทำลายองค์กรทางรัฐธรรมนูญของสหพันธ์รัฐและผู้แทนรัฐต่างประเทศของสหพันธ์รัฐ เป็นต้น⁸¹

2) สำนักงานตำรวจสหพันธ์รัฐ Federal Police Office (Bundespolizei)⁸²

จากการที่โครงสร้างของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้อำนาจแก่รัฐ 16 รัฐ ในการมีกองกำลังตำรวจภายในอาณาเขตของตนเอง ในขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ได้ให้อำนาจของสหพันธ์รัฐในการเป็นศูนย์กลางของการบังคับใช้กฎหมายในการต่อสู้กับอาชญากรรมทั้งอาชญากรรมธรรมดา เช่น การได้รับผลประโยชน์โดยการฉ้อโกงหรือทำให้ทรัพย์สินเสียหาย และองค์กรอาชญากรรม เช่น การลักลอบขนของหรือปลอมแปลงเอกสารหรือการโจรกรรม

Section 143 Punishable infringement of signs

(4) In the cases referred to in subsection (1), the offence shall be prosecuted upon motion only, unless the criminal prosecution authorities consider ex officio intervention imperative on account of the particular public interest in criminal prosecution.

⁸⁰ Bernhard Frevel and Philipp Kuschevski. *Police Organization and Police Reform in Germany: The Case of North Rhine-Westphalia*. June 13, 2024 Retrieved from <http://www.epa-journal.eu/download/3.-police-organization-and-police-reform-in-germany-the-case-of-north-rhine-westphalia.pdf>

⁸¹ สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 6, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมจริราช. 2555. หน้า 11-12.

⁸² Federal Ministry of the Interior and Community. *The Federal Police*. June 12, 2024 Retrieved from <https://www.bmi.bund.de/EN/topics/security/federal-police/federal-police-node.html>

ทรัพย์สินเชิงพาณิชย์ โดยใช้มาตรการที่ครอบคลุมซึ่งรวมถึงการสืบสวน การค้นหา การสังเกต และการลาดตระเวน นอกจากนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญสืบสวนคดีอาชญากรรมร้ายแรงและกลุ่มอาชญากรอีกด้วย⁸³

สำนักงานตำรวจสหพันธ์รัฐซึ่งเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของสหพันธ์รัฐ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทยสหพันธ์จึงทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่หลากหลาย โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กฎหมายของสหพันธ์รัฐ และกฎหมายว่าด้วยตำรวจสหพันธ์รัฐ รวมถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น⁸⁴

- (1) การป้องกันปราบปรามและสืบสวนการกระทำความผิดอาญา
- (2) การป้องกันชายแดน
- (3) การตรวจตราทางรถไฟ
- (4) ความมั่นคงด้านการบิน
- (5) การปกป้องร่างรัฐธรรมนูญและกระทรวงของสหพันธ์รัฐ
- (6) การบังคับใช้กฎหมายในทะเลหลวงรวมถึงการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

และการขนส่ง

(7) เข้าร่วมงานกับตำรวจและเจ้าหน้าที่ซึ่งมิใช่ทหารในภารกิจระหว่างประเทศภายใต้การกำกับดูแลของสหประชาชาติสหภาพยุโรป และองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ

3) สำนักงานตำรวจอาญาสหพันธ์รัฐ *The Federal Criminal Police Office (Bundeskriminalamt : BKA)*⁸⁵

สำนักงานตำรวจอาญาสหพันธ์รัฐเป็นหน่วยงานสืบสวนคดีอาญากลางของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทยสหพันธ์รัฐ มีอำนาจและความรับผิดชอบเช่นเดียวกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่นของสหพันธ์รัฐทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างสหพันธ์รัฐและรัฐโดยเฉพาะความร่วมมือของสหพันธ์รัฐและรัฐในการป้องกันและดำเนินคดีอาญา ระบบข้อมูลและข่าวกรองของตำรวจ การป้องกันภัยคุกคามจากการก่อการร้ายระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ และรับผิดชอบในการสืบสวนอาชญากรรมร้ายแรงทั้งหมด โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ

⁸³ Bundespolizei. *Crime prevention*. June 12, 2024 Retrieved from https://www.bundespolizei.de/Web/DE/03Unsere-Aufgaben/08Kriminalitaetsbekaempfung/kriminalitaetsbekaempfung_node.html

⁸⁴ European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. *Germany*. June 12, 2024 Retrieved from <https://www.europol.europa.eu/partners-collaboration/member-states/germany>

⁸⁵ BKA. *Our Mandate*. June 12, 2024 Retrieved from https://www.bka.de/EN/TheBKA/OurLegalMandate/ourmandate_node.html

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และกฎหมายว่าด้วยกฎหมาย Bundeskriminalamt และความร่วมมือระหว่างสหพันธ์รัฐและรัฐในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตำรวจทางอากาศ รวมถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น⁸⁶

- (1) การพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์
- (2) การวิจัยและการเคราะห์ทางอาญา
- (3) อาชญวิทยาและการสืบสวนคดีอาญา
- (4) ค้นคว้าและพัฒนาวิทยาการตำรวจ
- (5) การพัฒนาวิธีการเพื่อปราบปรามอาชญากรรม

นอกจากนี้สำนักงานตำรวจอาญาสหพันธ์รัฐ ยังมีอำนาจในการสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญาในระดับระหว่างประเทศด้วย เช่น

- (1) การค้าอาวุธ เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด หรือยาเสพติด
- (2) การผลิตหรือการแลกเปลี่ยนสกุลเงินปลอม
- (3) การฟอกเงิน
- (4) การก่อการร้าย
- (5) การก่อวินาศกรรมคอมพิวเตอร์

4) กรมศุลกากรสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German customs)⁸⁷

จากการที่รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดให้กฎหมายเกี่ยวกับศุลกากรยังเป็นความรับผิดชอบของสหพันธ์รัฐ แต่รัฐจึงไม่สามารถในการดำเนินการตามกฎหมายศุลกากรภายในรัฐของตนเองได้ กรมศุลกากรสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงเป็นหน่วยงานของสหพันธ์รัฐ อยู่ภายใต้กระทรวงการคลังของสหพันธ์รัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายการคลัง พระราชบัญญัติการบริหารศุลกากร และกฤษฎีกาศุลกากร โดยกรมศุลกากรสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีประกอบไปด้วย⁸⁸

⁸⁶ European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. *Germany*.

⁸⁷ GIANGIACOMO D'ANGELO. *German Report*. <https://cris.unibo.it/retrieve/712370f9-7285-46e5-ba57-58f68ca9d351/ASPECTS%20OF%20CUSTOMS%20CONTROL%20IN%20SELECTED%20EU%20MEMBER%20STATES%20.pdf#page=98>

⁸⁸ General Customs Directorate. *Structure of customs*. June 14, 2024 Retrieved from https://www.zoll.de/DE/Der-Zoll/Struktur-des-Zolls/struktur-des-zolls_node.html

(1) สำนักงานศุลกากรกลาง *General Customs Directorate* (*Generalzolldirektion : GZD*) มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการการปฏิบัติงานของกรมศุลกากรสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีสำนักงานสืบสวนคดีอาญาศุลกากร (*The Customs Criminal Investigation Office : ZKA*) เป็นสำนักงานกลางของการสืบสวนสอบสวนศุลกากรของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างกระทรวงการคลัง สำนักงานศุลกากรท้องถิ่น และสำนักงานสอบสวนศุลกากรท้องถิ่น โดยมีอำนาจหน้าที่ในดำเนินคดีและป้องกันอาชญากรรมศุลกากร เช่น⁸⁹

- ก. การป้องกันและดำเนินคดีอาญาและความผิดที่ไม่ทราบสาเหตุภายในเขตอำนาจของตน
- ข. การต่อสู้กับอาชญากรรมยาเสพติด
- ค. การละเมิดพระราชบัญญัติการค้าต่างประเทศ
- ง. การละเมิดภาษีศุลกากรและภาษีสรรพสามิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านผลิตภัณฑ์ยาสูบ น้ำมันแร่ และเครื่องตีเหล็กอัลลอยด์
- จ. การละเมิดกฎของตลาดสินค้าเกษตรทั่วไป
- ฉ. ข้อห้ามและข้อจำกัด เช่น อาวุธปืน การกำจัดของเสียที่ผิดกฎหมาย และการค้าสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) อย่างผิดกฎหมาย
- ช. การฟอกเงินและการกู้คืนทรัพย์สินสำหรับอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับศุลกากรดังกล่าวข้างต้น
- ซ. หน้าที่อื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายภายในเขตอำนาจของกระทรวงการคลัง

(2) สำนักงานศุลกากรท้องถิ่น (*Local customs authorities*) มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารศุลกากรดำเนินการในระดับท้องถิ่น ประกอบไปด้วย

- ก. สำนักงานศุลกากรท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดติดต่อแรกสำหรับธุรกิจและประชาชน มีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบและอนุมัติสินค้า รวมถึงติดตามขั้นตอนการปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านศุลกากร
- ข. สำนักงานสอบสวนศุลกากรท้องถิ่น มีหน้าที่สืบสวนความผิดทางอาญาและทางปกครองที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายศุลกากรเพื่อดำเนินคดี โดยมุ่งเน้นไปที่อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับบุหรีและยาเสพติด การละเมิดสิทธิในผลิตภัณฑ์ การละเมิดกฎหมายศุลกากร และการค้าต่างประเทศ⁹⁰

⁸⁹ European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. *Germany*.

⁹⁰ General Customs Directorate. *Structure of customs*.

4. เปรียบเทียบความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า

หากเปรียบเทียบการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ พบว่าในภาพรวมประเทศไทยมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่สอดคล้องใกล้เคียงกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ แต่ยังคงมีข้อที่แตกต่างกันบางประการ ดังนี้

4.1 กฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า

ประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและกำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญาโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ให้ความคุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรเท่านั้น ส่วนประมวลกฎหมายอาญา ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนทั้งในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร ตลอดจนการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและกำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย จึงจะต่อนำกฎหมายทั้งสองฉบับมาใช้ประกอบกันเพื่อพิจารณาว่าจะต่อนำกฎหมายฉบับใดมาใช้ บังคับกับความผิดที่เกิดขึ้น

เมื่อพิจารณากฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและกำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา พบว่า มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและกำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าบังคับใช้อยู่เพียงฉบับเดียวคือ ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา โดยจะกำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในสหรัฐอเมริกา ส่วนการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนจะเป็นความรับผิดทางแพ่งเท่านั้น

เมื่อพิจารณากฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและกำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบว่า มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและกำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าบังคับใช้อยู่เพียงฉบับเดียวเช่นกัน คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 โดยจะกำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีด้วย

ดังนั้น เมื่อมีความผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าเกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จึงมีการใช้กฎหมายเพียงฉบับเดียวมาใช้บังคับกับความผิดที่เกิดขึ้น ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและกำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิด เครื่องหมายการค้า แต่สำหรับประเทศไทยจะต้องใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าทั้งสองฉบับ ข้างต้นมาพิจารณาในการใช้บังคับกับความผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า

4.2 บทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า

บทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มีบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาไว้ในกรณีที่มีการปลอมเครื่องหมายการค้า การเลียนเครื่องหมายการค้า การนำหีบห่อ หรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นมาใช้เพื่อลวงขายสินค้า และการนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่าย และมีไว้เพื่อจำหน่าย ซึ่งสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า โดยการหาผลประโยชน์จากสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าดังกล่าว นี้ครอบคลุมเพียงกรณีที่มีการหาประโยชน์จากสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้าหรือเลียนเครื่องหมายการค้าเท่านั้น แต่ไม่ครอบคลุมกรณีการนำเข้าหีบห่อ หรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น มาใช้เพื่อลวงขายสินค้ามาหาผลประโยชน์จากสินค้านี้ด้วยแต่อย่างใด

ส่วนบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายอาญา มีบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาไว้ในกรณีที่มีการปลอมเครื่องหมายการค้า การเลียนเครื่องหมายการค้า การเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้า ของผู้อื่นมาใช้ และการนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าปลอมเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน ในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร สินค้าเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร และนอกราชอาณาจักร สินค้าที่เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้า ของผู้อื่นมาใช้ อย่างไรก็ตาม การหาผลประโยชน์จากสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าดังกล่าว ตามประมวลกฎหมายอาญา มีบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาไว้เพียงการนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่ายเท่านั้น แต่ไม่ครอบคลุมกรณีมีไว้เพื่อจำหน่ายอย่างเช่นการหาผลประโยชน์จากสินค้า ที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า ของสหรัฐอเมริกา ตามประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา พบว่า มีบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาไว้ ในกรณีที่มีการผลิตและการนำเครื่องหมายการค้าปลอมไปใช้กับสินค้าและบริการที่จดทะเบียน ในทางการค้า การผลิตและการนำเครื่องหมายการค้าที่คล้ายคลึงกันหรือไม่สามารถแยกแยะได้ อย่างชัดเจนกับเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไปใช้กับสินค้าและบริการในทางการค้าเพื่อให้เกิด ความสับสน ความผิดพลาด หรือหลอกลวง การนำไปใช้หรือใช้เกี่ยวเนื่องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียน การนำไปใช้หรือประกอบไปด้วยฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หีบห่อ ตรา สัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย สิ่งประดับ

กล่อง ภาชนะบรรจุ ครอบป้อง ปลอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดหรือลักษณะใดๆ ที่ได้รับการออกแบบ วางจำหน่ายหรือตั้งใจที่จะใช้ในหรือเกี่ยวเนื่องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียน และการค้า การขนส่ง ถ่ายโอนหรือจำหน่ายโดยประการอื่นให้กับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ทางการค้า หรือผลประโยชน์ทางการเงิน หรือเพื่อผลิต นำเข้า ส่งออก ได้รับการควบคุม หรือครอบครองโดยมี เจตนาในการขนส่ง ถ่ายโอน หรือจำหน่ายโดยประการอื่น ซึ่งสินค้าหรือบริการโดยรู้ว่าเป็นการใช้ เครื่องหมายการค้าปลอมบนสินค้าหรือบริการ หรือโดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอม ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการดังกล่าว หรือการค้าฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หีบห่อ ตรา สัญลักษณ์ เหยี่ยง สิ่งประดับ กล่อง ภาชนะบรรจุ ครอบป้อง ปลอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิด หรือลักษณะใดๆ โดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอม ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสนความผิดพลาด หรือหลอกลวงต่อสาธารณชน ซึ่งถือเป็นการหาผลประโยชน์จากสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 พบว่า มีบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาไว้ในกรณีที่มีการใช้เครื่องหมายที่เหมือนกัน (ปลอม) กับเครื่องหมายการค้า สำหรับสินค้าหรือบริการที่ได้รับการคุ้มครอง การใช้เครื่องหมายที่เหมือนกัน(ปลอม) หรือคล้ายกัน (เลียน) กับเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการที่ได้รับการคุ้มครองซึ่งความเหมือนกัน (ปลอม) หรือคล้ายกัน (เลียน) ดังกล่าวมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความสับสนแก่สาธารณชน รวมทั้งความเป็นไปได้ ในการเชื่อมโยงเครื่องหมายนั้นกับเครื่องหมายการค้าดังกล่าว โดยไม่ได้รับอนุญาต การใช้เครื่องหมาย ที่เหมือนกัน (ปลอม) หรือคล้ายกัน (เลียน) กับเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการที่มีชื่อเสียง แพร่หลายทั่วไป โดยไม่มีเหตุอันควรและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือทำให้สูญเสียลักษณะ บ่งเฉพาะหรือเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป โดยมีเจตนา ที่จะแสวงหาประโยชน์หรือก่อให้เกิดผลเสียกับลักษณะบ่งเฉพาะหรือเสื่อมเสียต่อชื่อเสียง ของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปนั้นโดยไม่ได้รับอนุญาต การติดเครื่องหมาย ที่เหมือนกัน (ปลอม) หรือคล้ายกัน (เลียน) กับเครื่องหมายการค้าบนสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ หรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะในทางการค้า เช่น ฉลาก ป้าย ตราหรือสิ่งที่คล้ายกัน และการเสนอจำหน่าย วางจำหน่าย มีไว้เพื่อจำหน่าย นำเข้า หรือส่งออกซึ่งสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์หรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะ ในทางการค้าที่มีเครื่องหมายที่เหมือนกัน (ปลอม) หรือคล้ายกัน (เลียน) กับเครื่องหมายการค้า นั้น โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งถือเป็นการหาผลประโยชน์จากสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า

ประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จึงมีการบัญญัติความรับผิด ทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าไว้ใน 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1) การผลิตหรือการใช้เครื่องหมายการค้าปลอมที่จะก่อให้เกิดความสับสน แก่สาธารณชนกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียนหรือเกี่ยวเนื่องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียน

การใช้เครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนกับสินค้าหรือบริการที่ได้รับการคุ้มครองที่จะก่อให้เกิดความสับสนแก่สาธารณชน รวมทั้งความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครื่องหมายนั้นกับเครื่องหมายการค้าดังกล่าว การใช้เครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนสินค้าหรือบริการที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป

2) การนำไปใช้หรือประกอบไปด้วยฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หีบห่อ ตราสัญลักษณ์ เหรียญ สิ่งประดับ กล่อง ภาชนะบรรจุ กระจ่าง ปอดอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียนหรือที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียน การเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ โดยลักษณะนี้เป็นการใช้บรรจุภัณฑ์ สิ่งแสดงลักษณะเฉพาะในทางการค้า หรือสิ่งที่คล้ายกัน

3) การหาประโยชน์จากการละเมิดเครื่องหมายการค้า โดยการจำหน่าย การเสนอจำหน่าย วางจำหน่าย มีไว้เพื่อจำหน่าย การนำเข้า การส่งออก การขนส่ง ถ่ายโอน หรือจำหน่ายโดยประการอื่นให้กับบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ทางการค้า

4.3 อัตราโทษจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า

บทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มีการกำหนดอัตราโทษสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้าไว้ในระดับต่างๆ ตามองค์ประกอบการกระทำความผิด เช่น กรณีมีการปลอมเครื่องหมายการค้า การนำหีบห่อ หรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นมาใช้เพื่อสวทขายสินค้าของตนเอง และการหาประโยชน์จากสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้า จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี ปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือกรณีมีการเลียนเครื่องหมายการค้า และการหาประโยชน์จากสินค้าที่เลียนเครื่องหมายการค้า จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยตามประมวลกฎหมายอาญามีการกำหนดอัตราโทษสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้าไว้ในระดับต่างๆ ตามองค์ประกอบการกระทำความผิดเช่นเดียวกัน เช่น กรณีมีการปลอมเครื่องหมายการค้า และการหาประโยชน์จากสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือกรณีมีการเลียนเครื่องหมายการค้า การเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ และการหาประโยชน์จากสินค้าที่เลียนเครื่องหมายการค้า หรือสินค้าที่เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา ตามประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา พบว่า มีการกำหนดอัตราโทษสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้าไว้เพียงสองกรณีเท่านั้น คือ อัตราโทษสำหรับการกระทำผิดครั้งแรก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปีหรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 5,000,000 เหรียญสหรัฐ สำหรับการกระทำโดยองค์กร หรือทั้งจำทั้งปรับ และอัตราโทษที่สูงขึ้นสำหรับการกระทำผิดครั้งที่สองหรือครั้งต่อมา ต้องระวางโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 20 ปีและปรับจำนวนเงินสูงสุดถึง 5,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 15,000,000 เหรียญสหรัฐสำหรับการกระทำโดยองค์กร หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 พบว่า มีการกำหนดอัตราโทษสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้าไว้เพียงสองกรณีเท่านั้น คือ อัตราโทษสำหรับการกระทำผิดในลักษณะทั่วไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ และอัตราโทษที่สูงขึ้นสำหรับการกระทำผิดในลักษณะเชิงพาณิชย์หรือเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการกระทำผิดดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 5 ปี หรือปรับ

อาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา มีการกำหนดอัตราโทษไว้รุนแรงที่สุดทั้งอัตราโทษจำคุกและอัตราโทษปรับ โดยเป็นการกำหนดอัตราโทษตามจำนวนครั้งที่กระทำความผิด และส่วนบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกที่ใกล้เคียงกัน โดยเป็นการกำหนดอัตราโทษตามองค์ประกอบการกระทำความผิด และส่วนอัตราโทษปรับนั้นสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ใช้อัตราโทษปรับแบบรายวันที่อัตราโทษปรับจะเป็นไปตามความสัมพันธ์ทางฐานะและเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด ซึ่งจะแตกต่างจากการกำหนดอัตราโทษปรับทั้งของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบความรับผิดชอบทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยกับต่างประเทศ

ความรับผิดชอบทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
กฎหมายที่กำหนดความรับผิดเครื่องหมายการค้า	- พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 - ประมวลกฎหมายอาญา	ประมวลกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา	พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994
บทบัญญัติความรับผิด	- พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534		
ทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า	<p>(1) การปลอมเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร</p> <p>(2) การเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร</p> <p>(3) การนำที่ปท้อ หรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นมาใช้เพื่อลวงขายสินค้าของตนเอง</p> <p>(4) การนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่าย และมีไว้เพื่อจำหน่าย ซึ่งสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้าหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร</p> <p>หมายเหตุ ไม่ครอบคลุมกรณีที่มีการนำที่ปท้อ หรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นมาใช้เพื่อลวงขายสินค้าของตนเอง</p>	<p>- การผลิตและการนำเครื่องหมายการค้าไปใช้กับสินค้าและบริการที่จดทะเบียน</p> <p>- การผลิตและการนำเครื่องหมายการค้าที่คล้ายคลึงกันหรือไม่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนกับเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไปใช้กับสินค้าและบริการในทางการค้า เพื่อให้เกิดความสับสน ความผิดพลาด หรือหลงกลวง</p> <p>- การนำไปใช้หรือใช้เกี่ยวเนื่องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียน</p> <p>- การนำไปใช้หรือประกอบไปด้วยฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ ติบหรือตรา สัญลักษณ์ เทรียอยู่ สิ่งประดับ ภาชนะบรรจุ กระป๋อง ลอกท่อม ป้ายแวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดหรือลักษณะใดๆ ที่ได้รับการออกแบบวางจำหน่ายหรือตั้งใจที่จะใช้ในหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียน</p>	<p>- การใช้เครื่องหมายที่เหมือนกัน (ปลอม) กับเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการที่ให้บริการที่เหมือนกัน (ปลอม)</p> <p>- การใช้เครื่องหมายที่เหมือนกัน (ปลอม) หรือคล้ายกัน (เลียน) กับเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป โดยไม่เหตุดำเนินการและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือทำให้สูญเสียลักษณะบ่งเฉพาะหรือชื่อเสียงต่อชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป โดยมีเจตนาที่จะแสวงหาประโยชน์หรือก่อให้เกิดผลเสียกับลักษณะบ่งเฉพาะหรือชื่อเสียงต่อชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปโดยไม่ได้รับอนุญาต</p>

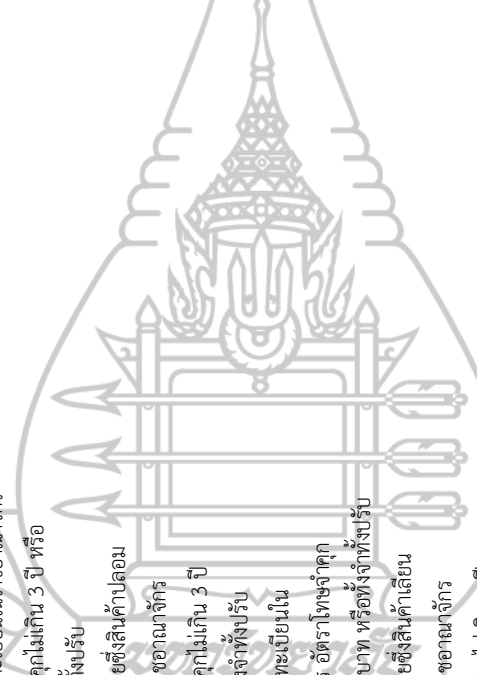
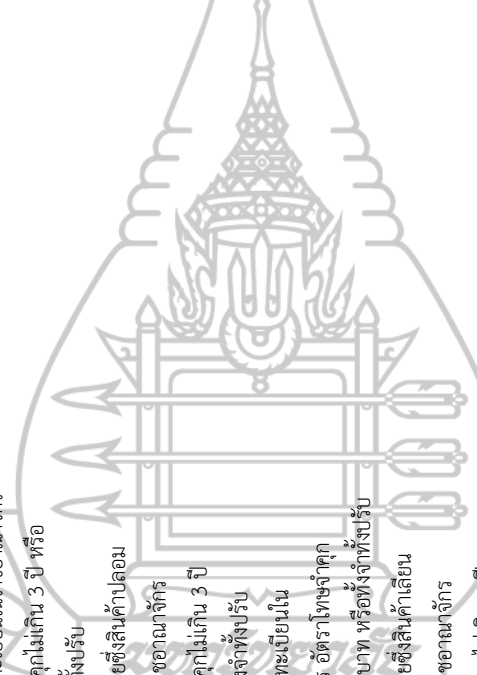
ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ความรับผิดชอบทางอายุจากการ ละเมิดเครื่องหมายการค้า	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
<p>- ประมวลกฎหมายอาญา</p> <p>(1) การปลอมเครื่องหมายการค้า ที่จัดทะเบียน ในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร (2) การเลียนเครื่องหมายการค้าที่จัดทะเบียน ในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร (3) การเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ (4) การนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าปลอม เครื่องหมายการค้าที่จัดทะเบียนในราชอาณาจักร และนอกราชอาณาจักรเลียนเครื่องหมายการค้า ที่จัดทะเบียนในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร และสินค้าที่เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้</p>	<p>- การค้า การขนส่ง ถ่ายโอนหรือจำหน่ายโดยประการอื่น ให้กับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ทางการค้าหรือผลประโยชน์ ทางการเงิน หรือเพื่อผลิต นำเข้า ส่งออก ใต้รับ การควบคุม หรือครอบครองโดยมีเจตนาในการขนส่ง ถ่ายโอน หรือจำหน่ายโดยประการอื่น ซึ่งสินค้า หรือบริการโดยผู้ที่เป็นการใช้เครื่องหมายการค้า ปลอมบนสินค้าหรือบริการ หรือโดยรู้ว่าเป็นการใช้ เครื่องหมายการค้าปลอมที่เกี่ยวข้องกับสินค้า หรือบริการดังกล่าว หรือการค้าปลีก แฝงแปะ สติ๊กเกอร์ ทึบห่อ ตรา สัญลักษณ์ เหรียญ สิ่งประดับ กลอง ภาชนะบรรจุ ภาชนะ ปอกลูกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดหรือลักษณะใดๆ โดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอม ซึ่งอาจ ก่อให้เกิดความสับสนความผิดพลาด หรือหลอกลวง ต่อสาธารณชน</p>	<p>- การใช้เครื่องหมายที่เหมือนกัน (ปลอม) หรือคล้ายกัน (เลียน) กับเครื่องหมายการค้า สำหรับสินค้าหรือบริการที่ได้รับการคุ้มครอง ซึ่งความเหมือนกัน (ปลอม) หรือคล้ายกัน (เลียน) ดังกล่าวมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความสับสน แก่สาธารณชน รวมทั้งความเป็นไปในการเชื่อมโยง เครื่องหมายนั้นกับเครื่องหมายการค้าดังกล่าว โดยไม่ได้รับอนุญาต - การติดเครื่องหมายที่เหมือนกัน (ปลอม) หรือคล้ายกัน (เลียน) กับเครื่องหมายการค้า บนสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์หรือสิ่งแสดงลักษณะ เฉพาะในทางการค้า เช่น ฉลาก ป้าย ตรา หรือสิ่งที่คล้ายกัน - การเสนอจำหน่าย วางจำหน่าย มีไว้เพื่อจำหน่าย นำเข้า หรือส่งออกซึ่งสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์หรือ สิ่งแสดงลักษณะเฉพาะในทางการค้าที่มีเครื่องหมาย ที่เหมือนกัน (ปลอม) หรือคล้ายกัน (เลียน) กับเครื่องหมายการค้านั้น โดยไม่ได้รับอนุญาต</p>	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ความรับผิดชอบทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี
อัตราโทษจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า	<p>พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534</p> <p>(1) การปลอมเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี ปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>(2) การนำขึ้นหรือจำหน่าย ที่แสดงเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร มาใช้เพื่อลวงขายสินค้าของตนเอง อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี ปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>(3) การนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่าย และมีไว้เพื่อจำหน่าย ซึ่งสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี ปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>(4) การเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>(5) การนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่าย และมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่เลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>- สำหรับการทำผิดครั้งแรก อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 5,000,000 เหยียดสหรัฐสำหรับการกระทำโดยองค์ หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>- สำหรับการทำผิดครั้งที่สองหรือครั้งต่อมา อัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 20 ปี และปรับจำนวนเงินสูงสุด 5,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 15,000,000 เหยียดสหรัฐ สำหรับการกระทำโดยองค์ หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>- สำหรับการกระทำผิดในลักษณะทั่วไป อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ หรือเป็นการกระทำผิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ หรือเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ ในการกระทำผิดดังกล่าว อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนถึง 5 ปี หรือปรับ</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ความรับผิดชอบทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
			
			

4.4 ข้อดีของประมวลกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา

4.4.1 กฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า

สหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าเพียงฉบับเดียว คือ ประมวลกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา

4.4.2 การกำหนดความรับผิดทางอาญาที่ครอบคลุมองค์ประกอบการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

ประมวลกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดทางอาญาที่ครอบคลุมองค์ประกอบการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าทั้งในกรณีที่มีการค้า การขนส่ง ถ่ายโอนหรือจำหน่ายโดยประการอื่นให้กับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ทางการค้าหรือผลประโยชน์ทางการเงิน หรือเพื่อผลิต นำเข้า ส่งออก ได้รับการควบคุมหรือครอบครองโดยมีเจตนาในการขนส่ง ถ่ายโอน หรือจำหน่ายโดยประการอื่น

4.4.3 การกำหนดอัตราโทษทางอาญาสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้า

ประมวลกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกามีการกำหนดอัตราโทษที่สูงมาก ทั้งการกำหนดอัตราโทษจำคุกและโทษปรับ ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดหรือกระทำความผิดซ้ำ

4.5 ข้อดีของพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994

4.5.1 กฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีกฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าเพียงฉบับเดียว คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994

4.5.2 การให้ความคุ้มครองทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ให้ความคุ้มครองทั้งเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียน (เครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป)

4.5.3 การกำหนดความรับผิดทางอาญาครอบคลุมองค์ประกอบการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดทางอาญาที่ครอบคลุมองค์ประกอบการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าทั้งในกรณีที่มีการเสนอจำหน่าย วางจำหน่าย มีไว้เพื่อจำหน่าย นำเข้า หรือส่งออก

4.5.4 การกำหนดความผิดและโทษทางอาญาที่สูงขึ้นสำหรับการหาประโยชน์จากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีบทบัญญัติความผิดและกำหนดอัตราโทษที่สูงขึ้นหากมีการหาประโยชน์จากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าในเชิงพาณิชย์

จากการศึกษาการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และความรับผิดทางอาญา และการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายต่างประเทศและตามกฎหมายไทย พบว่า มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองการละเมิดเครื่องหมายการค้าไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีการปลอมเครื่องหมายการค้าหรือการเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้ในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร กรณีที่มีการนำทึบหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้ในราชอาณาจักรเพื่อลวงขายสินค้าของตน กรณีที่มีการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ๆ การรวมถึงกรณีที่มีการหาประโยชน์จากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าในกรณีต่างๆ

โดยในสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองการละเมิดเครื่องหมายการค้าบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ส่วนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองการละเมิดเครื่องหมายการค้าบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994

สำหรับประเทศไทย มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองการละเมิดเครื่องหมายการค้าบัญญัติกระจายอยู่ในกฎหมายจำนวนสองฉบับที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา โดยผู้ศึกษาเห็นว่ากฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวมีบทบัญญัติของกฎหมายบางประการที่ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าซึ่งจะได้ทำการวิเคราะห์ถึงปัญหาดังกล่าวในบทต่อไป

บทที่ 4

ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามความผิด เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทย

จากการศึกษากฎหมายเครื่องหมายการค้าจำนวนสองฉบับที่บังคับใช้ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา พบว่ากฎหมายดังกล่าว ยังมีปัญหาทางกฎหมายบางประการเกี่ยวกับการบังคับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ดังนี้

1. ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

กฎหมายที่บัญญัติความรับผิดทางอาญาผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้า ของผู้อื่นนั้น สหรัฐอเมริกา มีการบัญญัติความรับผิดทางอาญาไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ตามมาตรา 2320 โดยเป็นการบัญญัติถึงความผิดสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ว่า หากผู้กระทำความผิดจงใจหรือพยายามในการค้าสินค้าหรือบริการโดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมาย การค้าปลอมบนสินค้าหรือบริการ หรือโดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอมที่เกี่ยวข้อง กับสินค้าหรือบริการดังกล่าว หรือการค้าฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หีบห่อ ตรา สัญลักษณ์ เหยี่ยู สิ่งประดับ กล่อง ภาชนะบรรจุ กระจก ปลอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิด หรือลักษณะใดๆ โดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอม ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสน ความผิดพลาด หรือหลอกลวงต่อสาธารณชน และบัญญัติโทษทางอาญาสำหรับความผิดดังกล่าวไว้ว่า หากเป็น การกระทำความผิดครั้งแรก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปีหรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 5,000,000 เหรียญสหรัฐสำหรับการกระทำโดยองค์กร หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นการกระทำ ความผิดครั้งที่สองหรือครั้งต่อมา ต้องระวางโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 20 ปีและปรับจำนวนเงินสูงสุดถึง 5,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 15,000,000 เหรียญสหรัฐสำหรับการกระทำโดยองค์กร หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นการนำกฎหมายฉบับเดียวมาบังคับใช้ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า รวมถึงการป้องกัน ปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าที่ครอบคลุมทั้งการปลอมเครื่องหมายการค้า การเลียนเครื่องหมายการค้า การนำฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หีบห่อ ตรา สัญลักษณ์ เหยี่ยู สิ่งประดับ กล่อง ภาชนะบรรจุ กระจก ปลอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิด

หรือลักษณะใดๆ ที่ได้รับการออกแบบ วางจำหน่าย หรือตั้งใจที่จะใช้ในหรือเกี่ยวเนื่องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียนมาใช้ และการหาประโยชน์จากการสินค้าดังกล่าว

ส่วนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการบัญญัติความรับผิดทางอาญาไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 มาตรา 143 โดยเป็นการบัญญัติถึงความผิดสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ว่า หากผู้กระทำความผิดประกอบการค้าโดยเจตนาหรือพยายามใช้เครื่องหมายที่เหมือนกันกับเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการที่ได้รับการคุ้มครองหรือใช้เครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันที่อาจก่อให้เกิดความสับสนแก่สาธารณชน หรือสามารถเชื่อมโยงเครื่องหมายนั้นกับเครื่องหมายการค้าดังกล่าวและการติดเครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับเครื่องหมายการค้าบนสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์หรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะในทางการค้า เช่น ฉลาก ป้าย ตรา หรือสิ่งที่คล้ายกัน หรือเสนอจำหน่ายวางจำหน่าย มีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าดังกล่าว ตลอดจนการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์หรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะในทางการค้าซึ่งมีเครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับเครื่องหมายการค้านั้น โดยไม่ได้รับอนุญาตด้วย รวมถึงประกอบการค้าโดยเจตนาหรือพยายามใช้เครื่องหมายที่เหมือนกันกับเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป โดยมีเจตนาที่จะแสวงหาประโยชน์หรือก่อให้เกิดผลเสียกับลักษณะบ่งเฉพาะหรือเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปนั้นด้วย และบัญญัติโทษทางอาญาสำหรับความผิดดังกล่าวไว้ว่า จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือปรับ หรือหากเป็นการกระทำในเชิงพาณิชย์หรือเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการกระทำความผิดดังกล่าว จะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 5 ปี หรือปรับ ซึ่งเป็นการนำกฎหมายฉบับเดียวมาบังคับใช้ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และการป้องกันปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าที่ครอบคลุมทั้งการปลอมเครื่องหมายการค้า การเลียนเครื่องหมายการค้า และการหาประโยชน์จากการสินค้าดังกล่าว

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันมีกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าที่บังคับใช้อยู่ด้วยกัน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา โดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นภายหลังประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ให้ความคุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรเท่านั้น โดยกำหนดโทษทางอาญาไว้ในมาตรา 108 ถึงมาตรา 110 ส่วนประมวลกฎหมายอาญา ให้คุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ตลอดจนการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ โดยกำหนดโทษทางอาญาไว้ในมาตรา 272 (1) ถึงมาตรา 275

ในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยกรณีที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าเกิดขึ้น จึงจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ปรากฏอยู่บนสินค้านั้นๆ ก่อนเป็นลำดับแรกว่าเครื่องหมายการค้าบนสินค้านั้นๆ มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ไว้หรือไม่ และเครื่องหมายการค้าดังกล่าวยังอยู่ในอายุความคุ้มครองหรือไม่ อย่างไร เนื่องจากเครื่องหมายการค้าที่จะได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 สำหรับสินค้าใด จะต้องนำเครื่องหมายนั้นๆ ไปจดทะเบียนในประเภทจำพวก และรายการสินค้าที่ต้องการขอรับความคุ้มครองนั้น โดยหากไม่มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ปรากฏอยู่บนสินค้านั้นๆ ไว้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เครื่องหมายการค้าดังกล่าวย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองและการใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวย่อมไม่เป็นการผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จึงจะต้องนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 ถึงมาตรา 275 ที่คุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนทั้งในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักรมาบังคับใช้ กรณีมีการจดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักรและยังอยู่ในอายุความคุ้มครอง จะต้องพิจารณาต่อไปว่าเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้แล้วมีการนำเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมาใช้กับสินค้าประเภทจำพวก หรือรายการสินค้าจำพวกเดียวกันกับที่ได้จดทะเบียนไว้หรือไม่ หากนำมาใช้กับสินค้าประเภทจำพวก หรือรายการสินค้าจำพวกเดียวกันกับที่ได้จดทะเบียนไว้ก็จะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 ถึงมาตรา 110 แต่หากกรณีมีการนำเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วดังกล่าวมาใช้กับสินค้าคนละประเภท จำพวก หรือรายการสินค้าที่ได้จดทะเบียนไว้ ย่อมไม่เป็นการผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จึงจะต้องนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272 (1) และมาตรา 275 มาบังคับใช้

ดังนั้นในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า จะต้องพิจารณาเงื่อนไขต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นเสียก่อนว่ากฎหมายฉบับใดจะใช้บังคับกับกรณีความผิดที่เกิดขึ้น แม้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา จะเป็นกฎหมายคนละฉบับกัน แต่กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวมุ่งบังคับใช้เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเช่นเดียวกัน จึงก่อให้เกิดความซ้ำซ้อน ในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากจะต้องมีการนำกฎหมายหลายฉบับมาบังคับใช้ประกอบกัน ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอให้นำบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ซึ่งมีการบัญญัติไว้ในลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้า มาตรา 272 ถึงมาตรา 275 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เพียงฉบับเดียว ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของสหรัฐอเมริกาและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่ต่างมีการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าไว้ในกฎหมายเพียงฉบับเดียวเท่านั้น และบัญญัติให้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ให้ความคุ้มครอง

ทั้งเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนในประเทศไทย เพื่อเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่มีการนำเครื่องหมายการค้าหรือภาษาที่มีเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นมาใช้ กับสินค้าที่ไม่มีคุณภาพขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนในการบังคับใช้กฎหมายและเป็นการปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับหลักการของข้อตกลงทริปส์ ตามกฎว่าด้วยการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติและหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่กำหนดให้รัฐสมาชิกสมาชิก จะต้องให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแก่รัฐสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) อื่น ไม่ต้อยไปกว่าที่ให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาภายในรัฐของตน อีกทั้งยังเป็นการให้ความคุ้มครองประโยชน์แก่สาธารณชนในการป้องกันการสับสนและการลวงขายสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าที่เหมือนกันกับของผู้อื่นได้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับสินค้าที่มีคุณภาพและปลอดภัย แม้สินค้านั้นจะไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในราชอาณาจักรก็ตาม

2. ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาและองค์ประกอบการกระทำความผิด

ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ตามมาตรา 2320 มีการบัญญัติความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น โดยมีเนื้อหาและองค์ประกอบการกระทำความผิด ได้แก่ การผลิตและการนำเครื่องหมายการค้าปลอมไปใช้กับสินค้าและบริการที่จดทะเบียนในทางการค้า การผลิตและการนำเครื่องหมายการค้าที่คล้ายคลึงกันหรือไม่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนกับเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไปใช้กับสินค้าและบริการในทางการค้าเพื่อให้เกิดความสับสน ความผิดพลาด หรือหลอกลวง และรวมถึงการนำไปใช้หรือใช้เกี่ยวเนื่องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียน หรือนำไปใช้หรือประกอบไปด้วยฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หีบห่อ ตรา สัญลักษณ์ เหรียญ สิ่งประดับ กล่อง ภาษาบรรจุ กระจกป้อง ปลอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิด หรือลักษณะใดๆ ก็ตาม ที่ได้รับการออกแบบ วางจำหน่ายหรือตั้งใจที่จะใช้ในหรือเกี่ยวเนื่องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียน ตลอดจนการค้าสินค้าหรือบริการโดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอมบนสินค้าหรือบริการ หรือโดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการดังกล่าว หรือการค้าฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หีบห่อ ตรา สัญลักษณ์ เหรียญ สิ่งประดับ กล่อง ภาษาบรรจุ กระจกป้อง ปลอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดหรือลักษณะใดๆ โดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอม ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสน ความผิดพลาด หรือหลอกลวง ต่อสาธารณชน โดยคำว่า “การค้า” ตามมาตราดังกล่าวรวมการขนส่ง ถ่ายโอน หรือจำหน่ายโดยประการอื่นให้กับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ทางการค้าหรือผลประโยชน์ทางการเงินส่วนตัว หรือเพื่อผลิต นำเข้า ส่งออก ได้รับการควบคุม หรือครอบครอง โดยมีเจตนาในการขนส่ง ถ่ายโอน หรือจำหน่ายโดยประการอื่นด้วย

ผู้ศึกษาเห็นว่าบัญญัติความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการนำฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หีบห่อ ตรา สัญลักษณ์ เหยียญ สิ่งประดับ กล่อง ภาชนะบรรจุ กระจบอง ปลอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสาร หรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดหรือลักษณะใดๆ ที่ได้รับการออกแบบ วางจำหน่าย หรือตั้งใจที่จะใช้ในหรือเกี่ยวเนื่องกับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียนมาใช้ ตามประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 2320 นั้น มีความคล้ายคลึงกับบัญญัติความรับผิดทางอาญาฐานเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ฯ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272 (1) ฐานนำหีบห่อ หรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นมาใช้เพื่อลวงขายสินค้าของตนเอง ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 109/1 นอกจากนี้บัญญัติความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการค้าสินค้าหรือบริการโดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอมบนสินค้าหรือบริการ หรือโดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการดังกล่าว หรือการค้าฉลาก แผ่นแปะ สติกเกอร์ หีบห่อ ตรา สัญลักษณ์ เหยียญ สิ่งประดับ กล่อง ภาชนะบรรจุ กระจบอง ปลอกหุ้ม ป้ายแขวน เอกสารหรือบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดหรือลักษณะใดๆ โดยรู้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าปลอมตามประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 2320 ยังมีความคล้ายคลึงกับบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาฐานนำเข้ามาราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายฯ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 110 ของประเทศไทย

ส่วนพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 มาตรา 143 มีการบัญญัติความรับผิดทางอาญาผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น โดยมีเนื้อหาและองค์ประกอบการกระทำผิด ได้แก่ การใช้หรือการติดเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันที่อาจก่อให้เกิดความสับสนแก่สาธารณชนบนสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์หรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะในทางการค้า รวมถึงการเสนอจำหน่าย วางจำหน่าย มีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าดังกล่าว และการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์หรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะในทางการค้า เช่น ฉลาก ป้าย ตรา เป็นต้น ตลอดจนการใช้เครื่องหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับสินค้าหรือบริการที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป โดยมีเจตนาที่จะแสวงหาประโยชน์หรือก่อให้เกิดผลเสียกับลักษณะบ่งเฉพาะหรือเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปนั้น ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าบัญญัติความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการเสนอจำหน่าย วางจำหน่าย มีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าดังกล่าว และการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์หรือสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะในทางการค้า เช่น ฉลาก ป้าย ตรา เป็นต้น ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 มาตรา 143 นั้น มีความคล้ายคลึงกับบัญญัติความรับผิดทางอาญาฐานนำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายฯ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 110 ของประเทศไทย เช่นเดียวกัน

สำหรับประเทศไทย มีการบัญญัติความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ในกฎหมาย จำนวน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา แต่บทบัญญัติดังกล่าวยังมีเนื้อหาและองค์ประกอบการกระทำความผิดไม่ครอบคลุมและสอดคล้องกับพฤติการณ์การกระทำความผิดในปัจจุบันที่ผู้กระทำความผิดมีรูปแบบการกระทำความผิดที่หลากหลายขึ้น อาทิ สินค้ากระเป๋ามีเครื่องหมายที่เหมือนกับเครื่องหมายการค้า “YSL” ของอีฟ แซงท์ โลรองท์ ซึ่งจดทะเบียนไว้ในราชอาณาจักรสำหรับสินค้าจำพวก 18 รายการ สินค้า กระเป๋า ทุกประการ สินค้าดังกล่าวจึงเป็นประเภท จำพวก หรือรายการสินค้าจำพวกเดียวกันกับที่ได้จดทะเบียนไว้จึงเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 หรือหากผู้ใดมีพฤติการณ์นำเข้ามาราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่าย การกระทำดังกล่าวจึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 110 ด้วย

ภาพที่ 4.1 สินค้ากระเป๋าล่อมเครื่องหมายการค้าของอีฟ แซงท์ โลรองท์

ที่มา: www.Google.com

กรณีหากมีการนำเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรไปใช้กับสินค้าคนละประเภท จำพวก หรือรายการสินค้ากับที่ได้จดทะเบียนไว้ อาทิ สินค้าแก้วน้ำมีเครื่องหมายที่เหมือนกับเครื่องหมายการค้า “YSL” ของอีฟ แซงท์ โลรองท์ ซึ่งจดทะเบียนไว้ในราชอาณาจักรสำหรับสินค้าจำพวก 18 รายการสินค้า กระเป๋า ทุกประการ สินค้าแก้วน้ำดังกล่าวจะไม่มีคามผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 เนื่องจากเป็นสินค้าคนละประเภท จำพวก หรือรายการสินค้า ที่อีฟ แซงท์ โลรองท์ เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้จดทะเบียนไว้ จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

ภาพที่ 4.2 สินค้าแก้วน้ำที่เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้า ของอีฟแซงท์ โลรองท์ มาใช้หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า

ที่มา: www.Google.com

แม้สินค้าแก้วน้ำดังกล่าวจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แต่การกระทำดังกล่าวก็ยังคงเป็นความผิดฐานผู้ใดเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ฯ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272 (1) เนื่องจากเครื่องหมายการค้า “YSL” เป็นชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ ของอีฟ แซงท์ โลรองท์ เจ้าของเครื่องหมายการค้า ด้วยเช่นกันหรือหากผู้ใดมีพฤติการณ์นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอจำหน่าย ซึ่งสินค้า ที่มีชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) การกระทำดังกล่าวจึงเป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 275 แต่ทั้งนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 275 บัญญัติ องค์ประกอบการกระทำความผิดไว้เพียงว่า “ผู้ใดนำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอจำหน่าย” เท่านั้น มิได้บัญญัติองค์ประกอบการกระทำความผิด “หรือมีไว้เพื่อจำหน่าย” เหมือนกับพระราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 110 ด้วย หากผู้กระทำความผิดครอบครองสินค้าที่มีชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) โดยมิได้มีพฤติการณ์นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอจำหน่าย แต่มีพฤติการณ์เก็บสินค้าไว้เพื่อรอการจำหน่ายในลักษณะเป็นโกดังสินค้า หรือสถานที่สำหรับเก็บสินค้า โดยหากพิจารณาหลักการตีความกฎหมายอาญา ซึ่งจะต้องตีความ โดยเคร่งครัดตามตัวอักษร และจะตีความโดยขยายความเพื่อลงโทษหรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดไม่ได้ พฤติการณ์ดังกล่าวอาจเป็นเพียงพฤติการณ์ “มีไว้เพื่อจำหน่าย” เท่านั้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบ

กระทำความผิดที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติโทษทางอาญาไว้ จึงเป็นปัญหาต่อมาว่าเมื่อหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า เช่น กรมศุลกากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้าทำการตรวจค้นพบสินค้าดังบัญญัติไว้ตามมาตรา 272 (1) ดังกล่าว ก็จะไม่สามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดและยึดสินค้าดังกล่าวได้ เนื่องจากมิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิด

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายทั้งสองฉบับยังมีได้บัญญัติต้องประกอบกรกระทำผิดเกี่ยวกับ “การส่งออกป็นอกราชอาณาจักร” ด้วย หากมีกรณีที่ผู้กระทำความผิดใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตและส่งออกสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าไปยังประเทศอื่นๆ ก็จะไม่สามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดและยึดสินค้าดังกล่าวได้ เนื่องจากมิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิด เช่นเดียวกันซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของประเทศและต่อการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้

นอกจากนี้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 110 ซึ่งเป็นบทบัญญัติกำหนดให้เป็นความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นความผิดทางอาญาในลักษณะของการละเมิดเครื่องหมายการค้าโดยอ้อม ยังไม่มีการบัญญัติรวมถึงกรณีที่มีการหาประโยชน์จากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าในลักษณะการนำหีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นมาใช้เพื่อลงขายสินค้าของตนเอง (Refilling) ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 109/1 ทำให้ไม่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับองค์ประกอบกรกระทำผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าในกรณีนี้ด้วย

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติถึงการกระทำที่เป็นความผิดไว้ อย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนรู้ว่ากรกระทำอย่างใดมีความผิด และเมื่อกรกระทำกรนั้นแล้วจะต้องรับโทษอย่างไร ตามหลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ” ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาตามมาตรา 2 ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกรทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” และตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ด้วยว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กรทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กรทำความผิดมิได้”

ดังนั้นการควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมหรือจับกุมอาชญากรมาลงโทษตามกฎหมายได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพตามทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม โดยอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการปราบปรามอาชญากรรม กฎหมายที่เป็นเครื่องมือนี้จะต้องมีการบัญญัติ

ถึงการกระทำที่เป็นความผิดไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนรู้ว่าการกระทำอย่างใดมีความผิด และเมื่อกระทำการนั้นแล้วจะต้องรับโทษอย่างไร ตามหลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ” ด้วย

ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอให้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ตามมาตรา 272 (1) และการนำเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรไปใช้กับสินค้าสินค้าซึ่งเป็นคนละประเภท จำพวก หรือรายการสินค้ากับที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งสอดคล้องกับประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกา และเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการหาประโยชน์จากสินค้าดังกล่าว โดยบัญญัติเพิ่มเติมองค์ประกอบการกระทำผิดเกี่ยวกับการนำเข้ามาหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรให้มีข้อความในลักษณะเดียวกันกับพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่ครอบคลุมถึงองค์ประกอบการกระทำผิดเกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออก จำหน่าย และเสนอจำหน่าย และมีไว้เพื่อจำหน่ายสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าในแต่ละกรณี เพื่อให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า เช่น กรมศุลกากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ สามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดและยึดสินค้านี้ได้ เนื่องจากมีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิด

3. ปัญหาอัตราโทษ

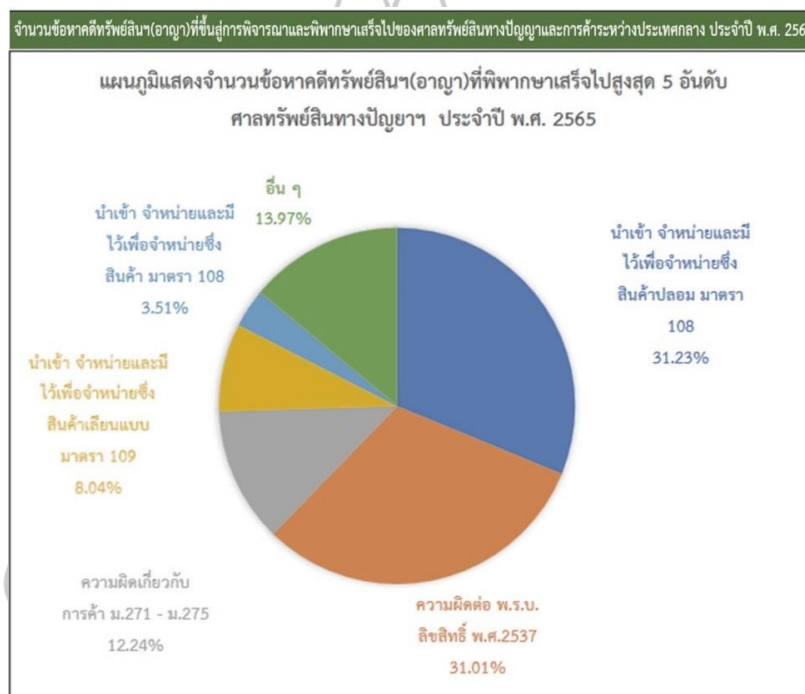
อัตราโทษทางอาญาเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นนั้น สหรัฐอเมริกามีการบัญญัติอัตราโทษเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ตามมาตรา 2320 ว่าหากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปีหรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 5,000,000 เหรียญสหรัฐสำหรับการกระทำโดยองค์กร หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นการกระทำความผิดครั้งที่สองหรือครั้งต่อมา ต้องระวางโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 20 ปี และปรับจำนวนเงินสูงสุดถึง 5,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 15,000,000 เหรียญสหรัฐ สำหรับการกระทำโดยองค์กร หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการบัญญัติอัตราโทษเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน ค.ศ. 1994 มาตรา 143 ว่าจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ หรือหากเป็นการกระทำในเชิงพาณิชย์หรือเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการกระทำความผิดดังกล่าว จะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนถึง 5 ปี หรือปรับ

สำหรับประเทศไทย มีการบัญญัติอัตราโทษเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ในกฎหมาย จำนวน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา โดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ความผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้าฯ ตามมาตรา 108 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี ปรับปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานเลียนเครื่องหมายการค้าฯ ตามมาตรา 109 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานนำหีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นมาใช้เพื่อลวงขายสินค้าของตนเอง ตามมาตรา 109/1 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี ปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และความผิดฐานนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้า หรือสินค้าที่เลียนเครื่องหมายการค้า ตามมาตรา 110 มีอัตราโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ แล้วแต่กรณี เช่น หากเป็นความผิดฐานนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้า มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี ปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือหากเป็นความผิดฐานนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่เลียนเครื่องหมายการค้า มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

ส่วนประมวลกฎหมายอาญา ความผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้า ตามมาตรา 273 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานเลียนเครื่องหมายการค้า มาตรา 274 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ฯ ตามมาตรา 272 (1) มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และความผิดฐานนำเข้า จำหน่าย หรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าที่เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ฯ หรือสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้า หรือสินค้าที่เลียนเครื่องหมายการค้า ตามมาตรา 275 มีอัตราโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ แล้วแต่กรณี เช่น หากเป็นความผิดฐานนำเข้า จำหน่าย หรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าที่เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ฯ มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากเป็นความผิดฐานนำเข้า จำหน่าย หรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้า มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือหากเป็นความผิดฐานนำเข้า จำหน่าย หรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าที่เลียนเครื่องหมายการค้า มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

จากสถิติการดำเนินคดีอาญาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ที่พิพากษาเสร็จไปในปี พ.ศ. 2565 พบว่า มีการดำเนินคดีขอหาความผิดเกี่ยวกับการนำเข้า จำหน่าย และมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าปลอม (มาตรา 108) ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มากเป็นอันดับที่ 1 จำนวน 579 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 31.23 และมีการดำเนินคดีขอหาความผิดเกี่ยวกับการค้า (มาตรา 271 – มาตรา 275) ตามประมวลกฎหมายอาญา มากเป็นอันดับที่ 3 จำนวน 227 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 12.24 จากจำนวนข้อหาคดีทรัพย์สินทางปัญญา 5 อันดับ ซึ่งเห็นได้ว่ามีการกระทำผิดเกี่ยวกับความผิดพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา ในลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้า มากกว่าความผิดอื่นๆ

ภาพที่ 4.3 แผนภูมิแสดงจำนวนข้อหาคดีทรัพย์สินทางปัญญา (อาญา) ที่พิพากษาเสร็จไปสูงสุด 5 อันดับของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ประจำปี พ.ศ. 2565⁹¹

⁹¹ สำนักงานศาลยุติธรรม. รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2565. 20 พฤษภาคม 2567.

อันดับที่	ข้อหาคดีทรัพย์สินฯ(อาญา)ที่พิพากษาเสร็จไป	จำนวน	ร้อยละ
1	นำเข้า จำหน่ายและมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าปลอม มาตรา 108	579	31.23
2	ความผิดต่อ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537	575	31.01
3	ความผิดเกี่ยวกับการค้า ม.271 - ม.275	227	12.24
4	นำเข้า จำหน่ายและมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าเลียนแบบ มาตรา 109	149	8.04
5	นำเข้า จำหน่ายและมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้า มาตรา 108	65	3.51
	อื่น ๆ	259	13.97
	รวม	1,854	100.00

ภาพที่ 4.4 จำนวนข้อหาคดีทรัพย์สินทางปัญญา (อาญา) ที่พิพากษาเสร็จไปสูงสุด 5 อันดับของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ประจำปี พ.ศ. 2565⁹²

จากการที่ผู้ศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าที่เป็นคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ของกองคดีทรัพย์สินทางปัญญา กรมสอบสวนคดี พบว่า ปัจจุบันมีผู้ประกอบการหันมาจำหน่ายสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้ามากขึ้น เพราะจากสามารถนำเข้ามาสินค้าเหล่านี้จากต่างประเทศได้ในราคาถูกเนื่องจากสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้ามีราคาไม่สูงมากนัก ผู้บริโภคที่ต้องการแสดงสถานภาพทางสังคมของตนเองจึงสามารถหาซื้อสินค้าดังกล่าวมาใช้ได้โดยง่ายจนทำให้เกิดการซื้อสินค้าที่มีกรรมสิทธิ์เครื่องหมายการค้ามากขึ้น เป็นผลให้การจำหน่ายสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าได้ผลกำไรสูงตามไปด้วย ทำให้ผู้กระทำความผิดมีฐานะทางการเงินที่ดีและมีทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่ายสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นเงินหมุนเวียนในบัญชีธนาคารที่ใช้ในการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้านหรือที่ดิน รวมถึงรถยนต์หรู จะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบอัตราโทษปรับตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญาในมาตราต่างๆ ชำงตันแล้ว ถือเป็นอัตราค่าปรับที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับผลตอบแทนที่ผู้กระทำความผิดได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า ด้วยเหตุนี้ทำให้มีผู้ประกอบการรายใหม่ๆ หันมาจำหน่ายสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้ามากขึ้น รวมทั้งกรณีผู้ที่เคยกระทำความผิดบางรายอาจกลับมากระทำความผิดซ้ำได้อีก ซึ่งสาเหตุหนึ่งเนื่องจากผลตอบแทนจากการจำหน่ายสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้ามีมูลค่ามากกว่าจำนวนค่าปรับจากการกระทำความผิดนั่นเอง

⁹² “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 282.

Table 5.3
U.S. District Courts—Criminal Defendants Filed, by Offense,
During the 12-Month Periods Ending September 30, 1995 Through 2022

Nature of Offense	2022	2021	2020	2019	2018	2015	2010	2005	1995
Total	68,315	74,328	73,740	92,485	86,949	79,834	99,939	91,632	63,986
Violent Offenses, Total	2,649	3,009	2,507	3,104	3,101	2,765	2,810	3,093	3,050
Homicide	213	297	140	146	167	139	149	196	275
Robbery, Total	403	409	391	563	652	645	944	1,181	1,408
Bank	357	339	370	531	618	618	879	1,139	1,332
Other Robbery Offenses	46	70	21	32	34	27	65	42	76
Assault	977	1,062	910	1,184	1,170	1,026	843	988	698
Kidnapping	154	176	139	196	148	93	124	137	138
Racketeering - General	401	457	454	509	534	464	429	364	295
Carjacking	319	345	300	317	272	205	140	134	220
Terrorism ¹	29	54	42	48	55	77	75	35	-
Other Violent Offenses	153	209	131	141	103	116	106	58	16
Property Offenses, Total	7,339	8,264	7,132	9,948	10,207	12,308	17,417	15,269	17,023
Burglary	44	44	44	25	39	51	67	76	83
Larceny and Theft, Total	1,045	1,186	1,132	1,544	1,755	2,453	2,797	3,012	3,975
Bank	26	37	33	20	26	22	53	96	239
Postal Service	216	210	204	256	339	220	262	387	414
Interstate Shipments	13	9	15	18	23	17	38	56	193
Theft of U.S. Property	667	784	753	1,096	1,204	1,954	1,983	1,859	2,183
Theft Within Maritime Jurisdiction	52	35	44	80	77	118	191	208	348
Transportation of Stolen Property	60	102	78	62	73	98	166	218	520
Other Larceny and Theft Offenses	11	9	5	12	13	24	104	188	78
Embezzlement, Total	250	264	234	351	354	422	624	710	1,318
Bank	22	24	26	38	45	82	136	225	745
Postal Service	108	130	107	173	145	166	238	232	248
Other Embezzlement Offenses	115	103	94	131	152	165	228	227	223
Fraud, Total	5,732	6,429	5,454	7,513	7,520	8,700	12,639	9,907	9,850
Tax	337	386	337	367	378	470	596	644	905
Financial Institutions	195	241	172	250	270	267	812	1,016	1,559
Securities and Exchange	78	81	37	73	65	73	122	142	80
Mail	112	123	133	153	147	288	650	695	1,511
Wire, Radio, or Television	569	484	397	454	498	518	710	487	-
Bankruptcy	12	32	20	51	36	57	68	112	120
Social Security	98	162	213	396	285	346	544	699	289
False Personation	9	19	16	15	21	21	58	49	47
Citizenship and Naturalization	45	96	53	67	91	96	286	307	70
Passport	126	152	254	520	503	564	889	394	242
Identification Documents and Information	313	420	492	744	772	956	2,780	1,338	856
False Claims of Government Services	36	26	35	65	88	286	245	259	431
False Statements	564	618	442	566	403	433	682	960	682
Conspiracy to Defraud the United States	901	741	664	733	793	923	1,025	1,168	552
Unauthorized Access Devices	255	382	374	633	746	805	791	744	1,259
Computer	55	69	44	102	87	73	95	115	30
Health Care ²	347	402	323	489	540	515	529	486	-
Attempt and Conspiracy to Defraud ³	1,661	1,983	1,414	1,810	1,755	1,926	1,671	188	-
Other Fraud Offenses	19	12	34	25	42	83	86	104	640
Forgery and Counterfeiting	119	169	148	312	387	550	1,087	1,394	1,397
Auto Theft	20	23	25	29	13	13	47	57	225
Other Property Offenses	129	149	95	174	139	119	156	113	175

ภาพที่ 4.6 จำนวนการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาลชั้นต้นมลรัฐของสหรัฐอเมริกาตามลักษณะคดีและความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงสินค้า (Forgery and Counterfeiting) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 จนถึงปี ค.ศ.2022⁹⁴

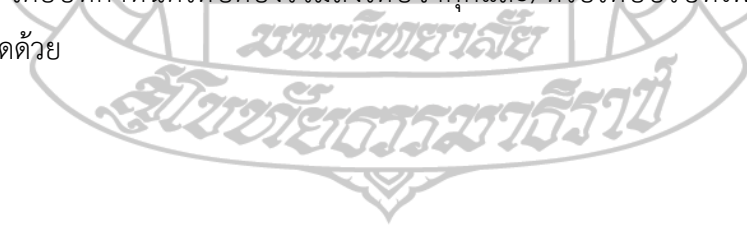
⁹⁴ United States Courts. *Judicial Facts and Figures 2022*. May 22, 2024. Retrieved from https://www.uscourts.gov/sites/default/files/data_tables/jff_5.3_0930.2022.pdf

ดังนั้น การจะป้องกันไม่ให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดบางรายกลับมากระทำความผิดซ้ำได้อีกนั้นอาจเป็นการกำหนดโทษปรับให้สูงตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดตามแนวคิดหลักทางนิติเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์การกระทำความผิดและทฤษฎีการก่ออาชญากรรมโดยเลือกอย่างมีเหตุผล (rational choice theory of crime) ที่บุคคลจะตัดสินใจกระทำความผิดก็ต่อเมื่อประโยชน์ที่เขาคาดคะเน (expected benefits) จากการกระทำความผิดสูงกว่าต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (expected costs) โดยประโยชน์ที่คาดคะเนไว้ก็คือประโยชน์ที่บุคคลคาดว่าจะได้จากการกระทำผิด เช่น ทรัพย์สินหรือผลกำไรจากการกระทำความผิด ส่วนต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือ ความน่าจะเป็นที่บุคคลที่กระทำความผิดจะถูกจับกุมด้วยบทลงโทษสำหรับฐานความผิดที่กระทำ เช่น โทษจำคุก หรือค่าปรับ เป็นต้น ตามแนวคิดดังกล่าวแนวทางในการป้องปรามการกระทำความผิด คือ การลดประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดคาดหวังและการเพิ่มต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยจะทำให้คุณค่ากับขนาดของค่าปรับในการตัดสินใจเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะโอกาสในการถูกจับกุมจะมีมากน้อยเพียงใด เนื่องจากผู้กระทำความผิดจะไม่กล้าเสี่ยงกระทำความผิดเพราะกลัวค่าปรับในระดับสูง จึงเห็นได้ว่ากรณีที่ค่าปรับอยู่ในระดับสูงที่สุดจะส่งผลต่อการป้องปรามอาชญากรรมมากที่สุด และการปรับเงินไม่ก่อให้เกิดต้นทุนต่อสังคมมากนักเพราะเป็นการถ่ายโอนทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดสู่รัฐเท่านั้นโดยที่รัฐไม่ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายใดๆ ในกระบวนการยุติธรรม เช่น ค่าเลี้ยงดูผู้ต้องโทษ หรือการสร้างเรือนจำสำหรับผู้ต้องโทษ

นอกจากนี้ วัตถุประสงค์ในการลงโทษปรับที่มุ่งให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบในการกระทำความผิดและไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีกนั้น ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) ที่มีแนวคิดว่าการลงโทษนั้นสามารถยับยั้งผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีกเพราะเกิดความกลัวเกรงในโทษที่ได้รับซึ่งจะลดโอกาสที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก (Incapacitation) และในขณะเดียวกันก็สามารถป้องปรามยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด เนื่องจากได้เห็นผลร้ายของการกระทำความผิดและโทษที่ได้รับจนไม่อยากจะกระทำความผิดเพราะเกรงกลัวต่อโทษนั้น อันเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอาญาขึ้นอีกในอนาคต

ผู้ศึกษา เห็นว่าหากมีการนำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญารวมไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการเพียงฉบับเดียว ตามที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วในข้อ 1. ประเด็นความซ้ำซ้อนของกฎหมาย และหากมีการบัญญัติเพิ่มเติมความผิดเกี่ยวกับการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ฯ ตามมาตรา 272 (1) การนำเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรไปใช้กับสินค้าสินค้าซึ่งเป็นคนละประเภท จำพวก หรือรายการสินค้ากับที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร ให้เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และแก้ไขเพิ่มเติมการหาประโยชน์จากสินค้าดังกล่าว ตามที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วในข้อ 2. ประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาและองค์ประกอบการกระทำความผิดแล้ว ควรจะมีการปรับปรุงโทษ

ของความผิดฐานต่างๆ ให้เหมาะสมตามหลักการและทฤษฎีข้างต้นด้วย โดยแบ่งเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่หนึ่ง ปรับปรุงอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าโดยตรง เช่น การทำสินค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าโดยจากการศึกษาอัตราโทษจำคุกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีพบว่าการบัญญัติอัตราโทษจำคุกที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ผู้ศึกษาจึงเห็นด้วยว่าอัตราโทษจำคุกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าโดยตรงนั้นเหมาะสมกับสภาพความผิดและสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมากกว่าอัตราโทษจำคุกของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งถือเป็นความผิดทางเศรษฐกิจ จึงควรมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือที่เรียกว่าการลงโทษทางเศรษฐกิจต่อผู้กระทำความผิดมากกว่าเป็นการลงโทษที่บังคับเอากับสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิด และยังสอดคล้องกับแนวทางการกำหนดโทษของศาลในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการลงโทษปรับมากกว่าการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะอัตราโทษปรับ และกรณีที่สอง ปรับปรุงอัตราโทษจำคุกและโทษปรับให้สูงขึ้นสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการหาผลประโยชน์จากสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า เช่น การนำเข้า ส่งออก จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่าย โดยอาจนำการกำหนดอัตราโทษปรับของสหรัฐอเมริกาที่มีอัตราค่าปรับที่สูงมากสำหรับความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า และการกำหนดอัตราโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่กำหนดให้การกระทำในเชิงพาณิชย์มีอัตราโทษสูงขึ้นกว่ากรณีทั่วไปมาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับการที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลงทริพส์ที่กำหนดให้ประเทศภาคีต้องจัดให้มีกระบวนการดำเนินคดีอาญาและมีกำหนดโทษอาญาอย่างน้อยสำหรับการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าเพื่อการพาณิชย์ โดยบทกำหนดโทษต้องรวมถึงโทษจำคุกและ/หรือโทษปรับที่เพียงพอในการยับยั้งการกระทำผิดด้วย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ในปัจจุบันเครื่องหมายการค้ามีความสำคัญอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากกระแสความนิยมในการเลือกซื้อสินค้าที่ผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญกับตัวเครื่องหมายการค้ามากกว่าคุณภาพของสินค้า เพราะนอกจากภาพลักษณ์ของสินค้าแล้ว เครื่องหมายการค้ายังสามารถบ่งบอกถึงสถานภาพทางสังคมของผู้บริโภคได้อีกด้วย จึงทำให้มีการพยายามที่จะแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นในลักษณะการผลิตเพื่อปลอมเครื่องหมายการค้าและรูปลักษณะของสินค้าให้เหมือนกับสินค้าของแท้ การผลิตเพื่อเลียนแบบเครื่องหมายการค้าและรูปลักษณะของสินค้าให้คล้ายคลึงกับสินค้าของแท้ เพื่อก่อให้เกิดความสับสนในสินค้าของผู้บริโภค นอกจากนี้ ยังมีการปลอมเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้กับสินค้าจำพวกหนึ่งแล้วนำเครื่องหมายการค้านั้นมาใช้กับสินค้าคนละจำพวกที่ไม่ได้จดทะเบียนไว้ ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าสินค้านั้นผลิตโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับสินค้าที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

กฎหมายเครื่องหมายการค้าจึงมีความสำคัญในการจัดระเบียบข้อมูลของการเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าและการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้า ซึ่งการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้ารายหนึ่งจากการที่มีผู้อื่นนำเครื่องหมายการค้าไปใช้โดยไม่ชอบหรือไม่ได้รับอนุญาต นอกจากจะเป็นการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ต้องใช้ตลอดเวลา ความคิดเงินทุนในการสรรค์สร้างเครื่องหมายการค้าเพื่อให้เครื่องหมายการค้าเป็นที่รู้จักอย่างกว้างในท้องตลาดแล้วยังเป็นการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคด้วยเช่นกัน เพราะเป็นการแก้ไขความสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้า โดยในปัจจุบันยังคงพบเห็นสินค้าหลากหลายประเภทที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าวางขายอยู่เป็นจำนวนมาก หากมาตรการทางกฎหมายไม่เคร่งครัดหรือมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่ชัดเจนในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อทั้งเจ้าของเครื่องหมายการค้า ผู้บริโภค และรัฐในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษา ผู้ศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ที่บังคับใช้ยังคงมีบทบัญญัติของกฎหมายบางประการที่อาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายด้านการป้องกันปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าไม่ได้ประสิทธิภาพ ไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์และรูปแบบของการละเมิดเครื่องหมายการค้าในปัจจุบัน ดังนี้

1) ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยกรณีที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าเกิดขึ้น จะต้องนำพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้คุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรเท่านั้น และประมวลกฎหมายอาญา ที่ให้คุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร รวมถึงการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่น มาใช้ ตลอดจนการหาประโยชน์จากสินค้าดังกล่าว กล่าวคือ หากเครื่องหมายการค้าที่ปรากฏอยู่บนสินค้ามีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และยังอยู่ในอายุความคุ้มครอง เครื่องหมายการค้านั้นย่อมได้รับความคุ้มครองและการใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวย่อมเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แต่หากไม่มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ปรากฏอยู่บนสินค้าไว้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เครื่องหมายการค้าดังกล่าวย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองและการใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าว ย่อมไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จึงจะต้องนำประมวลกฎหมายอาญามาตรา 273 ถึงมาตรา 275 ที่คุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนทั้งในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร มาบังคับใช้ รวมถึงกรณีที่มีการจดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักรและยังอยู่ในอายุความคุ้มครองที่จะต้องพิจารณาต่อไปอีกว่าเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้นั้นมีการนำเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมาใช้กับสินค้าประเภท จำพวก หรือรายการสินค้าจำพวกเดียวกันกับที่ได้จดทะเบียนไว้หรือไม่ กรณีมีการนำมาใช้กับสินค้าประเภท จำพวก หรือรายการสินค้าจำพวกเดียวกันกับที่ได้จดทะเบียนไว้ก็จะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 มาตรา 108 ถึงมาตรา 110 แต่หากกรณีมีการนำเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วดังกล่าวมาใช้กับสินค้าคนละประเภท จำพวก หรือรายการสินค้ากับที่ได้จดทะเบียนไว้ย่อมไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 จึงจะต้องนำประมวลกฎหมายอาญามาตรา 272 (1) และมาตรา 275 มาบังคับใช้ ทั้งที่กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวมุ่งบังคับใช้เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเช่นเดียวกัน จึงก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากจะต้องมีการนำกฎหมายหลายฉบับมาบังคับใช้ประกอบกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

2) เนื้อหาและองค์ประกอบการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์และรูปแบบของการละเมิดเครื่องหมายการค้าในปัจจุบัน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากสินค้าที่มีการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ มีการบัญญัติองค์ประกอบการกระทำความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากสินค้าดังกล่าวไว้เพียงว่า นำเข้า จำหน่าย และเสนอจำหน่าย เท่านั้น ไม่มีการบัญญัติองค์ประกอบการกระทำความผิด “มีไว้เพื่อจำหน่าย” ไว้ด้วย หากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการละเมิดเครื่องหมายการค้า เช่น กรมศุลกากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้าทำการตรวจค้นพบสินค้าดังกล่าวในลักษณะที่มีไว้เพื่อจำหน่าย เช่น การเก็บสินค้าไว้ในโกดังสินค้าหรือสถานที่สำหรับเก็บสินค้าอื่นใด ก็จะไม่สามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดและยึดสินค้าดังกล่าวได้ เนื่องจากมิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิด รวมถึงไม่มีการบัญญัติองค์ประกอบการกระทำความผิดเกี่ยวกับ “การส่งออกนอกราชอาณาจักร” ไว้ กรณีหากมีการส่งสินค้าดังกล่าวออกจากประเทศไทยไปยังต่างประเทศ ก็จะไม่สามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดและยึดสินค้าดังกล่าวได้ เนื่องจากมิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดเช่นเดียวกัน

3) อัตราโทษ จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่ากรณีที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าเกิดขึ้นจะต้องนำพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 และประมวลกฎหมายอาญาที่มีการบัญญัติอัตราโทษเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้ามาบังคับใช้ โดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จะมีอัตราโทษตั้งแต่ลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ไปจนถึงลงโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี ปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับความผิดฐานต่างๆ

ส่วนประมวลกฎหมายอาญา จะมีอัตราโทษตั้งแต่ลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ไปจนถึงลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยจะเห็นได้ว่าหากกรณีที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้ากรณีใดที่จะต้องนำประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้แล้ว ความผิดฐานดังกล่าวจะมีอัตราโทษที่ต่ำกว่าอัตราโทษที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 โดยเฉพาะอัตราโทษปรับ เช่น กรณีความผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้า (ที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร) ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี ปรับปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนความผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้า (ที่ไม่ได้จดทะเบียนในราชอาณาจักร) ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น ซึ่งทั้งสองมาตรามุ่งคุ้มครองการปลอมเครื่องหมายการค้าแต่มีโทษปรับที่ต่างกันมาก หรือกรณีความผิดฐานนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 110 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี ปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนกรณีความผิดฐานนำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่าย

ซึ่งสินค้าที่เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ฯ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 275 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งทั้งสองมาตรามุ่งคุ้มครองการหาประโยชน์จากการปลอมเครื่องหมายการค้าแต่มีโทษปรับที่ต่างกันมาก เช่นเดียวกัน โดยเหตุผลหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ประมวลกฎหมายอาญามีการประกาศบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ซึ่งบังคับใช้มาเป็นระยะเวลากว่า 60 ปีแล้ว ทำให้อัตราค่าปรับอาจไม่เหมาะสมกับสภาพความผิดในสถานการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากมีอัตราโทษน้อยทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดไม่เกิดความกลัวเกรงกลัวผลร้ายของการโทษที่จะได้รับ ซึ่งจะส่งผลให้โทษทางอาญาไม่เพียงพอต่อการยับยั้งผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีกและยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด

2. ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาถึงปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาและองค์ประกอบการกระทำความผิด และปัญหาอัตราโทษของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้านั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยตามปัญหาข้างต้นให้ครอบคลุม สอดคล้องกับสภาพการณ์และรูปแบบของการละเมิดเครื่องหมายการค้าในปัจจุบัน ได้แก่

1) นำบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ซึ่งมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้า มาตรา 272 ถึงมาตรา 275 มาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เพียงฉบับเดียว โดยบัญญัติให้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ให้ความคุ้มครองทั้งเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนแล้วไม่ว่าจะได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนได้รับสินค้าที่มีคุณภาพและปลอดภัย แม้สินค้านั้นจะไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในราชอาณาจักรก็ตาม และเพื่อขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนในการบังคับใช้กฎหมาย

2) บัญญัติให้การนำเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วไม่ว่าจะได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร มาใช้กับสินค้าคนละประเภท จำพวก หรือรายการสินค้าที่เครื่องหมายการค้านั้นมิได้จดทะเบียนไว้ เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่มีการนำเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นมาใช้กับสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าให้ครอบคลุมถึงองค์ประกอบการกระทำความผิดเกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออก จำหน่าย เสนอจำหน่าย และมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่นำเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้ว

ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักรมาใช้กับสินค้าคนละประเภท จำพวก หรือรายการสินค้าที่เครื่องหมายการค้านั้นมิได้จดทะเบียนไว้ รวมถึงสินค้าที่นำหีบห่อ หรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นมาใช้เพื่อลวงขายสินค้าของตนเอง เพื่อให้สามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดและยึดสินค้านั้นได้ เนื่องจากมีบทบัญญัติของกฎหมาย กำหนดความผิดไว้

3) บัญญัติเพิ่มอัตราโทษปรับของความผิดฐานต่างๆ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เพื่อป้องปรามการกระทำความผิด และกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นหากเป็นการกระทำในลักษณะเชิงพาณิชย์หรือหาประโยชน์จากสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมาย

ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเครื่องหมายการค้า ของประเทศไทยข้างต้น จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบัญญัติตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จำนวน 4 มาตรา ดังต่อไปนี้

1) มาตรา 108 เดิม บัญญัติว่า บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีหรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีข้อความดังต่อไปนี้

“มาตรา 108 บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วไม่ว่าจะได้จดทะเบียนในราชอาณาจักร หรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีหรือปรับไม่เกินแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วไม่ว่าจะได้จดทะเบียนในราชอาณาจักร หรือนอกราชอาณาจักร และนำมาใช้กับสินค้าคนละประเภท จำพวก รายการสินค้า หรือบริการ ประเภทอื่นที่เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมนั้น มิได้จดทะเบียนไว้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีหรือปรับไม่เกินหกแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2) มาตรา 109 เดิม บัญญัติว่า “บุคคลใดเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีข้อความดังนี้

“มาตรา 109 บุคคลใดเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วไม่ว่าจะได้จดทะเบียนในราชอาณาจักร หรือนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ

เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3) มาตรา 109/1 เดิม บัญญัติว่า บุคคลใดนำหีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักรมาใช้สำหรับสินค้าของตนเองหรือของบุคคลอื่น เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายร่วม หรือเชื่อว่าเป็นสินค้าที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีหรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เนื่องจากจะต้องมีการบัญญัติให้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนแล้วไม่ว่าจะได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร ดังนั้น จึงต้องมีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรานี้ให้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันกับหลักการให้ความคุ้มครองดังกล่าว และบัญญัติให้การเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272 (1) เป็นความผิดตามมาตรานี้ด้วย เพื่อขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนในการบังคับใช้กฎหมาย

จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีข้อความดังนี้

“บุคคลใดนำหีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นไม่ว่าจะได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักรมาใช้สำหรับสินค้าของตนเองหรือของบุคคลอื่น เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายร่วม หรือเชื่อว่าเป็นสินค้าที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีหรือปรับไม่เกินแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“บุคคลใด เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า หีบ ห่อ วัตถุที่ใช้หุ้มห่อ แจ็งความ รายการแสดงราคา จดหมายเกี่ยวกับการค้า หรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

4) มาตรา 110 เดิม บัญญัติว่า “บุคคลใด

(1) นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้า ที่มีเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอมตามมาตรา 108 หรือเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นตามมาตรา 109

(2) ให้บริการหรือเสนอให้บริการที่ใช้เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอมตามมาตรา 108 หรือที่เลียนเครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นตามมาตรา 109

ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้”

เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีข้อความดังนี้

“บุคคลใด

(1) นำเข้ามาในราชอาณาจักร ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าตามมาตรา 108 มาตรา 109 หรือมาตรา 109/1

(2) ให้บริการหรือเสนอให้บริการที่ใช้เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอมตามมาตรา 108 หรือที่เลียนเครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นตามมาตรา 109

ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ

ปัจจุบันปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ประเทศไทย ถูกจัดให้อยู่ในบัญชีประเทศที่ต้องจับตามอง (Watch List : WL) จากสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญของประเทศไทย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นด้านการค้าการลงทุนของประเทศ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐจึงควรกำหนดนโยบายทางอาญาตามหลักทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม โดยมุ่งที่การควบคุม ระงับ และปราบปรามอาชญากรรมหรือจับกุมอาชญากรรมมาลงโทษตามกฎหมายเพื่อป้องกันการไม่เคารพ ต่อกฎหมายเพิ่มมากขึ้นจนก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคมได้และขณะเดียวกันก็จะต้องมี กำหนดโทษทางอาญาอย่างเหมาะสมตามความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสังคม เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำผิด และข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) ไม่ให้ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นในสังคมลงมือกระทำความผิด ฐานเดียวกันขึ้นอีกในอนาคต ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ดังกล่าวจะทำให้สามารถบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยศรี

นครินทรวิโรฒราชภัฏ

บรรณานุกรม

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2567, 6 เมษายน). *กฎหมายเครื่องหมายการค้า – ประเทศสหรัฐอเมริกา*.
https://www.ipthailand.go.th/images/781/L_USA_8_mark.pdf
- _____. (2567, 6 เมษายน). *คู่มือการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าฉบับปี พ.ศ. 2565*.
https://www.ipthailand.go.th/images/3534/2565/TM/TM_2565.pdf
- _____. (2567, 7 เมษายน). *กฎหมายเครื่องหมายการค้า – ประเทศเยอรมนี*.
https://www.ipthailand.go.th/images/781/L_german_8_mark_1.pdf
- _____. (2567, 7 เมษายน). *ทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับผู้ประกอบการ เครื่องหมายการค้า*.
https://www.ipthailand.go.th/images/Promote/3_book_TM.pdf
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2567, 11 มิถุนายน). *การเริ่มต้นทำธุรกิจส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา*.
https://www.ditp.go.th/contents_attach/93333/93333.pdf
- กฤตยา อารีรักษ์. (2560). *ความเหมาะสมในการนำ day fine มาใช้กับประเทศไทย*
[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- กองบังคับการปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. (2567, 30 มีนาคม).
อำนาจหน้าที่ในความรับผิดชอบ. <https://ecd.police.go.th/>
- กัญจน์ศักดิ์ เพชรานนท์. (2564). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัย การเสนอขายสินค้าเลียนแบบ
ในฐานะการกระทำทางการค้าอันไม่เป็นธรรม*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณิต ณ นคร. (2563). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม)*. วิญญูชน.
- จรัญ ภักดีธนากุล. (2546). *คู่มือการศึกษาวิชากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*. เนติบัณฑิตยสภา.
- จุมพล ภิญโญสินวัฒน์. (2552). *หลักเหตุผลของการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา*.
[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2555). *ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พื้นฐานความรู้ทั่วไป)*.
(พิมพ์ครั้งที่ 9). นิติธรรม.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2564). *ทฤษฎีการลงโทษ*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญา
และอาญาวิทยาชั้นสูง (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน่วยที่ 5) สาขาวิชานิติศาสตร์*
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธัชชัย ศุภผลศิริ. (2534). *คำอธิบายกฎหมายเครื่องหมายการค้า พร้อมด้วยพระราชบัญญัติ
เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534*. นิติธรรม.

- บารมี กวักทรัพย์. (2562). ปัญหาในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญา
ศึกษาเฉพาะกรณี การปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปกป้อง จันวิทย์. (2554). การวิเคราะห์กฎหมายด้วยหลักเศรษฐศาสตร์ : แนวคิดและวรรณกรรม
ปริทัศน์. ใน รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ในโครงการการวิเคราะห์กฎหมาย
และกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาด้วยเศรษฐศาสตร์ เล่มที่ 2.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปวีตร เลิศธรรมเทวี. (2565). ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). วิทยุชน.
- ปวีณี ไพรทอง. (2561). บทสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล.
[วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปาณิสดา บุญวิวัฒน์. (2557). การละเมิดเครื่องหมายการค้า: การนำทียบทหรือภาชนะ
ที่แสดงเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนเพื่อลงขายสินค้าของตน (Refilling).
[สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พรพิชา บัวชุม. (2560). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำที่ละเมิดสิทธิของเจ้าของ
เครื่องหมายการค้าจดทะเบียน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วัส ดิงสมิตร. (2545). คำอธิบายกฎหมายเครื่องหมายการค้า. นิตยธรรม.
- วีรพันธ์ สีเหมือนทอง. (2562). บทบาทและอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่คดีพิเศษตามกฎหมาย
ว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, ทรงพล สงวนจิตร, อิศร์กุล อุณหเกตุ, ธราธร รัตนนฤมิตร และปวีตร
เลิศธรรมเทวี. (2554). นิตยเศรษฐศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย.
ใน รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ในโครงการการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญา ด้วยเศรษฐศาสตร์ เล่มที่ 1. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สฤกษ์ดี เรืองต่อวงศ์. (2553). ปัญหาการใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเจ้าของ
เครื่องหมายการค้าที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สทรรฐ์ กิติ ศุภการ. (2560). หลักและคำพิพากษา : กฎหมายอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 7).
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงวอชิงตัน. (2567, 11 มิถุนายน). *สรุปเรื่องการทำธุรกิจ
ในสหรัฐอเมริกา*. สืบค้นจาก <https://www.commercethaiusa.org/oca/wp-content/uploads/PDF/%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B8%B%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B9%8D%E0%B8%B2%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2.pdf>
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2567, 20 พฤษภาคม). *รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2565*. <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2085/iid/300811>
- สุพจน์ สุโรจน์. (2555). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง* (หน่วยที่ 9). สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2555). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง* (หน่วยที่ 6). สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสาวลักษณ์ จุลพงศธร. (2530). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2529). *สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย*. เจริญวิทยการพิมพ์.
- Bernhard Frevel and Philipp Kuschewski. (2024, June 13). *Police Organization and Police Reform in Germany: The Case of North Rhine-Westphalia*. <http://www.epa-journal.eu/download/3.-police-organization-and-police-reform-in-germany-the-case-of-north-rhine-westphalia.pdf>
- BKA. *Our Mandate*. (2024, June 12). https://www.bka.de/EN/TheBKA/OurLegalMandate/ourmandate_node.html

- Bundespolizei. (2024, June 12). *Crime prevention*. https://www.bundespolizei.de/Web/DE/03Unsere-Aufgaben/08Kriminalitaetsbekaempfung/kriminalitaetsbekaempfung_node.html
- European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. (2024, June 12). *Germany*. <https://www.europol.europa.eu/partners-collaboration/member-states/germany>
- Federal Ministry of Justice. (2024, April 7). *German Trademark Act (1994)*. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_markeng/englisch_markeng.pdf
- Federal Ministry of the Interior and Community. (2024, June 12). *The Federal Police*. <https://www.bmi.bund.de/EN/topics/security/federal-police/federal-police-node.html>
- General Customs Directorate. (2024, June 14). *Structure of customs*. https://www.zoll.de/DE/Der-Zoll/Struktur-des-Zolls/struktur-des-zolls_node.html
- GIANGIACOMO D'ANGELO. *German Report*. (2567). <https://cris.unibo.it/retrieve/712370f9-7285-46e5-ba57-58f68ca9d351/ASPECTS%20OF%20CUSTOMS%20CONTROL%20IN%20SELECTED%20EU%20MEMBER%20STATES%20.pdf#page=98>
- Office of the Law Revision Counsel. (2024, April 6). *United States Code (1988)*. [https://uscode.house.gov/Retrieved from https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_markeng/englisch_markeng.pdf](https://uscode.house.gov/Retrieved%20from%20https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_markeng/englisch_markeng.pdf)
- U.S. Customs and Border Protection. Prohibited and Restricted Items. (2024, June 11). <https://www.cbp.gov/travel/us-citizens/know-before-you-go/prohibited-and-restricted-items>
- United States Courts. *Judicial Facts and Figures 2022*. (2024, May 22). https://www.uscourts.gov/sites/default/files/data_tables/jff_5.3_0930.2022.pdf
- WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO). (2024, April 6). *WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use*. <https://tind.wipo.int/record/28661?v=pdf>

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นายทองศักดิ์ พรหมน้อย
วัน เดือน ปี เกิด	17 มีนาคม 2533
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่อยู่ปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2557
ประวัติการทำงาน	กองคดีทรัพย์สินทางปัญญา กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม กรุงเทพมหานคร ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ

